

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI**

**OKUL YÖNETİMİNDE PAYDAŞLARIN GÖRÜŞLERİNE
GÖRE OKUL İÇİ İLETİŞİMİN KÜLTÜRLER ARASI
UYUMLAŞTIRMA VE DEĞERLER EĞİTİMİNE
ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gariban MERSİN

**Lefkoşa
Haziran, 2019**

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI**

**OKUL YÖNETİMİNDE PAYDAŞLARIN GÖRÜŞLERİNE
GÖRE OKUL İÇİ İLETİŞİMİN KÜLTÜRLER ARASI
UYUMLAŞTIRMA VE DEĞERLER EĞİTİMİNE
ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gariban MERSİN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Behcet ÖZNACAR**

**Lefkoşa
Haziran, 2019**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Gariban Mersin'in “okul yönetiminde paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitime etkisinin değerlendirilmesi” başlıklı tezi Haziran 2019 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

Üye :

Üye : Doç. Dr. Behcet ÖZNACAR (Danışman)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2019

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdür

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Master tezini yazma sürecinde, tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun bir şekilde toplanıp sunulduğunu kabul ederim. Bu kural ve etik ilkelerin gereği olarak, yararlandığım tüm materyal veri ve sonuçları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Gariban MERSİN

İmza

ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı doktora programı çerçevesinde hazırlanan bu master tez ile “öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşlerine göre yabancı öğrencilere uygulanan iletişim modelinin öğrencinin akademik başarısına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma konusunun oluşumu, olgunlaşması ve sonuçlanması süreçlerinde bir danışmanın ötesinde bilgi, deneyim, nezaket, sabır ve özveri ile her daim yanımda olan, yol gösteren, destek ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, yönlendirme ve tavsiyelerinden dolayı, danışmanım Doç. Dr. Behçet Öznacar’a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Master ders süresince kendimi akademik anlamda geliştirmemde bana katkı sağlayan, harcadıkları emeğe şükran duyduğum Eğitim Yönetimi, Denetimi Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı doktora bölümündeki tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım. Master tez çalışmamın nicel ve nitel veri toplama kısımlarında gerekli olan ölçek uygulamaları ve görüşmelerin TC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı kapsamında Gaziantep ve Hatay illerine bağlı ilkokullarda yapılabilmesi için gereken her türlü kolaylığı sağlayan bakanlık yetkilileri ile okul yöneticileri ve öğretmenlerine içtenlikle teşekkür ederim.

Son olarak master çalışmalarım ve tezimin her aşamasında yanımda olan, her türlü desteği sağlayan, bana huzurlu bir çalışma ortamı sunan, tezimi tamamlayabilmem için maddi ve manevi katkıları ile sürekli olarak beni motive eden, beni yetiştiren, her türlü desteklerini her zaman hissettiğim anneme, aileme, arkadaşlarıma ve benim üzerimde emeği olan tüm hocalarıma şükran ve minnet borçlu olduğumu belirtirim.

ÖZET

OKUL YÖNETİMİNDE PAYDAŞLARIN GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL İÇİ İLETİŞİMİN KÜLTÜRLER ARASI UYUMLAŞTIRMA VE DEĞERLER EĞİTİMİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

MERSİN, Gariban

Yüksek Lisans, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Behcet ÖZNACAR

Haziran 2019, 142 Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşlerine göre ilkokul kademelerinde eğitim öğrenim gören Suriyeli mülteci öğrencilerine uygulanan iletişim modelini belirlemek ve dil, kültür, gelenek ve göreneklerinden ötürü yaşadıkları sorunların akademik başarılarına etkisini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak TC Gaziantep ve Hatay ilkokullarında 4 ve 5. sınıflarında görevli öğretmen, yönetici, öğrenci ve ailelerinin görüşleri alınmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya TC’de, MEKB’na bağlı ilkokul kademeleri 4 ve 5. sınıflar dahil edilmiştir. Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte yer aldığı karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmadaki nicel araştırma ile amacı öğretmen ve yönetici görüşleri alınarak mülteci öğrencilere uygulanan iletişim modeli, değerler ve kültürler eğitimi ve tüm bunların sonucunda akademik başarılarına etkisi değerlendirilmiş, nitel ve nicel ölçekler ile tüm bu sınıflarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin görüşleri belirlenmiştir. Çalışmanın nitel araştırma kısmında ise, ölçek formu geliştirmek için ilk olarak alanyazın taraması yapılmış ve ardından uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek formu aracılığı ile tüm bu sınıflarda görev alan öğretmen ve yöneticilerin konuya ilişkin görüşleri nitel olarak incelenmiştir.

Nicel araştırma sonucunda, mülteci öğrenciler hususunda gerek öğretmenlerin gerekse yerel halkın yeterli derecede bilgiye sahip olmadıklarından dolayı sıkıntılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. TC Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onlara sunulan eğitim imkanlarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin akademik başarıları incelendiğinde ise, dil sorunundan ötürü dışlanma, yalnızlık duyma, iletişim kuramama, anlaşılamama ve kendilerini getirildikleri ülkeye ait hissetmeme gibi hislerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler NVivo 12 Plus Programı kullanılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Bu veriler, eğitim bilimi alanında uzman kişiler tarafından ayrıca tekrar sınıflandırılmış ve yapılan sınıflandırmalar karşılaştırılarak bağımsız gözlemciler arası uyum NVivo 12 Programı kullanılarak Kappa Güvenirlik Katsayısı 0.89 olarak tespit edilmiştir.

Nitel araştırma sonucunda mülteci öğrencilerin sorunlarına çözüm bulmak için tüm okul paydaşlarının (yönetici, veli, öğretmen ve öğrenci) birlikte çalışması ve birlikte hareket ederek öncelikle iletişim sorununu aşmaları gerektiği söylenebilmektedir. İletişim engelinin yani öğrencilerin dili bilmemelerinin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır

Sonuç olarak mülteci öğrencilerin başarılı olabilmeleri için destek eğitim programları ve kurslar ile eğitimlerine destek gerektiği ve bu konuda onlara yardımcı olabilecek olan öğretmenlerin ve eğitimcilerin de onlar hakkında detaylı araştırma yapıp hem kültürleri hem de kendileri ile bilgi sahibi olmaları gerektiği söylenebilmektedir. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim becerileri ve mülteci öğrenciler açısından donanımlı olmaları, görev yaptıkları eğitim kurumlarında herhangi bir sorunla karşılaşıldığında daha kolay çözüm bulabilmelerine olanak sağladığı gibi hem öğretmenlerin hemde mülteci öğrencilerin başarılarını da olumlu olarak etkilediğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Communication Model, Cultural and Educational Values, Noise Pollution, Communication Problem, Academic Failure

ABSTRACT

ACCORDING TO STAKEHOLDERS VIEWS CULTURAL ADAPTATION, VALUES, COMMUNICATION AND EVALUATION OF ITS EFFECT ON EDUCATION IN SCHOOL MANAGEMENT

MERSİN, Gariban

**Master, Near East University, Educational Administration, Supervision,
Planning and Economics**

Thesis advisor: Assoc. Prof. Behcet ÖZNACAR

June 2019, 142 Pages

The main purpose of this study is to determine the communication model applied to Syrian refugee students studying at primary school levels and to examine the effects of the problems they face due to their language, culture, traditions and customs and its results on their academic achievement according to the opinions of teachers, students, administrators and parents. For this purpose, the opinions of teachers, administrators, students and their families working in Gaziantep and Hatay primary schools were taken.

In this study, primary school levels related to Ministry of Education in Turkey and classes are included and quantitative and qualitative research methods were used. The aim of this study was to evaluate the communication model, values and cultures education applied to refugee students and to evaluate their impact on academic achievement by determining the opinions of teachers and administrators working in these classes with qualitative and quantitative scales. In the qualitative research part of the study, firstly the literature was scanned to develop the scale form and then the opinions of the teachers and administrators working in all these classes were examined qualitatively through the scale form developed by the researcher by taking managers opinions.

As a result of the quantitative research, it was concluded that both teachers and local people have problems about refugee students because they do not have sufficient information. Furthermore, it was concluded that the educational opportunities offered to them by the Ministry of Education were insufficient. When

the academic achievement of the students was examined, it was found out that there were feelings of exclusion, loneliness, lack of communication, not being understood and not feeling belonging to the country due to the language problem they have.

The data obtained from the semi-structured interview form were subjected to descriptive analysis using NVivo 12 Plus Program. These data were further re-classified by experts in the field of educational science and the kappa reliability coefficient was determined to be 0.89 by using NVivo 12 program for interobserver agreement. As a result of qualitative research, it can be said that all school stakeholders (administrators, parents, teachers and students) should work together and act together to overcome the problem of communication in order to find solutions to the problems of refugee students. It has been concluded that the communication barrier and students' lack of language, affects their academic achievement negatively.

As a result, it can be said that in order to be successful, refugee students need support programs and extra courses and teachers and educators who are going to help them should be able to do detailed research about them and have knowledge of both their cultures and themselves. It is possible to say that the school administrators and teachers should be equipped in terms of their educational skills and knowledge on refugee students to be able to find solutions to their issues more easily in case of any problems in the educational institutions they work in and this will eventually affect the success of both teachers and refugee students positively.

Keywords: Communication Model, Cultural and Educational Values, Noise Pollution Communication Problem, Academic Failure

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Problem Cümlesi	3
1.3.1 Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Problem Cümlesi	3
1.3.2 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Problem Cümlesi	3
1.4 Alt Problemler	3
1.4.1 Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Alt Problemler	3
1.4.2 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Alt Problemler	4
1.5 Araştırmanın Önemi	5

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1 İletişim	7
2.2 İletişimin Tarihçesi	11
2.3 İletişim Modelleri	12
2.3.1 Shannon and Weaver Modeli	12
2.3.1.2 Gerbner Modeli	14
2.3.1.3 Newcomb Modeli	15
2.3.1.4 Westley ve MacLean Model	15
2.4 İletişim Hataları	16

2.4.1 Sağlıklı İletişimi Engelleyen Etmenlere Çözüm Getirme Yolları (Elgünler ve Fener, 2011).....	18
2.5 Türkiye’de Eğitim, Kültür ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyumı	19
2.6 Türkiye’de Değerler Eğitimi.....	24
2.7 Türkiye’ye Göç Eden Suriyeli Öğrencilerin Kültürlerarası Uyumlaştırılması Ve Değerler Eğitiminin Uygulanması	27
2.7.1 Türkiye’ye Gelen Bir Öğrenciye Uygulanan Uyumlaştırma (Oryantasyon) Modeli	30
2.7.2. Avrupa’ya Göç Eden Bir Öğrenciye Uygulanan Uyumlaştırma (Oryantasyon) Modeli.....	33
2.8 Türkiye’ye Göç Eden Suriyeli Öğrencilere Verilen Değerler Eğitimi	35
2.9 Türk Dilinde Yapılan Araştırmalar	38
2.10 Türk Dili Dışında Yapılan Araştırmalar	43

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	48
3.1 Araştırma Modeli	48
3.1.1 Araştırmanın Nicel Boyutu.....	49
3.1.2 Araştırmanın Nitel Boyutu	49
3.2 Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Çalışma Grubu	51
3.2.1 Araştırmanın Nicel Boyutu.....	51
3.2.2 Araştırmanın Nitel Boyutu	52
3.3 Veri Toplama Araçları.....	53
3.3.1 Araştırmanın Nicel Boyutu.....	53
3.3.1.1 Sosyo-demografik bilgiler.....	53
3.3.1.2. Kültürlerarası Uyum Ölçeği	54
3.3.1.3 Kültürlerarası Uyum Ölçeği Yapı Geçerliliği Analizleri	54
3.3.1.4. Açımlayıcı Faktör Analizi	54
3.3.1.5 Kültürlerarası Uyum Ölçeği Güvenirlik Analizleri	62
3.3.2 Araştırmanın Nitel Boyutu	65
3.3.2.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	65
3.4 Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	68
3.5 Verilerin İstatistiksel Analizi	69

3.5.1 Araştırmanın Nicel Boyutu.....	69
3.5.2 Araştırmanın Nitel Boyutu	69
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik	74

BÖLÜM IV

BULGULAR	77
4.1 Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular	77
4.1.1 Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	77
4.2 Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular.....	78
4.3 Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular	81
4.2 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular	89
4.2.1 Nitel Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Tema ve Alt Temalar	89

BÖLÜM V

TARTIŞMA.....	136
5.1 Çalışmanın Nicel Boyutuna İlişkin Tartışma	136
5.2 Çalışmanın Nitel Boyutuna İlişkin Tartışma.....	138
5.3 Çalışmanın Nicel Ve Nitel Boyutlarına İlişkin Karşılaştırmalı Tartışma	148

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER.....	149
6.1 Çalışmanın Nicel Ve Nitel Boyutlarına İlişkin Sonuçlar	149
6.2 Öneriler	159
6.2.1 Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	159
KAYNAKÇA	161

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sağlıklı İletişimi Engelleyen Etmenlere Çözüm Getirme Yolları	18
Tablo 2. Kültürlerarası Uyum Ölçeği KMO ve Bartlett Testi sonuçları.....	55
Tablo 3. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları.....	56
Tablo 4. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Faktör Yapısı Ve Faktör Yükleri	57
Tablo 5. Kültürlerarası Uyum Ölçeği Uyum İyiliği İndekleri.....	61
Tablo 6. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Cronbach Alfa Testi Sonuçları	62
Tablo 7. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Yarıya Bölme (Split-Half) Testi Sonuçları	63
Tablo 8. Kültürlerarası Uyum Ölçeği Madde-Toplam Korelasyonları.....	64
Tablo 9. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (N=384)	77
Tablo 10. Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Bulunan Dil Uyumu ve İletişim Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerden Aldıkları puanlar (n=384).....	78
Tablo 11. Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Bulunan Öğretmenlerle İlişkiler Ve Eğitim Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerden Aldıkları Puanlar (N=384)	79
Tablo 12. Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Bulunan Sosyokültürel Uyum Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerden Aldıkları Puanlar (n=384)	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 13. Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinden Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar (n=384)	81
Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (n=384)	82
Tablo 15. Öğrencilerin Yaşına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (N=384)	83
Tablo 16. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (N=384)	84
Tablo 17. Öğrencilerin Türkiye'ye Göç Etme Zamanına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (n=384)	86
Tablo 18. Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Yer Alt Boyutlardan Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar (N=384).....	88

Tablo 19. Öğrenci Görüşlerine Göre Türkiye’de Yaşamının Getirdiği Güçlükler Nelerdir? Ne Gibi Sıkıntılar Yaşıyorsunuz?	91
Tablo 20. Türkiye’deki Yaşam Tarzı ile Kendi Ülkenizdeki Yaşam Tarzı Arasında Fark Olduğunu Düşünüyor Musunuz, Düşünüyorsanız Bu Farkları Açıklayınız	92
Tablo 21. Farklı Bir Kültüre Ait Olmanız Dolayısı ile Türkiye’de Ne Gibi İrkçi Davranışlara Maruz Kalıyorsunuz	94
Tablo 22. Türkiye’de Bulunmaktan Memnun Musunuz? Memnuniyet Nedenleriniz Nelerdir?.....	95
Tablo 23. Türkiye’de Daha Çok Kimlerle Vakit Geçiriyorsunuz? Neler Yapıyorsunuz?	96
Tablo 24. Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrenci Olarak Yaşadığımız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?.....	97
Tablo 25. Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Sınıflarda Yarattığı Sorunlar Nelerdir?.....	99
Tablo 26. Türk Öğrencilerin Bu Öğrencilere Karşı Tutum, Davranış ve Tepkileri Nelerdir?.....	101
Tablo 27. İki Farklı Kültüre Ait Olan Öğrencilerin Ciddi Anlamda Uyum Problemi Yaşadıklarını Ve Bu Durumun Öğrenmelerine Etki Ettiğini, Akademik Başarılarını Olumsuz Etkilediğinin Düşünüyor Musunuz	103
Tablo 28. Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Ne Gibi Sorunlar Yaşıyorsunuz ...	104
Tablo 29. Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Yaşadığımız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir	106
Tablo 30. Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Ve Velilerinin Okullarda Ne Gibi Sıkıntılar Yarattığını Düşünüyorsunuz.....	109
Tablo 31. Bu Sıkıntıların Esas Nedenleri Nelerdir	111
Tablo 32. Bu Sıkıntılar Nasıl Önlenebilir Ve Aşılabilir. Yapılması Gerekenler Nelerdir	112
Tablo 33. Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Okullarda Asayiş Ve Güvenlik Açısından Ne Gibi Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz	113
Tablo 34. Türkçe Bilmeyen 18 Yaş Altı Suriyeli Çocuklara Devlet eliyle Eğitim Verilmesini Nasıl Karşılıyorsunuz	114
Tablo 35. Yönetici Olarak Suriyeli Göçmenler ile Yaşadığımız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir	115
Tablo 36. Suriyeli Mülteci Denilince İnsanların Sizin ile İlgili Genel Olarak Düşünceleri Nelerdir	119

Tablo 37. Hükümetin Size Sağladığı İmkan ve Olanakları Yeterli Buluyor Musunuz? Daha Fazla Yapılmasını İstedığınız Şeyler Nelerdir?.....	120
Tablo 38. Türkiyede Yaşayan Yerel Halkın Sizin İle İlgili Yeterli Bilgiye Sahip Olduğunu Düşünüyor Musunuz?.....	121
Tablo 39. Eğitim Çağındaki Çocuğunuzu Okula Gönderiyor Musunuz?	122
Tablo 40. Suriyeli Sığınmacı Olarak Türkiye De Size Sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz.....	123
Tablo 41. Suriye De Savaş Bittiği Taktir De Ne Yapmayı Düşünüyorsunuz	124
Tablo 42. Suriyeli Göçmen Olarak Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir	125
Tablo 43. Kelime Sıklığı Analiz Verileri.....	126

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Shannon and Weaver İletişim Modeli	13
Şekil 2. Gerbner İletişim Modeli (Kaya, 2009)	14
Şekil 3. Newcomb İletişim Modeli (Kaya, 2009)	15
Şekil 4. Westley ve MacLean Modeli (Kaya, 2009)	16
Şekil 5. Meb'e bağlı okullarda 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları (Sarıtaş, Şahin, Çatalbaş, 2016)	19
Şekil 6. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı	60
Şekil 7. Nitel Veri Analizi Aşamaları (Creswell, 2005, s. 231)	72
Şekil 8. Verilerden Kodlamalara Ulaşma (Creswell, 2005, 238)	73
Şekil 9. Nitel Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Öğrenci, Öğretmen, Yönetici ve Velilerin Görüşlerine Yönelik Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi	89
Şekil 10. Öğrenci Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi	90
Şekil 11. Öğretmen Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi	99
Şekil 12. Yönetici Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi	108
Şekil 13. Veli Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi	118
Şekil 14. Kelime Sıklığına Yönelik Kelime Bulutu Analizi	126
Şekil 15. Kelime Sıklıkları Diyağram Analizi	127
Şekil 16. Okul Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	128
Şekil 17. Öğrenci Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	128
Şekil 18. Akademik Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	129
Şekil 19	129
Şekil 20. Dil Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	130
Şekil 21. İletişim Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	131
Şekil 22. Türkçe Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	132
Şekil 23. Uyum Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	132
Şekil 24. Sıkıntı Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	133

Şekil 25.....	133
Şekil 26. Suriyeli Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	134
Şekil 27. Irkçı Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi.....	134
Şekil 28. Kültür Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi	135
Şekil 29. Türkiye Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi.....	135

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde sırasıyla, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıtlıları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

İletişim'in tanımı ve tarihçesi, iletişim modellerinin incelenmesi, iletişim hataları, Türkiye Cumhuriyeti'nde, Gaziantep ve Hatay ilköğretim kademesinde farklı kültürlerden olan öğrencilere uygulanan iletişim modeli, bu öğrencilerin kültür ve eğitim durumları ve teknoloji kullanımının iletişim üzerinde yarattığı etki, öğrenci motivasyonu ve eğitimde iletişim ile sağlanan yarar ve okul yönetimi olarak incelenmiştir.

İnsanların etkileşim içerisinde bulunmalarında en etkili sürecin iletişim olduğu bilinmektedir. Bir kişiyle bilgi, duygu, fikir, alışverişinde bulunmak ve davranışlarına etki edebilmek iletişim sayesinde mümkün olabilmektedir. İletişim, tüm insani sosyal davranışların merkezidir ve etkileşimi de içerdiği için karmaşık olarak kabul edilmektedir (Kaya, 2016).

Yaşadığımız çağda iletişim her alanda karşımıza çıkmaktadır ve iletişim, bilişim birbirinden ayrılmayan kavramlar olarak görülmektedir. Dolayısıyla, sağlıklı kurulan iletişim sayesinde öğrenciler daha başarılı olmaktadır. Yanlış kurulan iletişim ise öğrencilerin başarısını olumsuz etkilemektedir. Bu aşamada, sınıf içi ele alındığında öğretmenlerin ciddi anlamda iletişime katkı sağladığı ve öğretmen-öğrenci arasında iletişim başarılı olduğu sürece öğrencilerin daha çok öğrenme isteği duydukları, motivasyonlarının bu şekilde daha da arttığı bilinmektedir (Bayraktutan, 2008).

Bu araştırmada problem durumu; insanlar iletişim çağında yaşarken ve her alanda iletişime ihtiyaç duyulurken ilköğretim kademesinde var olan yabancı uyruklu öğrencilerle iletişime yeteri kadar önem verilmediğini ve birçok öğretmenin etkili bir şekilde öğrencileri ile sahip oldukları derecede iletişim becerilerini kullanamadıklarını göstermektir. Bu tür öğrencilerin anlamadıkları dilden ötürü

gürültü kirliliği oluşmakta ve kitle iletişiminde sorun yaşanmakta, iletişim sağlıklı bir şekilde yapılamamaktadır. Kùltürler arası farklılıklar özellikle eğitimin başlangıcı olan ilkokul'un bu seviyesinde yer alan öğrencilere okulu, eğitimi, öğretmeni sevdirmenin hedef olarak alınması gerekirken maalesef birçok öğretmen tarafından iletişimi kolaylaştıran faktörler bilinmemekte veya çoğu zaman göz ardı edilmektedir ve bu da bir çok sorunu beraberinde getirmektedir.

Çocuk çevresinde olup biteni en hızlı kavrayabilen ve doğduğu günden tam bir birey olarak kabul edilen bir insandır. Geleceği temsil eden ve toplum için en değerli sermaye olan çocuklar dil, din ve ırk gözetmeksizin en fazla ilgiyi ve doğru iletişimi hak etmektedirler. Gelişimlerinin her aşamasında saygı, sevgi ve empati kurularak, ihtiyaçları ve becerileri göz önünde tutularak dinlenmelidirler. Dolayısıyla, sınıf içerisinde kullanılan iletişim modeli, onlara sunulan medya ortamı ve teknolojik araç-gereçler, öğretmen ve okul yönetiminin bu duruma sunduğu katkı gibi daha birçok şeyin ele alınması gerekmektedir. Özellikle günümüzde yaygın olarak kullanılan iletişim teknolojileri; internet ve cep telefonu gelişmiş ÷lkelerdeki okullarda daha çok olduğundan dolayı çocukların iletişimine daha çok katkı sağladığı gör÷lmektedir (Dede ve Diler, 2011).

Bu çalışmada ilkokul kademesinde uygulanan iletişim modelinin yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yarattığı olumlu veya olumsuz etkisi, doğru uygulanıp uygulanmadığı, ortaya çıkardığı sonuçlar; öğretmen, okul yönetimi, öğrenci ve veli gibi tüm paydaşlar üzerinde yarattığı etki ele alınıp değerlendirilmektedir. Araştırmada iletişim modelinin yabancı öğrenciler üzerindeki etkisinin neler olduğunu saptamak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ilkokullarda yabancı uyruklu öğrenciler için uygulanan iletişim modeli ele alınıp hem öğrenciler, hem öğretmenler, hem veliler, hem de yönetim açısından incelenip ne düzeyde iletişimi etkilediğı ve anlaşılmayan bir dilden ötürü ortaya çıkan gürültü kirliliğinden nasıl kurtulunabileceğı, okul yönetiminde paydaşların görüşlerine göre iki farklı kültürün birbirinden nasıl etkilendiğı, bu bireylerin Türkiye'deki öğrencilerle uyumlaşamadıkları ve kültürel farklılık yaşadıkları, bunun sonucunda ise durum çatışmasının yaşandığı ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonucunda, yabancı uyruklular için iletişim modelinin doğru seçilerek uygulandığı ve öğretmenlerin sınıflarda iletişim kurmaya çalışırken bilgi ve becerilerini doğru kullandıklarını ve bunun sonucunda başarılı, mutlu ve ihtiyaçları olan bilgi ve donanım ile öğrencilerin yetiştiği tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu amaca göre, ilkokul kademelerinde uygulanan iletişim modelinin yabancı uyruklu öğrenciler ve eğitim üzerinde olumlu bir etkisinin olup olmadığı, Hatay ve Gaziantep’de var olan ilkokullarda ve Türkiye genelinde farklı kültürden olan öğrencilerin birbirine nasıl uyum sağladığı, ayrıca okullarda değerler eğitimi öğretiminin ne aşamada olduğu araştırılacaktır.

Bu araştırmanın esas amacı ilköğretim kademelerinde sınıf içerisinde var olan iletişimin bu yaştaki yabancı öğrencilerin okul başarısına yaratacağı etki ve aynı zamanda bu yaş grubu içerisinde yer alan öğrencilerin, öğretmenleri tarafından onlara uygulanan iletişim modelini algılama düzeyleri ve bunlarla ilgili elde edilen bulguların değerlendirilerek, eğitim kurumların ve eğitimcilerin bilinçlendirilmesi hedeflenmektedir.

1.3 Problem Cümlesi

1.3.1 Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Problem Cümlesi

Suriyeli öğrencilerin kültürlerarası uyum düzeyleri nedir?

1.3.2 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Problem Cümlesi

Bu çalışmada okul yönetiminde paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitime etkisi nasıldır? Sorusu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.4 Alt Problemler

Araştırmanın nicel ve nitel boyutlarına ilişkin alt problemler aşağıda yer almaktadır:

1.4.1 Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Alt Problemler

Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

- Suriyeli öğrencilerine cinsiyetine göre kültürlerarası uyum ölçeği puanları arasında fark var mıdır?
- Suriyeli öğrencilerin yaşlarına göre kültürlerarası uyum ölçeği puanları arasında fark var mıdır?
- Suriyeli öğrencilerin sınıflarına göre kültürlerarası uyum ölçeği puanları arasında fark var mıdır?
- Suriyeli öğrencilerin Türkiye'ye gelme zamanına göre kültürlerarası uyum ölçeği puanları arasında fark var mıdır?

1.4.2 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Alt Problemler

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

Öğrenci

- Türkiye'de yaşamının getirdiği güçlükler nelerdir? Ne gibi sıkıntılar yaşıyorsunuz?
- Türkiye'deki yaşam tarzı ile kendi ülkenizdeki yaşam tarzının aynı olduğunu düşünüyor musunuz ve iki ülke arasında kültürel uyum var mıdır?
- Farklı bir kültüre ait olmanız dolayısıyla Türkiye'de ne gibi ırkçı davranışlara maruz kalıyorsunuz?
- Türkiye'de bulunmaktan memnun musunuz? Memnuniyet nedenleriniz nelerdir?
- Türkiye'de daha çok kimlerle vakit geçiriyorsunuz? Neler yapıyorsunuz?
- Sınıf içerisinde mülteci öğrenci olarak yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir?

Öğretmen

- Suriyeli mülteci öğrencilerin sınıflarda yarattığı sorunlar nelerdir?
- Türk öğrencilerin bu öğrencilere karşı tutum, davranış ve tepkileri nelerdir?
- İki farklı kültüre ait olan öğrencilerin ciddi anlamda uyum problemi yaşadıklarını ve bu durumun öğrenmelerine etki ettiğini, akademik başarılarını olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?
- Sınıf içerisinde mülteci öğrencilerle ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?

- Sınıf içerisinde mülteci öğrencilerle yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir?

Veli

- Suriyeli mülteci denilince insanların sizinle ilgili genel olarak düşünceleri nelerdir?
- Hükümetin size sağladığı imkan ve olanakları yeterli buluyor musunuz? Daha fazla yapılmasını istediğiniz şeyler nelerdir?
- Türkiye’de yaşayan yerel halkın sizinle ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünüyor musuz?
- Eğitim çağındaki çocuğunuzu okula gönderiyor musunuz?
- Suriyeli sığınmacı olarak Türkiye’de size sunulan sağlık hizmetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Suriye’de savaş bittiği takdirde ne yapmayı düşünüyorsunuz?
- Suriyeli göçmen olarak yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir?

Yönetici

- Suriyeli mülteci öğrencilerin ve velilerinin okullarda ne gibi sıkıntılar yarattığını düşünüyorsunuz?
- Bu sıkıntıların esas nedenleri nelerdir?
- Bu sıkıntılar nasıl önlenebilir ve aşılabılır? Yapılması gerekenler nelerdir?
- Suriyeli mülteci öğrencilerin okullarda asayiş ve güvenlik açısından ne gibi tehdit oluşturduğunu düşünüyorsunuz?
- Türkçe bilmeyen 18 yaş altı Suriyeli çocuklara devlet eliyle eğitim verilmesini nasıl karşılıyorsunuz?
- Yönetici olarak Suriyeli göçmenlerle yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir?

1.5 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, ilkokul kademesinde yabancı uyruklu öğrenciler için uygulanan iletişim modelinin öğrencileri ve okul başarılarını nasıl ve ne derece etkilediğini inceleyen bir çalışmadır. Bu çalışmanın TC ve Gaziantep’deki öğretmenlere yol göstereceği, doğru iletişim modelini kullanmıyorlarsa doğrusunu kullanmalarına teşvik edeceği, yabancı öğrencileri bu şekilde motive ederek teknolojinin de iletişim üzerinde yarattığı etki sonucunda daha başarılı ve daha motive olarak yöneticilere de

ışık tutacağı, değerler eğitimi yeterli seviyede verilmiyorsa veya son zamanlarda eskisi kadar önemli olduğu düşünülüyorsa yeniden gözden geçirilerek programlara tekrardan dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer önemi ise katılımcıların uygulanan iletişim modelinde yer alan sorunların temelinde yer alan kaynağın (gürültünün) nedenlerinin saptanması ve kendi kendilerini değerlendirme imkânı sunmaktadır.

Türkiye Gaziantep eğitim kurumlarının ilkokul kademelerinde uygulanan iletişim modelinin yabancı uyruklu öğrenciler, onlarla sürekli iletişim halinde olması gereken öğretmenler ve okul yönetimi üzerindeki etkileri üzerinde yeterli bir bilimsel çalışmanın olmamasından dolayı bu çalışmanın sonuçları eğitimcilere ışık tutabilecek, kaynak oluşturabilecek ve onlar tarafından kullanılabilir.

Bu bağlamda, bu çalışma iletişim modeline bağlı eğitim etkililiğine örnek model oluşturmak anlamında büyük önem taşımaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

Bu araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıkları taşımaktadır.

- Araştırma Suriyeli öğrenciler ile yapılmıştır.
- Araştırmadaki paydaşlar yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci olmuştur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmaya temel oluşturacak olan konu ile ilişkin teorik bilgilere yer verilmekte ve ilgili araştırmalardan bahsedilmektedir.

2.1 İletişim

İletişim kelimesi Latince “communico” kelimesi ile aynı anlamı taşımaktadır ve paylaşmayı ifade etmektedir. İletişimde en önemli şey etkili iletişim kurmak ve karşındakine kendini doğru bir şekilde ifade ederek, duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde aktararak anlaşıldığını ve önemsendiğini hissettirmek ve hissetmektir. Türk Dil kurumuna göre; akıl ve mantığa uygun bir şekilde duygu ve düşüncelerin haberleşme şeklinde başkalarına aktarılması, bireyler ve gruplar arasında geçen mesajlaşma ve her türlü düşünce, duygu, bilgi, tutum ve davranışın semboller yardımıyla aktarılmasıdır. İletişim, insanların aldığı nefes kadar önemlidir ve doğru gerçekleştiği sürece hayatımıza olumlu katkılar sağlamaktadır. Mesleki yaşantımızı olumlu etkiler, insanların bize, bizim de insanlara olan bakış açımızı değiştirir, kendi kendimize bakışımızı etkiler, yaşam becerilerimizi geliştirir, insanlar hakkında bildiklerimizi artırır ve Dünya’da dolaşımımızı kolaylaştırır (Mestav, 2014).

İnsanlar birbirleriyle iletişim kurarken asıl amaç birbirlerini etkilemektir. Herhangi bir konu da tarafların birinde ikna olma, bilgi düzeyinde değişiklik veya davranışlarının değişmesi beklenir. Birçok farklı sebepten dolayı iletişim kurulurken bazen bir konu da görüş alışverişinde bulunmak, bazen karşıdaki kişiyi kontrol altına almak, bazen de bir ilişki kurmak için iletişim kurulur. Esas amaç insanların duydukları ihtiyaçları karşılamaktır. İnsanlar doğru iletişimden bir takım doyumlar elde etmektedirler. Bunlar; Mutluluk, Rahatlama, Kaçış, Sevgi/Şefkat, ve Dâhil olmadır. Bu doyumları elde etmek için iletişim kurulur (Akar, 2017).

Yine Kıvrak’ın (2016) bildirdiğine göre insanın kendisini sosyal bir varlık olarak hissetmesi ve duygularını aktarabilmesi için iletişime ihtiyaç duymaktadır çünkü ancak bu şekilde insan yaşar. Her birey, duyduklarını aktarma, bildiklerini söyleme, olayları yorumlama, olaylar üzerinde fikir üretme ve hissettiklerini aktarmaya ihtiyacı duyar. Bundan dolayı, konuşmamız, gülmemiz, sinirlenmemiz, mimiklerimiz ve davranışlarımız, duruşumuz ve suskunluğumuz bile bulunduğumuz

çevre içerisinde iletişimden dolayıdır ve iletişim bir tür simgeleme gücüdür. İnsanlar kendilerini ifade edebilmek için bazen simgeler, bazen de resimler ve semboller kullanırlar. Zihinsel olarak normal olan her birey iletişim kurmak ister ve buna ihtiyaç duyar.

İletişimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi, karşındakine bir şeyi anlatabilmek veya aynı şekilde anlayabilmek hem kişinin özel hayatında, hem de mesleki hayatında temel ihtiyaçtır. Ancak bu şekilde kişinin sosyal hayata ayak uydurup, ortaya çıkabilecek olan sorunlara çözüm bulmak, kendisini ifade etmek mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla, iletişim eğitimde de önemli bir yere sahiptir. Etkili iletişimde konuşmacının yani göndericinin kiminle konuştuğu yani alıcı da önemlidir çünkü yakınlık derecesi, rolü, statü, kim olduğu gibi birçok etmen konuşma şeklinde farklılık yaratır. Tabi ki, konuşmanın gerçekleştiği kişinin de (alıcı) iletilmek istenen mesajı algılayabilmesi, algı yetisine sahip olması gereklidir (Uzuntaş, 2011).

Çetinkaya ve Alparslan'ın (2011) bildirdiğine göre duygusal zekânın iletişim üzerinde büyük bir etkisi vardır. Bunun nedeni ise, duygusal zekanın empati kurmak, kendini tanımak ve yönetmek, motivasyon, sosyal yetkinlik gibi tüm yetilerinin iletişime bağlı olmasıdır. Sözel veya yazılı olan tüm mesajları dinleme, anlama ve yanıtlama şeklinde özetlenebilir. Doğuştan veya sezgi yoluyla bu beceriler olsa da zaman içinde öğrenilebilir veya geliştirilebilir yetiler olduğu unutulmamalıdır. Sağlıklı bir iletişim gerçekleşmediği takdirde mutsuz, dışlanmış, yalnız ve başarısız bireyler var olur.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişimizde toplumdaki bireylerin gelişmesine yardımcı olacak olan en önemli unsur eğitim sisteminin geliştirilmesi ve yeni çağa ayak uydurmasıdır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin yetişmesi ve bunu en iyi şekilde yapabilmek sahip oldukları öğretmenlere bağlıdır. Öğrenme süreci zaten iletişime bağlıdır. Eğer iletişim yoksa zaten öğrenme gerçekleşemez. Sınıf içinde gerçekleşen etkili iletişim başarılı ve doğru kişiliklere sahip öğrencilerin yetişmesine sebep olur. Bu nedenle, öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Yani; dili doğru kullanma, açık ve anlaşılır ifadeler kullanma, herkese adil olma, uygun dili konuşma, alan bigisine sahip olma, uygun fiziksel ortamlar seçme, hoşgörölü ve anlayışlı olma, empati kurma, öğrencilere ve

mesleğe karşı sevgi duyma, güleryüzlü olma ve uygun beden dilini kullanma öğretmenlerin sahip olmaları gereken temel iletişim becerileridir (Pehlivan, 2005).

Kanıpek ve Balıkcıoğlu (2015) iletişimi şöyle tanımlamıştır:

“İletişim, birbirlerine ortamlarındaki nesneler, olaylar, olgular ile ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgilerini birbirine aktaran, aynı olgular, nesneler, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk veya toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce, duygu bildirimleridir”.

Eğitim sürecini göz önünde bulundurduğumuz zaman en etkili iletişimin öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleştiğini görmekteyiz ve öğretim sürecinin en önemli iki ögesi olarak kabul edilmektedir. Öğretmenler sınıflarda sergiledikleri davranışları ile öğrencilere değer verdiğini yansıtmalıdır. Gerekli zaman onlarla empati kurmalı, onlara eşit, dürüst, saydam davranmalı ve ‘ben’ dilini kullanmalıdır çünkü ‘sen’ dili yargılayıcı bir özellik taşıırken ‘ben’ dili yakınlık oluşturur ve öğrenciler ile iletişim kurma çabasını yansıtır. Bu şekilde öğrenciler olumsuz davranışlarını yeniden gözden geçirir ve düzeltmeye çalışır, iletişim zarar görmez ve iletişim engeli oluşmaz (Ram, 2016).

İçinde bulunduğumuz çağda toplumlar sürekli gelişmektedir ve dolayısıyla insanların ihtiyaçları da giderek artmaktadır. Bu nedenle, bu gibi ihtiyaçların sağlıklı bir şekilde karşılanması için eğitim şarttır. Eğitim, bireyler arası hak ve eşitliğin sağlanması, gerekli görülen bilgilerin aktarılması, öğrenim boyunca bireylere rehberlik etme, yol gösterme ve onları gerekli bilgi düzeyine ulaştırma ve her kesime gerekli önemi verme gibi bir bireyde olması beklenen temel kaynaklardır (Duman ve diğerleri, 2010).

Eğitim öğretmenin etkili olması, işini severek yapması, kendini sürekli geliştirmesi ve yeniliklere açık olması ve başarıya ulaşmak için sürekli çaba göstermesi ile mümkün olabilmektedir. Tüm bunlar göz önünde tutulduğunda öğretmenlerin eğitim sistemi içerisinde yer alan ve sistemin beklentilerine cevap veren en önemli rollere sahip bireyler olduğunu görmekteyiz (Şişman, 2011).

Balcı'nın (1993) bildirdiğine göre eğitim ortamında öğrencilerin gelişmesine yardımcı olan ve sahip olunması gereken etkili öğretmen niteliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır.

- Etkili öğretmen birçok ortamda farklı deneyimler elde etmiştir.
- Eğer öğretmen kendini yetersiz hissediyorsa bunun kaynağını bulması ve öğretim şeklini yeniden analiz etmesi için kendisine imkan ve olanak verilmelidir.
- Sınıf yönetimi, program planlaması ve öğrenci performansı konusunda da eğitilmelidirler.
- Etkili bir eğitim verebilmeleri için gerekli ortam hazırlanmalı ve onlara sunulmalıdır.
- Beklentilerini yüksek tutmalı, başarılı öğrencileri ödüllendirmeli, doğru ilişkileri teşvik etmeli ve gerekli düzeni ve disiplini sağlamalıdır.

Yukl'nın (2012) bildirdiğine göre etkili lider uyumlu ve esnek olmalıdır çünkü işe, zamana ve ayrıca nasıl yapılması gerektiğine kendisi karar verir.

Tüm bu özelliklerden yola çıkarak, etkili öğretmenin veya diğer bir deyişle liderin sınıf ortamında ve eğitim sistemi içerisinde demokratik ve hoşgörülü olması, vizyon sahibi olması, örnek bir birey olarak davranması, işi için gerekli heyecan ve motivasyonu taşıması, öncelikle kendisine güvenmesi ve güvenilir olması, etrafındakilere pozitif enerji vermesi ve onların da yapabilecekleri konusunda onları inandırması ve bu konuda onlara ışık tutması gerekmektedir (Köprülü ve Öznacar, 2017).

Bu teknikleri doğru kullanan ve aktaran öğretmenler ve eğitimciler insan gücünün dünyadaki en önemli ve değerli kaynak olduğunu bilmektedir. Yaşadığımız zaman bireyleri eskiye göre daha yaratıcı, daha üretken ve sorunları çözme yetisine sahip bireyler olarak yetiştirmektedir ve bunu başarabilen eğitim kurumları daha başarılı bireyler elde etmektedir (Demirtaş ve Güneş, 2002).

Sonuç olarak, etkili öğretmenlerin rahatça kendilerini ifade edebilme ve iletişim kurabilmeleri gibi bir takım özellikleri taşıması gerekir. Bu yüzden iletişimin tarihçesinin incelenmesinde yarar vardır.

2.2 İletişimin Tarihçesi

İnsanlar çağlar boyunca birbirleriyle ilişki kurmak, bağ kurmak, birbirlerini anlamak ve düşündüklerini, hissettiklerini aktarmak için sahip oldukları iletişim yeteneklerini kullanarak etkileşimde bulunmuşlardır. Bu sayede, yüzyıllar boyunca hem kendilerini, hem de kültürlerini geliştirmişlerdir. İlk insanlık döneminde iletişim için yalnızca ses vardı. İlk insanların çıkardıkları farklı seslerle ve bedenlerini kullanmalarıyla iletişim başlamış oldu. Daha sonra, bu sesler farklı ‘dil’ lere dönüştü. Bilindiği üzere, ilk insanlar ilkel bir şekilde çizdikleri şekillerle, resimlerle, düşündüklerini ve hissettiklerini aktarmaya çalışmışlardır ve bugün ki grafik iletişim şeklinin doğmasının temelini atmışlardır. Zaman içerisinde iletişim teknolojinin gelişmesiyle hızla değişmiş ve insanların dünya’nın diğer ucundaki insanlarla da iletişim kurabilme imkanı bulabilmişlerdir (Kıvrak, 2016).

Milyonlarca yıldan bugüne baktığımızda insanların evrim geçirdiğini görmekteyiz. Bir görüşe göre, insanların ayağa kalkıp fiziksel görünümdeki değişikliklerle bu evrim ilk olarak başlamıştır. Tarih öncesi çağlardan itibaren; yontma taş devri, cilalı taş devri ve maden devrinden günümüze kadar insanlar farklı yollarla birbirleriyle iletişim kurmaya çalışmıştır ve akıllarını kullanarak farklı yöntemler geliştirmişlerdir. Önce, duman ve ateşi kullanarak iletişim kurmaya daha sonra doğa ile iç içe yaşadıklarından dolayı mağara duvarlarına resimler veya semboller çizmeye başlamışlardır. İnsanların konuşma yetilerini kullanmaları yine önemli bir evrim olarak kabul edilmektedir ve ilk insan türü olarak kabul edilen homo sapiens günümüzden itibaren 100-200 bin yıl önceye dayanmaktadır ve o zamanlarda işaret dili ile iletişim kurdukları bilinmektedir. İnsanların konuşmaya başlamasıyla iletişim farklı bir boyuta geçti ve M.Ö 4000 yılında Mezopotamya’da Sümerlerle yazının bulunmasıyla önemli bir boyuta taşındı. Gelişen uygarlıklarla değişik yazı türleri, alfabeler, Gutenberg’in 15. Yüzyılda bulduğu matbaa iletişim olgusunun gelişmesine yardımcı olan etkenler olmuşlardır. Sanayileşen ve zenginleşen toplumlar sayesinde elektrik bulunmuş ve bu sayede iletişim araçları geliştirilmiştir; telgraf, fotoğraf, telefon, radyo, televizyon, sinema ve bilgisayar icat edilmiş ve iletişime katkı sağlamak amacıyla günümüze dek geliştirilmiştir (Gönenç, 2016).

Ünal’ın (2009) bildirdiğine göre ilkel toplumlardaki kabileler işaretlerle konuşmaktan yazıyla kendilerini ifade etmeye geçmişlerdir ve eski uygarlıklar bu

şekilde ortaya çıkmıştır. Okur-yazarlık matbaanın bulunmasıyla artmış, Rönesans Avrupa’da yayılma göstermiş ve aydınlanma çağı olarak kabul edilen çağ başlamış, sanayinin gelişmesiyle, enerji kaynakları, makineler ve yeni yöntemler kullanılmaya başlamış, yeni iletişim araçları bulunmuştur.

2.3 İletişim Modelleri

İletişim kavramı temelinde insan olan fakat tüm canlıların yaşamları süresince herkes tarafından farklı yorumlanan, hayatlarına ve tavırlarına yön veren kodların ve göstergelerin bütünüdür. İletişimin bu derece önemli olması iletişim araçlarının icat edilmesine ve teknolojinin gelişmesine imkan ve olanak tanımıştır. Bu alanda yapılacak olan birçok çalışmaya yön vermek için farklı iletişim modelleri ortaya konulmuş ve bu kavramın temelinde yer alan Shannon and Weaver modeli sonrasında Gerbner modeli, Newcomb, Laswell, Westley, Mc Lean modeli meydana çıkmıştır. Bu modellere bireysel iletişim, kitle ve kurumsal iletişim diye farklı iletişim çeşitleri yön vermiştir (İplikçi, 2015).

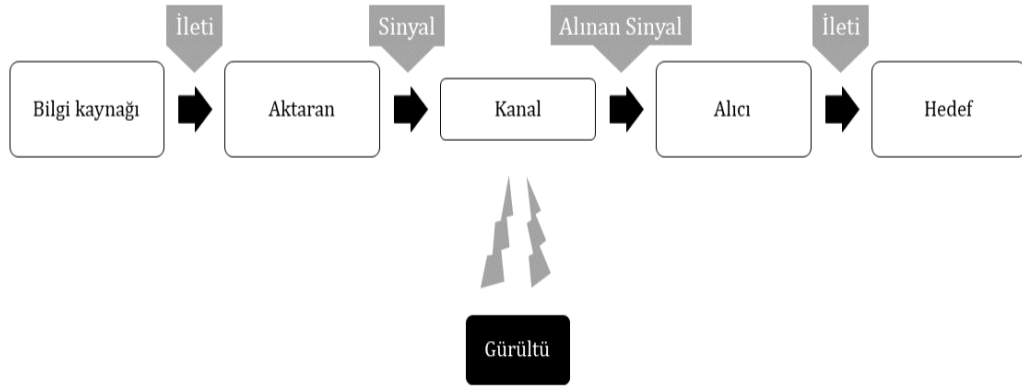
2.3.1 Shannon and Weaver Modeli

Bu model kitle iletişim modelidir. Claude Shannon and Warner Weaver Bell isimli iki kişinin ortak olarak yaptığı çalışmadan ortaya çıkmış ve isimlerini taşımıştır. İletişim kurarken kanal aracılığı ile hedeflenen mesajın kitleye ulaşması üzerine yoğunlaşır. Bu model de bilgi aktarımı teknik bir sistem, matematiksel bir model olarak görülür ve insanların duygusal durumuna pek fazla önem verilmez (İplikçi, 2015).

Muslu’nun (2013) bildirdiğine göre elektronik iletişimin de öncüsü olarak bilenen bir modeldir. İnsanların birbirleriyle kurdukları iletişimin makineler aracılığı ile de kurulacağını öne sürmektedir. Bu modelde kaynak (alıcı) tarafından iletilmek istenen bilgi başka bir aracı alet ile sinyal yoluyla hedefe ulaştığını savunur. İletişimi başlatan kurum veya kişidir ve amaç hedeflenen bilgiyi doğru ve tam olarak aktarabilmektir. Bunu yaparken de bilgiye ihtiyaç duyulur. Eğitim boyutunda bu model ele alınacak olursa, sınıf içerisinde davranış farklılığı yaratmak için gerekli olan iletişim ağını doğru bir şekilde kurmaktır. Sınıf içerisinde var olan gürültü bu model de önemli bir yer tutmaktadır çünkü gürültü olan bir sınıfta öğrenci ve öğretmen olumsuz bir şekilde etkilenir ve iletişim sürecinde bir takım sorunlar, farklı

algılanmalar yer alır çünkü bilgi kaynaklı mesaj ulaşması gereken hedefe farklı ulaşır. Dolayısıyla, gürültüyü neden olan faktörleri tespit edip öncelikle çözümü aranmalıdır. Gürültü insanı rahatsız eden doğal olmayan seslerdir. Bu model de iletişimi etkileyebilecek olan 3 farklı gürültü modeli yer almaktadır; Fiziksel, İşitsel ve Psikolojik engellerdir. Tüm bunlar incelendiğinde bu modelin teknik bir yöntem olduğu görülmektedir. Elektronik alanda ve bilgisayar sisteminde öncülük etmiş bir model olsa da farklı modellerin ortaya çıkmasına engel olamamıştır.

Demirel'in (2017) bildirdiğine göre bu model de ileti/mesaj aktarırken yüzde yüz aktarım ön görülmüştür ve bunun nedeni matematiksel ve teknik bir model olarak bilinmesi olmuştur.

Şekil 1. Shannon and Weaver İletişim Modeli

2.3.1.1 Shannon and Weaver İletişim Modeli

Şekilde de görüldüğü gibi iletişim kaynağı bilgidir. Aktaran yoluyla bilgi hedefe ulaşır ve bunu yaparken sinyal aracı olur. Bu modelin ortaya çıkış amacı elektronik olsa da bireyler için de kullanılmıştır ve bireylerin davranış değişikliğinin nedenini bulmayı amaçlar.

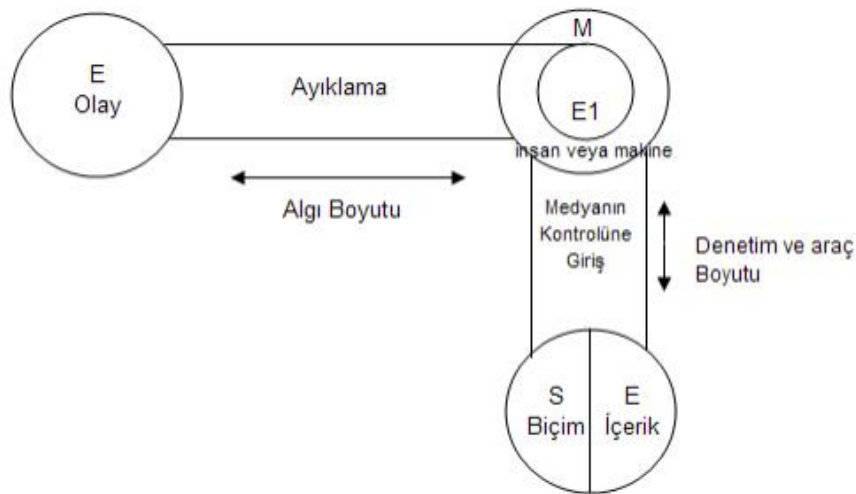
Erdoğan'ın (2010) bildirdiğine göre tekniksel gürültü ortadan kalktığında farklı seviyelerdeki sorunlar ve sıkıntılar da ortadan kalkar. Bu yüzden, bu model uygulanırken iletilecek olan mesajın etkili bir şekilde hazırlanmasına çalışılır çünkü etkili mesaj alıcıya ulaştığı zaman anlaşılması ve algılanması daha kolay olur.

Çoban'a (2010) göre gürültü kaynağı herhangi bir istenmeyen sestten dolayı olabilir. Örneğin, yüz yüze konuştuğumuzda ses tonumuzdan ötürü ortaya çıkan bir gürültü olabildiği gibi, TV izlerken kanal da herhangi bir cızırtı var ise

konuşmacıların sesi veya söyledikleri net olarak çıkmaz ve verilmek istenen mesaj ya eksik olarak bize ulaşır ya da anlaşılamaz. Shannon ve Weaver modeli tam olarak bunları ele alır ve çözümlemeye çalışır. Verilmek istenen mesajın net olarak varılmasını amaçlar ve iletilemeyen mesajlardaki soruna çözüm bulmaya çalıştığı gibi doğru ve tam olarak iletilen ve algılanan mesajda sorun olmadığını savunur.

2.3.1.2 Gerbner Modeli

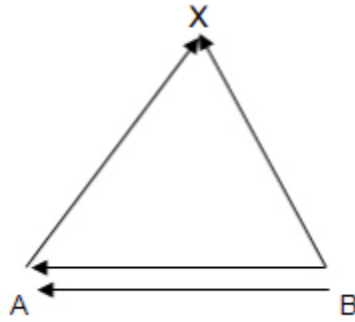
Gerbner'a göre iletişim mesajlar ile oluşan etkileşimdir. Bu model iletişimi sembolik ve kültürel yönleri ile açıklar. Kültürel boyut da 3 farklı hikayeden bahseder. 1-fantazi, kurgu, 2- dinsel öğütler ve emirler, 3- haber. Ayrıca, model yatay ve dikey boyut da ele alınabilir. Bir olayı algılamak yatay boyut olarak kabul edilir fakat herkesin bir algılama şekli olduğundan ve herkes olayları farklı yönden algıladığından gerçeklikten uzak olabilir. Dikey boyut ise algılanan olayın algılandığı şekliyle başka bir kişiye aktarılmasıdır. Anlamın nasıl oluştuğu, nasıl değiştiği sorusuyla ilgilenmez (İplikçi, 2015). Bize dışarıdan gelen iletiyi kendimize göre şekillendirip, anlam vermektir. Bu model de televizyon oldukça önemlidir. İzleyici grubunu ele alarak farklı kültür ve yaşam tarzları olan insanların televizyon aracılığı ile iletmek istenen mesajı nasıl çözdüklerini bu ve bunu gibi iletişim araçlarının kültürlerin oluşumunda ve katkısında ne kadar yararlı olduğunu incelemeye çalışan bir modeldir. Televizyon izlemenin bireylerin davranışları üzerindeki etkisini inceler ve sonuç olarak televizyon izleyenlerin uzun süre etkilendiği görülmüştür. Bu modelde iletişim medya aracılığı ile var olur (Erdoğan, 1998).

Şekil 2. Gerbner İletişim Modeli (Kaya, 2009)

2.3.1.3 Newcomb Modeli

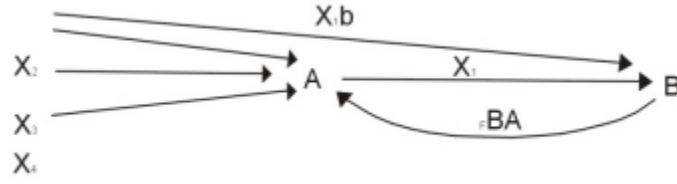
Üçgen bir iletişim modelidir ve kişilerarası iletişim modeli olarak kabul edilir. İletişim sosyal dengeyi sağladığı ve hem toplum hem de bireylerin sosyal ilişkileri üzerinde etkilerini inceler. İletişim ABX şeklinde yapılır ve birbirine bağımlıdır. Bu model insanların sürekli yaşadıkları toplum içinde bilgiye sahip olmaları gerektiğini öne sürer ve bilgi sahibi değillerse toplumun bir parçası olamayacaklarını savunur. Bu bilginin de insanların birbirleri ile uyum sağlamalarına, nasıl davranmaları gerektiğine yardımcı olduğunu ve olaylar karşısında sahip oldukları bilgi doğrultusunda nasıl davranmaları gerektiğine açıklık getirir.

Şekil 3. Newcomb İletişim Modeli (Kaya, 2009)

2.3.1.4 Westley ve MacLean Model

Bu model de Newcomb'un ABX modeli örnek alınıp geliştirilir ve çizgisel bir model ortaya çıkar. Hem kitle iletişimini hem de kişiler arası iletişimi inceler. Oluşturulan sistem ile iletişimin dengede tutulduğu ve bütün katılanlara eşit miktarda ulaştığı varsayılır. Bu modele göre A iletişiminin kaynağı kitle iletişimdir. A, toplumda gerçekleşen olay ve eylemler hakkındaki görüşleri irdeleyip seçer ve B birimine gönderir. C modeli araya girer ve hangi bilginin aktarılması gerektiğini seçer ve ona göre aktarır. X olaylar medya ile anlam kazanır ve mesaj halinde izleyicilere geri döner. Geri beslenme olgusu ortaya bu şekilde çıkar çünkü önceden var olan bilgiye ekleme yapılır. İki kişinin dıştan gelen mesajlara karşı sistematik olarak uyum sağlamalarını ve bunun kaynağını bulmayı amaçlar (Kaya, 2009).

Şekil 4. Westley ve MacLean Modeli (Kaya, 2009)

2.4 İletişim Hataları

İletişim kurmanın asıl amacı düşündüklerini karşı tarafa aktarabilmek ve anlaşılabilirlik eğer var ise sorunlara çözüm bulabilmektir. Her birey etkili iletişim kuramaz ve bazen yanlış anlaşılmalara olanak verir. Öncelikle, etkili iletişim becerilerine sahip olan bireyler açık ve doğru bir şekilde kendini ve düşündüklerini ifade eder ve empati kurar. Kendini karşısındakinin yerine koyar ve olaylara çözüm bulmaya çalışır. Eleştirilere karşı açık olur ve hoşgörülü davranır. İletişim kurarken beden dilini kullanır. Ses düzeyini, hitap şeklini ve göz temasını ona göre ayarlar ve etkili olmasını hedefler. Fakat, yine de ne yaparsak yapalım iletişimde yapılan bir takım hatalar istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarır. Bu hatalardan bazıları; karşıdaki kişiyle alay etmek, suçlamak, eleştirmek, yargılamak, konuyu saptırmak, tehdit etmek, emir vermek, akıl vermek, isim takmak, saldırgan davranışlar sergilemek, olaylara agresif bir şekilde yaklaşmak gibi davranışlardır.

Uğurlu, Doğan ve Göktepe'nin (2013) bildirdiğine göre yaşadığımız toplum içerisinde iletişim yardımı ile birbirimizi anlama ve anlatma imkanı doğar. Etkili iletişim ise bu durumda işimizi kolaylaştırır. Sınıf içerisinde öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim etkili bir şekilde var olduğu takdirde öğrencilerin daha iyi anlama ve öğrenme kapasitesini artırır. Eğitimin verimli ve etkili olması öğrencilerin öğrenme düzeyine ve başarısına bağlıdır. Bu da ancak etkili iletişim kurularak mümkün olabilmektedir. Öğrenciler güzel bir iletişim kurabildikleri öğretmeni dinler, sever ve öğrenme istekleri artar.

Elgünler ve Fener'in (2011) bildirdiğine göre iletişimi etkileyen veya bozan ve iletişim engelleri olarak kabul edilen bazı faktörler vardır. Bunlar; fiziksel, psikolojik, teknik, sosyal ve örgütsel engellerdir. Fiziksel engeller hem çevredeki koşullara hem de iletişim kanallarına bağlıdır. Verilmek istenen mesajın net

olmaması ve anlam içeriğinde belirsizlik taşıması, mesajın kimden-kime, ne zaman yazıldığı ve yanlış veya eksik mesaj içermesi, iletişim kanallarında sorun olması ya da doğru kanalın seçilememesi, gürültü kaynaklarının varlığı; işitme sorunu, anlaşmazlık, kırgınlık, görüş/inanç farklılığı ve yanlış anlaşılma gibi gürültü kaynağı olabilecek etmenler ve farklı dil kullanımı, zor kelime seçimi gibi bir takım şeyler fiziksel ve çevresel olarak kabul edilen iletişime engel olan faktörlerdir.

Psikolojik ve Sosyal engeller içerisinde kişisel özellikler yer alır. İletilecek olan mesajın içeriğinin saptanması ve bir amacın olmaması, önyargıların var olması; insanların kafalarındaki kalıplaşmış düşüncelerden uzaklaşmaları için yeteri kadar bilgiye sahip olmamaları, görüş farklılıklarının olması; inanç ve değer sistemine bağlı ciddi anlamda görüş farkı olması iletişimin sağlıklı gelişmesini engeller, algılama da farklılıklarının olması; bireylerin yaşantısına ve tecrübelerine göre olayları farklı düzeyde yanlış veya eksik algılamaları, tutum ve davranışlar; kişinin kendine güvenmesi ve güvene dayalı bir iletişim kurması daha başarılı bir iletişim yaratacaktır. Kendine güüvenmeyen kişi başarısız olacaktır. Kişinin konuya karşı ilgi duyması, katılımcıların birbirlerine karşı tutumu ve ilişkilerinin olumlu veya olumsuz olması. Sosyo-kültürel farkları; bireylerin eğitim düzeyi, yaşantısı, algılama düzeyi, olaylara bakış açısı ve sahip oldukları bilgi düzeyi. Ögütsel engeller; bazı grupların birleşmesiyle oluşur. Bunun içerisinde hiyerarşi, yönetim tarzı, statü farklılıkları, zaman, rol ilişkileri gibi bir takım engeller yer alır (Elgünler ve Fener, 2011).

Tüm bu sorunları en aza indirmek ve sağlıklı bir iletişim kurabilmek için yapılması gereken bazı şeyler ve alınması gereken bazı önlemler vardır. Öncelikle, iletilcek olan mesajın basit ve anlaşılır olmasına ve kaynağın yani alıcının bu mesajı algılayabilecek durumda ve düzeyde olmasına dikkat edilmelidir. Kaynağın içerisinde sadece yazılı metin değil, aynı zaman da semboller ve simgeler ile bu mesaj daha kolay anlaşılır bir hale getirilmelidir. Mesaj karşıdaki kişinin dikkatini çekecek bir şekilde hazırlanmalıdır ve etkili bir kanal aracılığı ile iletilmelidir. Fiziksel çevre iletişime imkan ve olanak verecek şekilde düzenlenmeli, eğer sorun varsa çözümlenmelidir. İletilmek istenen mesaj doğru iletildi mi diye bir şekilde kontrol edilmeli ve geri bildirim talep edilmelidir. Etkili ve sağlıklı bir iletişim kurabilmeyi başarabilmek için herşeyden önce engeller belirlenmeli ve çözüm yolları aranmalıdır. İletişimde yer alabilecek olan tüm engeller ve yapılan literatür taraması

sonucunda ulaşılan veriler aşağıdaki tabloda ki yöntemler ile çözümlenebilmektedir (Elgünler ve Fener, 2011).

Tablo 1.

Sağılıklı İletişimi Engelleyen Etmenlere Çözüm Getirme Yolları

*Algılama Farklılıklarını ortadan kaldırmak	*Gürültü engelini ortadan kaldırmak	*Güvensizliği ortadan kaldırmak	*Geri bildirimi kullanmak
*Dil farklılıklarını ortadan kaldırmak	*Duygusal reaksiyonları ortadan kaldırmak	*Ağıdalı ifadelerden kaçınmak	*Pekiştirme kullanmak
*Basit dil kullanmak	*Sözleri davranış ve tutumlarla desteklemek	*Yüz-yüze iletişim kurmak	*Farklı ancak uygun kanallar kullanmak
*Örgütteki bireylerin iletişim konusunda eğitimini desteklemek	*Sürekli iyileştirmeyi sağlamak	*Empati kurmak	*İlgi uyandırmak

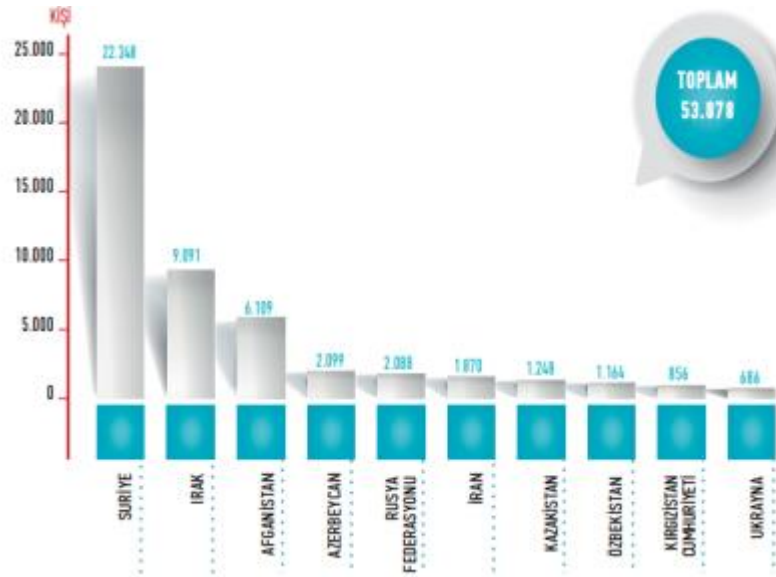
2.4.1 Sağlıklı İletişimi Engelleyen Etmenlere Çözüm Getirme Yolları (Elgünler ve Fener, 2011)

Elgünler ve Fener'in (2011) bildirdiğine göre tüm eğitim kurumlarında eğitim ve öğrenimin engellenmemesi için ve eğitimi kapsayan tüm faaliyetlerin eksiksiz devam edebilmesi için öğretmenlere ve okul yöneticilerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Özellikle farklı yaş grubu, farklı kültür, farklı aile yapısı, farklı cinsiyet, farklı sosyo ekonomik durum ve farklı coğrafyadan gelen ve bir arada toplanan öğrencilerden dolayı hem öğretmenler hem de öğrenciler bazı sorunlar yaşamaktadır. Bu problemler ülkeye göç eden kişilerden dolayı yaşanmaktadır. Coğrafi konumu itibariyle özellikle Orta Doğu'da yaşanan savaşlar Türkiye'ye bu vatandaşların göç etmesine etken olmuştur ve bu sayı her geçen gün artmaktadır.

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş'ın (2016) bildirdiğine göre bu insanların kendi topraklarından vazgeçip başka topraklara yerleşmelerinin birçok sebebi vardır. Bu sebepler; savaş, siyasi problemler, eğitim sıkıntıları ve eğitim için şartların elverişli ve yeterli olmaması, ekonomik ve nüfus problemleri, çevre şartlarının yaşama elverişli olmamasıdır (doğal afetler, sel, vs.). Bu durumlar da eğitimde aksamalara, iletişim engellerinin yaşanmasına doğrudan etki etmektedir. Tüm bunlar dikkate alındığında Türkiye'de eğitimin durumu ve iletişim kaynaklı yaşanan sıkıntılardan bahsetmekte yarar vardır.

2.5 Türkiye’de Eğitim, Kültür ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum

Bireylerin yaşadıkları ülkeden ve yerleşik düzenlerinden kopmaları, yeni bir dil ve kültür ile tanışması anlamına gelmektedir. Göç ettikleri yeni ülkede farklı bir ortam beraberinde farklı sıkıntıları getirmekte ve bireylerin yeni ülke ile uyum sorunu yaşamasına neden olmaktadır. Bu sorunların en başında belki de eğitim sorunu gelmektedir çünkü en temel ihtiyaç eğitimidir. İster istemez farklı bir ülkede bulunmak ve bunun asıl nedeninin mecburiyet olması bireyler üzerinde bir travma yaratmaktadır. Meb yetkilileri’nin (2018) bildirdiğine göre özellikle Suriye’den göç etmiş okullarda 600 üniversitede 20 bin Suriyeli öğrenci vardır. 2018-2019 eğitim yılına başlarken Türkiye geneli 600 binin üzerinde Suriyeli öğrenci ile eğitime başladı. Fakat bu öğrenciler farklı dili konuştuklarından dolayı yoğun Türkçe eğitimine tabi tutularak okullara kayıt oldular. Şimşir’in (2018) bildirdiğine göre Türkiye 2011 yılı itibariyle “Açık Kapı” kapsamında Türkiye sınırlarına gelen yabancı uyruklu vatandaşlara koruma sunmuştur.

Şekil 5. Meb’e bağlı okullarda 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları

Yukarıda verilen şekilde yabancı uyruklu öğrencilerin sayıları ve göç ettikleri ülkelerin isimleri görülmektedir. Yine tablodan görüldüğü üzere en fazla göç aldığımız ülke Suriye ve Suriyeli öğrencilerdir. Tabi ki Meb ve UNICEF birlikte hareket etmekte ve bu durumdan her türlü etkilenen öğrencilerin mağduriyetini minimuma indirmeye çalışılmıştır Bu kapsamda eylem planı hazırlığı yapılmış ve

öğrencilere yardım etmek amaçlanmıştır. Suriyeli öğrencilerin eğitim masrafını karşılamak, onlara hem teknik hem finansal destek sağlamak, dilimizi öğrenmeleri ve derslerinde geri kalmamaları için Türkçe dil kursu vermek, onlara ekstra yardımlarda bulunmaları için gönüllü öğretmenler atamak, psiko sosyal destek vermek ve yaşadıkları travmadan az zararla kurtulmalarını sağlamak, onlara okul çantası ve ihtiyaçları olan kırtasiye malzemeleri dağıtmak, okuma ve yazmalarına destek olabilmek adına daha çok kütüphane kurmak ve çocuk gelişimi seti, eğlenme ve dinleme setleri dağıtmak ile göreve başlanmıştır ve bu tür eylem planı hareketleriyle adımlar atılmıştır.

Yine Şimşir'in (2018) bildirdiğine göre atılan bu adımlar ve alınan her türlü önlemler karşısında yine de bu durumda olan öğrencilerin uyum problem ve iletişim problemi yaşamalarına engel olamamıştır. Çoğunluğu Suriye ve Irak'tan gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ana dilinin arapça olması ve Türkçe'yi anlayamamaları, dersi anlama problemi yaşamaları, çevrelerindeki Türk arkadaşlarıyla iletişim kuramamaları bunların sonucunda dersi anlayamamaları, okuma yazma sorunu yaşamaları, anlayamadıklarından dolayı ödev yapamamaları ve bunların sonucunda ise derse karşı ilgisiz durmaları veya ilgisizlik hissetmeleri gibi sorunlar yaratırken Türk öğrencileri için de bu durum sorun teşkil etmektedir çünkü onlarda bu öğrencilerle arkadaşlık kuramamakta, onların dilini anlayamamakta, ders akışının sınıf içerisinde bozulmasına, derste dikkatin bozulmasına ve akademik seviye farkının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda bu öğrencilerle dışlanma, kıskanma sorunu yaşanmakta, kurallara uymamaya başlanmakta ve dolayısıyla kavga ve şiddetin yer almasına etken olmaktadır. Karşılaşılabilecek bu sorunlara çözüm olarak dil eğitimi alınması, duruma göre bu öğrencilerin birlikte veya ayrı eğitim alması, okul yönetiminin ve öğretmenlerin aileleri ile devamlı irtibat halinde olması, rehberlik etkinliklerinin ve bu tür faaliyetlerin mümkün olduğunca artırılması Şimşir'in de yapmış olduğu araştırma sonucunda öngörülmüştür.

Yine Güven'in (2018) bildirdiğine göre mülteci olarak ülkemize gelen Suriyeli öğrencilerin dil engellerinden dolayı iletişim sorunu yaşanmaktadır. Hem dilleri, hem kültürleri farklı olan bu öğrenciler yerleştirildikleri okullarda birçok sorun yaşamaktadırlar. Dilimizi konuşamayan bu öğrenci grupları için yabancı dil olarak Türkçe'nin müfredata eklenmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Hiç şüphesiz dili bilmeyen ve anlamayan öğrenciler ve öğretmen için de zor bir durum

oluşturmaktadır ve bu durumda olan öğretmenler farklı teknik ve metodlarla bu durumun üstesinden gelmeye ve iletişim engelini ortadan kaldırmaya çalışılmaktadır. Dersi anlamayan veya anlamakta zorluk çeken öğrenciler için öğretmenlerin daha çok çalışmaya ihtiyacı oluşmakta ve bu da daha fazla yük anlamına gelmektedir. Bu durumu sıklıkla yaşayan öğretmenler motivasyonunu yitirmekte ve zaman içerisinde verimsizleşmeye başlamaktadır. Sınıf içinde sağlıklı kurulan etkili bir iletişim, sınıf ortamında pozitif bir atmosfer, doğru oluşturulan sınıf yönetimi ve kendilerine güvenen, kendilerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade eden öğrenciler yetiştirmektedir. Özellikle eğitim alanında iletişim sorunu varsa bireylerin sonraki hayatlarında çok ciddi problemler yaşanmasına sebep olmaktadır.

Demir ve Okşar'ın (2018) bildirdiğine göre iletişim açısından büyük sıkıntılar yaşayan Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinin dışında kalarak uyum sağlayamamakta ve başarı durumları olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Dil onlar için ciddi bir bariyer olmakta, iletişim sorunu yaşanmaktadır. Bu durum kültür bakımından incelendiğinde dil engeline maruz kalan öğrencilerin Türkiye'deki yaşama ayak uyduramama, uyum sağlayamama, dolayısıyla kültüre adapte olamama ve göç ettikleri kültürün değerlerini benimseyememe gibi durumlar yaratmaktadır. Halbuki, ülkelerinden uzaklaşan bireylerin yeni yaşamlarına, yeni hayatlarına, yeni işlerine adapte olmaları gelecek için büyük bir önem taşımaktadır (Koçoğlu ve Yelken, 2018).

Elbette bu öğrencilerin tek sorunu daha önce de belirtildiği gibi yalnızca eğitim alanında değildir. Aynı zamanda kültür farkı ve sosyo-kültürel farklar da diğer önemli sorunlardır. Farklı inanç, farklı değer yargıları, farklı ilişkiler ve farklı yaşam tarzı bu tip bireylerin yeni yaşamaya başladıkları ortamı kabullenememe ve ruh sağlıklarında bozulmaya varan birçok etki yarattığı öne sürülmektedir (Gültekin, 2018). Bir dili öğrenmek, o kültürü de öğrenmektir. Kültür ve dil birbirinden farklı düşünülemediği gibi ayrı da düşünülemez. Dil öğreniminde kültür eğitimine önem verilmesi farkındalığı artıracak, gelişimi destekleyecek, yeterliliğe, empati kurmaya, iletişimsel yeterliliği artıracak, o kültür içerisinde yaşayanları daha iyi anlama hususunda etkili olacaktır (Han, 2015).

Kıroğlu vd.'ne (2010) göre yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye gelmeleri ve eğitimlerine burada devam etmeleri hem ekonomik hem de bir çok

sosyo-kültürel sıkıntıları beraberinde getirmiştir. Bu öğrenciler uyumsuzluk yaşamalarının yanı sıra çekingenlik, yalnızlık, dışlanma, psikolojik sorunlar ve kültür şoku yaşamaktadırlar. Bu durum aynı zamanda öğrenciler üzerinde büyük bir stress oluşturmaktadır. Kültürel farklılıkları artan öğrencilerin uyum sorunu yaşadıkları ve olumsuz davranışlar sergiledikleri, fakat benzer kültürlere sahip olanların daha kolay diğer kültürü benimsedikleri düşünülmektedir. Ekonomik sorunlar ele alındığında göç ettikleri farklı ülkede ciddi anlamda sıkıntı yaşadıkları ve çoğu zaman farklı bir hayat tarzına maruz kaldıkları, barınma, ev özlemi, farklı yemek kültürüne alışmak zorunda olmaları ve farklı gelenek ve göreneklere adapte olmak zorunda olmaları diğer karşılaşılan sorunlardır.

Ercan'ın (2012) bildirdiğine göre kültürel farklılıklar ile karşılaşan yabancı uyruklu öğrenciler kültür şoku geçirir ve dengesizleşir. Tabi ki bu durum kişilere göre değişiklik gösterir ve kişinin yeni kültüre uyum sağlama isteğine bağlı olarak da daha hafif veya daha ağır olarak atlatılabilir. Kültürel farklılıklar, kültürel değerlere bakış açısıyla daha çok ortaya çıkar. Toplumdaki bireylerin inançları değer kavramının içerisinde ve uyum sürecinde etkilidir. Kültürlerarası iletişim kültüre uyum sağlama olarak kabul edilirken öğrenme ve doğru davranış sergileme de uyum sürecinde etken olarak kabul edilmektedir.

Tüm bu değerler düşünüldüğünde yabancı uyruklu öğrencilerin durumu ve uyumu ele alındığında iletişim açısından ne kadar zorluklar çektiklerini görebiliriz. Öğretmenin sınıf içerisinde kullandığı dil yabancı öğrenciler tarafından anlaşılmadığı için ancak gürültü olabilmektedir. Bilgi kaynağı olan mesaj hedeflendiği şekilde bu öğrencilere ulaşmamakta ve istenildiği şekilde iletilmemektedir. Bu yüzden, eğitim süresi boyunca kaynağın öğretmen olduğunu, alıcının ise öğrenciler olduğu göz önünde tutmalıyız. İletilmek istenen mesaj ders kitaplarında veya öğretmenin konuşmasında yer almaktadır. Kanal ise hedefe ulaşılırken kullanılan araç ve gereçlerdir. Laptop, Projektör, Kaset Çalar, Ses Bombası vs gibi günümüzde kullanımı gittikçe artan ve zaman zaman yakalamakta zorlandığımız birçok teknolojik aletler bu mesajların anlaşılması ve daha etkili olabilmesi için destek olarak kullanılmaktadır. Maalesef dili bilmeyen ve anlamayan öğrenciler öğretmenin konuşmasını ve aktarımını gürültü olarak algılayabilmektedirler. Bu durum da öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiyi olumsuz etkilemektedir. Shannon and Weaver iletişim modelindeki gürültü iletişim açısından oldukça önemlidir çünkü

iletişimin tam ve doğru olmasını engellemektedir. Gürültü bireyde fizyolojik, psikolojik ve işitsel olarak 3 farklı tahribat yaratmaktadır. Özellikle ilkökul öğrencilerinin öğrenme süresini engellemekte ve etkilemektedir (Polat ve Kırıkkaya, 2004).

İnsanlar yaşamları boyunca birçok mücadele sonucunda daha iyi koşullar elde ederek yaşamayı hedeflemişler ve bunun sonucunda elde ettikleri başarılar ve değerleri bir sonraki nesillere taşımayı amaç edinmişlerdir. Herkesin genel olarak hedeflediği daha güzel bir dünyada yaşamak, güzel bir eğitim sistemine sahip olmak ve pozitif değerleri benimseyip etrafındakilere de yansıtmaktır. Bu yüzden, kazanılmış değerler herkesi etkiler çünkü bireylerin davranış ve tutumlarına yön verir. Tabi ki unutulmamalıdır ki, edinilmiş değerler zaman içinde değişime uğrar (Karaca, 2015).

Karaca'nın (2015) bildirdiğine göre toplum olarak benimsediğimiz değerler; sevgi, saygı, dürüstlük, temizlik, paylaşım, dayanışım, dostluk gibi herkesin birbirinden beklediği kavramlardır ve bireyler olarak yaşadığımız toplum içerisinde bunlara uymamız istenir. Bundan dolayı, eğitim programları ve ders kitapları bu değerleri çocuklara öğretmek için düzenlenir. Bunun amacı nerede ve nasıl davranılacağını bilen, doğru ve yanlış ayırt edebilen ve toplum olarak neyin kabul gördüğünü bilen bireyler yetiştirmektir. Değerler bu durumda önem kazanır ve ön plana çıkar. Değerler eğitimi verilirken farklı inançlar göz önünden tutulmalı ve bu konuda karar verilmesi ailelere bırakılmalıdır. Çocukların kendine güvenmesi son derece önemlidir ve değerler eğitimi verilirken güven pekiştirilmelidir. Değerler eğitimi verilirken çocukların okullarda karşılaştıkları sosyal olaylar ve durumlara karşı sergilemeleri gereken durumları en aza indirmek için planlanmalıdır.

Türkiye'de sadece tek bir din, mezhep ve ırk olmadığından dolayı okullarda eğitim verilirken sadece tek yönlü eğitimin sergilenmesinin doğru olmadığı öne sürülmektedir. Böyle bir uygulama var ise eğitimde uygulanması beklenen eşitliğin, özgürlüğün ve bilimselliğin önüne geçen bir engel olarak görülmektedir (Karaca, 2015).

MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2010) değerler eğitimi şöyle tanımlamıştır:

“Toplumsal yaşamın oluşmasında en önemli etken olaraak kabul edilen, mutluluğu, huzuru sağlayan, insanları birbirine kenetleyen, tehdit ve risklerden koruyan, insani, manevi, ahlaki ve sosyal değerleri bireylerin kazanmalarını hedefleyen ve öğrencilere aktarılması için yardımcı olan eğitim sistemidir.”

Cihan’ın (2014) bildirdiğine göre Türkiye’de değerler eğitimi birçok aşamadan geçmiştir ve bazen ders içerisinde, bazen ayrı bir ders olarak öğrencilere öğretilmeye çalışılmıştır. Günümüzde, ders konuları içerisinde öğretilmeye çalışılmaktadır ve öğrenciler sevgi, saygı, nezaket, hoşgörü, sabır, sorumluluk gibi değer içeren birçok kavramı öğretmeye çalışmaktadır. Güzel ve planlı bir planlama ile daha başarılı olacağı düşünülmektedir.

Ateş’in (2017) bildirdiğine göre eğitim sürecinde öğrencilerin duygu ve düşüncelerini geliştirmeyi hedeflemesinin yanı sıra bilişsel düzeyini ve davranışlarını da etkilemeyi amaçlamaktadır. Evde başlayıp okul da devam eden bu sürecin önemli olduğu ve çocukların ailelerini ve öğretmenlerini model olarak aldığı öne sürülmektedir. Günümüzde çalışan annelerin artmasıyla çocuklar kreşte daha çok vakit geçirmekte ve teknolojinin yaygınlaşmasıyla internet de daha çok vakit harcamaktadır. Bu nedenle, öğrendikleri veya edindikleri değerler bu sayede değişime uğrayabilmektedir.

2.6 Türkiye’de Değerler Eğitimi

Türkiye’de yapılan araştırmalar sonucunda değerler eğitiminin başarılı bir şekilde uygulandığı ve olumlu sonuçlar getirdiği görülmektedir. Öğretici’nin (2011) bildirdiğine göre sınıf içinde düzenlenen bir takım etkinlikler öğrencilerin sorumluluk ve duyarlılık bilincini artırmaya yönelik yapılmaktadır ve bu da olumlu sonuçlar vermektedir.

Neslitürk’ün (2013) bildirdiğine göre anasınıfta uygulanan değerler eğitiminin aileler ile birlikte hareket edilmesinin sonucunda çocukların sosyal becerilerini artırmaya yönelik yapılmaktadır ve yine başarılı olmaktadır. Uzunkol’un (2014) bildirdiğine göre uygulanan sistemde öğrencilerin özgüvenlerini artırıcı hiçbir düzenlemenin olmadığı fakat başkaları ile empati kurabilme ve sosyal becerilerinin kullanabilmelerinde etkili olduğu görülmektedir.

Hökelekli'ye (2010) göre değer kavramı insanın varoluşu ile başlar ve tüm hayatımız boyunca davranışlarımızın doğru, yanlış, sevap günah, iyi, kötü olup olmadığını sorgulayıp dururuz. Geleneksel eğitim anlayışımızın temelinde karakter, sorumluluk sahibi, iyi ve olgun insanlar bireyler yetiştirmek vardır. Birlikte yaşayan ve hareket eden toplum arasında bilinmesi ve uyulması gereken kurallar vardır ve bu toplumsal değerler var oluşumuzun sembolidir. Hayat kalitemizin artması bu kurallara uyum sağlamamızla, korumaya ve geliştirmeye çalışmamızla alakalıdır. Benimsenen ve uygulanan değerler insan olarak nasıl olmamız gerektiği konusunda yön göstericidir. Günümüzde bu değerler giderek kaybolmakta ve önemini yitirmektedir. Bu durum, toplumsal varlığımız tehlikeye düşürmektedir. Toplumda giderek kaybolan ve yerini farklı kavramlara devreden eşitlik, sorumluluk, dürüstlük, saygı, hoşgörü, çocukların ve gençlerin kişiliklerini geliştirememesini neden olmaktadır. Bu nedenle, son zamanla okullarda giderek artan şiddet, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, ebeveynlere saygısızlık, karşı gelme, okul idaresine, yöneticilere ve öğretmenlere saygısızlık, cinsel davranış bozuklukları gibi birçok şey ciddi anlamda düşündürücü olmaktadır. Tüm bunlar, değerler eğitiminin tekrar incelenmesi ve uygulanması gerektiğini öne sürmektedir. Yüzyıllardır toplumları ve bireyleri bir arada tutan değerlerin son yıllarda kaybolması geleceğimiz açısından son derece önemli kaygı nedeni olmaktadır. Toplumsal bütünlük ve huzur ancak değerlerin bir sonraki nesillere aktarılması ile mümkün olabilmektedir. Bu yüzden, değerlerin eğitimden ayrı düşünülemeyeceği gibi ailenin büyük rol oynadığı göz önünde tutulmalıdır. Eğitim kurumları öğrencilerin doğru ve güvenli tercihler yapabilecekleri ortamlar hazırlamalıdır. Olumu ve ahlaki davranışlara sahip, bilimsel ve akademik gelişimini tamamlamış, kendi amaçlarını ve değerlerini farkında olan öğrenciler yetiştirmelidir.

Güçlü'nün (2015) bildirdiğine göre değerler eğitimi uygulanan bireyler sağlıklı olarak yetişmektedir. Bireylerin yaşantısında ve kültüründe çok önemli bir yerde olan değerlerin kurumlarca ve eğitim sistemi olarak kabul edilip benimsenmesi ve gelecek nesiller tarafından yaşatılması önemlidir.

Adıgüzel ve Ergünay'ın (2012) bildirdiğine göre teknoloji kullanımı, küreselleşme ve insanların yaşam alanlarının değişimi toplumlarda var olan bazı değerleri değiştirmekle birlikte, yeni değerler edinmelerine olanak vermiştir. Türkiye'de birçok farklı etnik kökenli grupların oluşu birlikte barış içinde tüm bu

grupların benimsenip huzurlu bir hayat sürülebilmesi için imkan sunacak değerler üzerine yoğunlaşılmalıdır. Yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucunda Türkiye’de var olan farklı kültürlerin olması ve bölgesel farklılıklar dikkate alınıp daha fazla araştırma yapılması öne sürülmektedir.

Kıroğlu vd.’nin (2010) bildirdiğine göre Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları ekonomik ve sosyo kültürel sorunlar insan ilişkilerini ve gelenek göreneklerini etkilemektedir. Kıroğlu vd.’nin yapmış olduğu araştırma sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerinin Türk öğrencilerle arakadaşlık kurmada sorun yaşamadığı, dışlanma duygusunun yaşanmadığı ve kendilerine ön yargılı davranılmadığını düşündükleri görülmektedir. Ailelerinin yardımı ile ekonomik sıkıntının, barınma sorununun ve memleket özleminin yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Fakat, yabancı uyruklu öğrencilerle giyim tarzının farklılık gösterdiği ve bu konuda bazı sıkıntıların yaşandığı, yeme içme alışkanlıklarının da farklı oluşu ve zaman için de bu öğrencilerin yeni tatlara alışabildiği tespit edilmiştir. Genel olarak benzer gelenek ve göreneklere sahip oldukları için gelenek görenek ve değerler açısından büyük sorunlar yaşanmadığı yapılan çalışma sonucunda belirtilmiştir. Bu iki farklı öğrenci grubunun etkili bir şekilde kaynaşmasını sağlamak ve hiçbir şekilde dışlanma duygusunu hissetmemeleri için ciddi bir şekilde yönlendirme ve rehberlik yapılması, kaynaşma, uyum ve iletişim kurma gibi her türlü desteğin bu öğrencilere verilmesi gereklidir.

Dilmaç ve Şimşir’in (2016) bildirdiğine göre değerler eğitiminde en etkili rol ve sorumluluk öğretmene düşer çünkü sadece ders programında yer aldığı gibi öğrencilere bu değerleri öğretmekle kalmaz. Bunların dışında doğrunun ve yanlışın, iyinin ve kötünün ne olduğu konusunda öğrencileri biliçlendirir. Ayrıca, sergilediği tutum, davranış, karakter ve üzerine aldığı sorumluluk ile bir rol model olan öğretmen öğrencilerine örnek olmalı, herkese eşit davranmalı, dil, din, ırk, mezhep farkı gözetmemelidir. Öğrenciler hangi ülke ve dinden olursa olsun, herkesin güven ve huzur, sevgi ve mutluluk dolu bir ortamda eşit şartlarda eğitim görmesi, öğretmenin yol gösterici ve yardımcı olması son derece önemlidir. Dolayısıyla, değerler eğitiminde bahsedilen hoşgörü, saygı, nezaket, sorumluluk, adalet, özgürlük gibi kavramların ön planda tutulması, yaşamımız boyunca bize öğretilmeye çalışılan bu değer kavramlarının bu ortamlara uygulamaya konulması gereklidir. Sınıf içerisinde var olan tüm öğrenciler motive edilmeli, öğrenmeye teşvik edilmeli, desteklenmeli,

cesaretlenmeli, yeteneklerini farkında olmaları sağlanmalı ve başarıya ulaşmaları için onlara bu yönde katkı sağlanmalıdır.

2.7 Türkiye'ye Göç Eden Suriyeli Öğrencilerin Kültürlerarası Uyumlaştırılması Ve Değerler Eğitiminin Uygulanması

Özçetin'e (2013) göre Türkiye'ye göç eden yabancı uyruklu öğrencilerin göç ettikleri ülkenin yaşantısına uyum sağlama ve alışma konusunda sıkıntı yaşadıkları, kültürel farklılıkların olmasından rahatsızlık duymaları, farklı dili konuşmaları, arkadaşları ile tam kaynaşamamaları ve yalnız hissetmeleri ve yeni ülkedeki kurallara uymakta bazı sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Kültürel uyumun ve önyargıların onların eğitimine olumsuz etki ettiği ve bu nedenle de akademik başarılarının olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Bu yaşanan sorunların yukarıda bahsedilen değerler eğitiminin özelliklerine tam olarak uymadığı ve sosyalleşme sürecinde bu sebepten bazı sorunların yaşandığı sonucuna varılmaktadır.

Türkiye'ye göç eden Suriyeli vatandaşlar devletin yardımı ile kendilerine sunulan binalarda eğitim ve öğrenimlerine devam edebilmektedirler. İstanbul, Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde Suriyeli nüfusun yoğun olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin eğitimlerini desteklemek amacıyla sosyal uyum eğitimleri, seminerler, kurslar, konferanslar gibi farklı faaliyetler düzenlenmelidir. Savaş dolayısıyla yakınlarını kaybedenlerin yaşadıkları travmayı atlatabilmeleri için psikolojik destek, değerler eğitimi gibi farklı faaliyetler sürdürülmelidir (Emin, 2016).

Ültanır'ın (2013) bildirdiğine göre eğitimde değer kavramlarına önem verilmesi gerekirken ve birbirinden ayrı düşülemezken kültür kavramını da eğitimden ayrı veya bağımsız görmek tamamen imkansızdır. Kültür bireylerin yaşam şeklidir. Kültür denince akla gelen ilk şey insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli aşamalarda değişim göstererek ve şekillenerek hem iç hem dış dünyaya uyum sağlamaya çalışırken araçlar ve değerler yaratmasıdır. Tüm bu araçlar ve gereçler bireylerin kültürlerine bağlı doğuştan günümüze kadar öğrendikleri değerler ilişkilidir. Kültür kavramının içeriğine bakıldığında davranış şekilleri ve uyum örneklerini kapsadığını görmekteyiz. Bireylerin giyim tarzı, ikamet biçimleri, bireysel ihtiyaçların karşılanması gibi maddi ve manevi kişilerin sahip oldukları

kültürü yansıtmaktadır. Bir kültürün öğeleri ders programları içerisinde öğrencilere yani gelecek nesillere aktarılmaya çalışılır.

Kültür, doğuştan gelen iç güdülerin eğitim ile zaman içerisinde şekillenmesi ve bireyin kişiliğinin gelişimidir. Bir toplumun yaşam biçimi, okul, ev dışında gerçekleşen eylemlerin tümüdür. Dolayısıyla, farklı toplumlar farklı kültürlerle sahiptir. Tüm toplumlarda ortak olarak var olan davranış biçimleri olsa bile farklı geleneklere ve farklı değerlere göre bunlar değişiklik gösterebilir. Örneğin, herkes yemek yemelidir. Fakat, bireyin yediği şey o ülkenin kültürüne bağlıdır. O yemeğin nasıl pişirildiği, içerisine katılan malzemeler, pişirilecek süre tamamen içinde yaşadığımız kültüre ve alışkanlıklarımıza bağlıdır. Eğitim kişiliğin gelişmesine yardımcı olur çünkü içinde yaşadığımız kültüre ait değerler bunu belirler. Birçok toplumda azınlık grupları da vardır. Bu azınlık gruplar dil, din, gelir düzeyi, etnik kökenleri ve eğitim alanları konularında farklılık gösterir ve egemen olan kültürün dışında var olurlar. Bu grupta olan öğrenciler farklı bir kültürden geldikleri için geldikleri ya da getirildikleri ülkelerdeki değerlere yabancıdırlar. Bu yüzden onlara sunulacak eğitim programları yeniden gözden geçirilip biçimlendirilmelidir. Öncelikle, kendi ülkelerine ait değerlere sahip çıkmaları için onlara yardımcı olmak ve kültürel farklılıkları gidermeye çalışmak gereklidir. Bu durumda, öğretmen bu çocukların davranışlarını anlamaya çalışmalı, yine bu çocukların geldikleri ülkelere ait kültürleri incelemeye ve öğrenmeye çalışmalı ve öğrencileri ikinci dili öğrenmeye teşvik etmelidir (Tezcan, 2016).

Kağıncı'ya (2017) göre Suriye'de ortaya çıkan krizden sonra Türkiye bu mültecilere en fazla imkanı tanımış, onlara ev sahipliği yapmış ve bu yurttaşlar için ciddi yatırımlara girişmiş bir ülkedir. Bir kültürden farklı bir kültüre geçmek mülteci öğrencilerin stress yaşamalarına yol açan en büyük etken olsa da eğitim kurumlarının yapması gereken en önemli şey bu uyum sürecini kolaylaştırmak için gerekli adımları atmak ve okullarda görevli olan psikolojik danışmanları ilgili konu da üzerlerine düşen görev neyse yapmaları için destek olmaktır. Kültürleşme uyum süreci 5 farklı süreçten oluşmaktadır: bunlardan biri; psikolojik olarak bilinmektedir ve bu süreçte kültürlerarası yaşanan bir temastır. Sonraki aşama; bireylerin yaşamış oldukları deneyimlerden ve yaşamış olduklarını değerlendirmelerinden geçmektedir. Bunun sonucunda sonraki aşama yaşanmakta ve yaşamış olduklarıyla nasıl baş edebilecekleri ve ne yapmaları gerektiği vurgulanmaktadır.

Dördüncü aşama; yaşamış oldukları deneyimlere karşı verdikleri tepkiler veya yaşadıkları stresin kaynağı olarak kabul edilmektedir ve en son aşama; tüm deneyimleri ve kişisel özellikleri; yaş, ırk, cinsiyet, eğitim durumu gibi tüm özelliklerin göz önünde tutularak ortaya çıkan uyum sorunudur. Kağıncı'nın yapmış olduğu araştırma sonucunda tüm yukarıda bahsedilen kültürlerarası geçişte yaşadıkları uyum sorunlarının nedenlerine rağmen Türkiye'ye gelen mülteci öğrencilerin Türkiye'de bulunmalarından memnun oldukları gözlemlenmiştir. Diğer sorunlardan biri ise bu mültecilerin ülke değiştirmesinin nedenin altında gönüllük değil de zoraki değişimin olmasıdır ve ilk etap da kendilerini travmatik olaylardan ötürü mecburen farklı bir ülkede bulduklarından dolayı bu süreçte ciddi anlamda depresyon yaşadıkları da belirtilmiştir. Ancak, Türkiye'de bulunan mültecilere göç etmeye başladıkları ilk yıldan itibaren her türlü yardım yapılmaya çalışılmış olunmasından dolayı ve kardeşlik, misafirperverlik gibi değerlerimizin ülkemizde var olması bu uyum sürecini daha kolay bir hale getirmeye yardımcı olmuştur. Fakat, son yıllarda mültecilere bazı haklar verilmiş olmasından ve hırsızlık, dilencilik, gasp, çevre kirliliği gibi bir takım nedenlerle Türkiye'deki halk yaşanan huzursuzlukların sonucunda bazı endişelere kapılmaya başlamış ve mültecilere karşı olumsuz tavırlar göstermeye başlamışlardır. Bu da kültürel uyumun giderek bozulmaya başladığını göstermektedir.

Yine bu sorunlar çocukların eğitim alanları olan okullara da taşınmıştır. Suriyeli çocuklara Türk okullarında eğitim hakkı verilmesine rağmen aynı hak ailelerine verilmemiştir ve ailelerinin yaşadıkları ekonomik sorunlar nedeniyle bu çocuklar çalışmak zorunda olduklarından dolayı eğitimlerine devam edememektedir. Bunların yanı sıra, yaşadıkları dil sorunu kültürel uyuma olumsuz etki etmektedir. Tüm bunların sonucunda, türk çocukları tarafından dışlanmaları, benimsenmemeleri, ülkenin huzurunu bozan bireyler olarak kabul edilmeleri mülteci çocukların uyum sürecini bozan etkenler olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden, bu çocukların kabul görmeleri ve kendileri için Türkiye'de bir gelecek kurabilmeleri, sağlıklı bir eğitim ortamının oluşması, uyum sorunlarının ortadan kalkması, tüm olumsuz tutumların çözümlenmesi için psikolojik danışmanlara ciddi anlamda görevler düşmektedir. Bu konu da onlara yardımcı olacak olan danışmanların hem ergenlerle hem farklı ülkeler ve farklı deneyimlerden gelen çocuklarla nasıl çalışmaları gerektiğini bilmeleri konusunda gerekli eğitimi almış olması beklenmektedir. Yine bu çocukların

ihtiyaçlarının neler olduğunun tespit edilmesi, bir program oluşturulması ve o doğrultu da hareket edilmesi ve herkesin üzerine düşeni eksiksiz yapması gerekmektedir (Kağın, 2017).

Türkiye birçok farklı kültürü içinde barındıran zengin bir ülkedir. Bundan ötürü, farklı kültürlerle sahip birçok öğrenci Türk öğrencilerle aynı sınıflarda eğitim görmektedir. Farklı değerlerin ve kültürlerin var olduğunu önce öğretmenler benimsemeli sonra herkese farklı görüşleri benimsemeleri, farklı bakış açıları geliştirmeleri için bu konuda eşit eğitim verilmelidir (Kotluk, 2018).

Akın vd.'nin (2015) bildirdiğine göre bir ülkeden farklı bir ülkeye göz eden bireyler geldikleri yeni ortamda uyum sağlamak ve kabul görmek için çaba gösterirken bunalım ve sıkıntı yaşamaktadırlar ve bu güçlüklerin neticesinde kültür şoku geçirmektedirler. Bu bireyler farklı gelenek, dil, kültür ve ülkeden farklı bir kültüre, dile, gelenek, göreneklere ve farklı bir ülkeye göç etmelerinin sonucunda yaşam kavgası da sürdürmektedir. Kendilerine olan saygıyı yitirmelerinin yanı sıra, uyum problemleri, kültüre uyum sağlama, yaşamdan zevk almama, insanlarla olan ilişkilerinin zarar görmesi ve davranışlarında değişikliklerin ortaya çıkması gibi birçok sorun yaşanmaktadır.

2.7.1 Türkiye'ye Gelen Bir Öğrenciye Uygulanan Uyumlaştırma (Oryantasyon) Modeli

Oryantasyon, eğitim kurumuna ilk kez başlayacak olan öğrenciye 'hoşgeldin' diyebilmek ve eğitim sürecine başlamadan motivasyonlarını yükseltmek, eğer var ise kaygı ve endişelerini gidererek kendilerine olan güven duygularını artırmak, okulun genel yapısı hakkında bilgi vermek, yeni kayıt olan öğrencilere buraya aitim duygusunu aşılama, kuruma karşı ilk olarak güzel bir izlenim vermek ve ilk kez geldikleri ülkede kendilerini yalnız hissetmemelerini ve okula, ülkeye uyum sürecini hızlandırmaktır (Kolunsağ ve Özdemir, 2007).

Türkiye 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu ile herkesin eşit öğrenim hakkının olduğunu ve herkese eşit fırsatlar verilmesi gerektiğini benimsemiş, AB'nin ortaya attığı eğitim hedefleri ile bizim eğitim hedeflerimiz arasında benzerlikler ortaya çıkmıştır. Bu hedefler doğrultusunda ilköğretim kademelerinde bulunan öğrenciler için bu aşamada kazanmaları ve yaşamları boyunca sürdürmeleri beklenen bilgi ve beceriler üzerinde çalışılmıştır. AB

lkelerinde Sokrates programı uygulamaya konulmuş ve AB' ye ye olan tüm ülkeler işbirliği içerisinde ortak çalışmaya başlamıştır. Proje'nin amacı göçmen çocukların mağdur olmadan eşit bir şekilde eğitim alma fırsatı yakalamalarını sağlamak ve getirildikleri ülkede bütünleşmelerini, uyum sağlamalarını sağlamak olmuştur. Slogan olarak "hepsi farklı, hepsi eşit" kullanılmış, Türkiye eğitim sisteminde de bu program uygulanmaya alınmıştır ve bilgi ağı olan toplumda öğrencilerin bir takım beceri kazanmalarının gerektiği, sözel becerilerin yanı sıra sosyal beceriler, iletişim becerileri, yaratıcılık, matematiksel beceriler, araştırma, eleştirme, sorun çözme, fen ve teknoloji, ve genel kültür becerilerini de geliştirmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca, yabancı dil öğrenimi daha çok önemsenmeye başlanmış, program da daha çok yer verilmiş, ders saatleri artırılmış, kitaplar yenilenmiştir (Sağlam vd. (2011)).

Arslan'ın (2017) *Mesleki Eğitim Youyla Mültecilerin Sosyal Entegrasyonu Projesi'ne* göre bu başlık altında bir proje hazırlanmış, ülkeye gelen mülteci vatandaşlara Türkçe'yi öğretmek için Türkçe ğrenim modülü açılmıştır. Seviyeler bazında bu kişilere dil öğrenimi konusunda yardımcı olmak ve kolay bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Arslan'ın başkanlığında hazırlanan bu rehberin hem göçmenlere hem de Türk bireylere yol göstereceğine ve iki farklı toplum arasındaki bağı güçlendireceğine inanılmıştır. Onlara uygulanan bu entegrasyon projesi ile göçmenlere doğru ev sahipliği yapmak, barış ve huzur içinde yaşamalarını sağlamak, başarılı ve sağlıklı bireyler yetiştirmek, izolasyon, sosyal gerilim, dışlanma, radikalleşme yaşamadıkları bir toplum yaratmak hedeflenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2014 yılında idari yapılandırılmalar ile mülteci öğrenciler sözlü veya yazılı sınavlar ile eğitimlerinin aksamaması için acil bir şekilde okullara yerleştirilmişlerdir. Eğitimden cretsiz bir şekilde yararlanabilmeleri için ya devlet okullarına ya da Geçici Eğitim Merkezleri'ne Arapça müfredatla, Suriyeli ğretmenler verilerek eğitim almaları sağlanmıştır.

Apak'a (2014) göre göçmenler Türkiye şartlarına, ktrne, gelenek ve göreneklere uyum sağlamaya çalışırken bir takım sorunlar yaşamaktadırlar. Göçmenlerin meslekleri, statüleri, eğitim ve ekonomik durumları, kültürel farklılıkları, din ve dil gibi bir takım etkenler bu süreci etkilemektedir. Fakat, Apak'ın araştırması sonucunda Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenlerin getirildikleri ülkede nasıl uyum sağlamayı başardıkları üzerine akademik olarak

doğrudan yapılmış yeterli araştırma bulunamamıştır. Ancak, onlara sunulan hizmetlerin bazılarının yetersiz olduğu ve kamplar dışında yaşayan Suriyeli göçmenlere verilen hizmet mekanizmalarının artırılması, uyumlaştırma ve oryantasyon çalışmaların yapılması, birlikte yaşama hususunda daha çok eğitim verilmesi, daha yoğun dil kursu verilmesi ve kültürümüzün daha bilinçli bir şekilde tanıtılması gerektiği öne sürülmüştür.

Şimşek ve Kulla'nın (2018) bildirdiğine göre göçmen öğrencilerin uyumunu kolaylaştırmak için entegrasyon arayışına gidilmiş ve planlı uyum süreci uygulamaya konulmaya başlamıştır. Bu süreç içerisinde Türkiye'de kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sığınma kampları dışında hayatlarını sürdürmeye çalışan Suriyeli göçmen öğrenciler ile diğer öğrencileri düzenli bir şekilde bir arada tutmaya çalışmış yaşadıkları topluma ayak uydurabilmeleri için onlara yön göstermiştir. Buradaki amaç, getirildikleri topluma uyum eğitimi vermektir. Aynı zaman da, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere seminer çalışmaları vermiştir. Yine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Kardeşlik Geçici Eğitim Merkezi ziyaret edilmiş burada bulunan göçmen çocukların sorunları dinlenilmiştir. Müfredat yeniden incelemeye konulmuş, hafta da 6 saatlik Türkçe dersi eğitimi verilmesi zorunlu kılınmıştır.

Tanrıkulu'nun (2017) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre ilk etapta açılmış olan Geçici Eğitim Merkezleri 2 yıl içinde kapanıp, Suriyeli göçmen öğrenciler Türkiye'deki eğitim sistemine katılacaklar kararı alınmıştır. Okul öncesi ve sınıf geçişlerinde bu öğrencilerin sorun yaşamamaları için Türkçe hazırlık sınıfları açılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe'yi kolay öğrenebilmeleri için yeni materyaller oluşturulmaya başlanmıştır. Okullarda kayıt sorunu yaşamalarını önlemek adına göçmen öğrencilere yabancı öğrenci tanıtım belgesi verilerek bu süreç onlar için kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Halk eğitim merkezleri ve kurs yerleri açılarak göçmen ailelerin ve çocukların dil eğitimi konusunda desteklenmesi hedeflenmiştir. Idareciler ve öğretmenler için bu çocuklara nasıl davranılması konusunda ve rencide edilecek herhangi bir dil kullanılmaması için formasyon dersi almaları öngörülmüştür. Gelen öğrenciler ve ailelerin kendi kültürlerini ve dillerini unutmamaları için Suriye tarihini, coğrafyasını, kültürünü ve dilini devam ettirebilecekleri dersler programlarına seçmeli ders olarak eklenmiştir. Suriye kökenli tüm bireyler sosyal projeler ile desteklenip kolay uyum sağlayabilmeleri için destek verilmiştir. Geldikleri topluma uyum sağlamaları için hem Arapça hem Türkçe

olarak iki dilde onlara bilgi aktarımı yapılmıştır. Dil köyü ve gençlik kampları ayrıca faaliyete geçirilmiş ve dil öğrenimine bu şekilde de destek verilmiştir. Tüm bunlara ek olarak, yaşadıkları travmaları atlatabilmeleri için rehberlik eğitimi onlara sunulmuştur. Belli aşamalar ile iki toplumun kaynaşmasına destek olunurken eğitim, kültür ve sanat alanlarıyla çeşitli faaliyetler günümüze kadar sürdürülmüştür.

2.7.2. Avrupa'ya Göç Eden Bir Öğrenciye Uygulanan Uyumlaştırma (Oryantasyon) Modeli

Akıncı, Nergiz ve Gedik'in (2015) bildirdiğine göre farklı nedenlerden ötürü birçok insan Kanada, ABD, Yeni Zelanda, Avustralya, Hollanda, Fransa, İngiltere, Belçika, İsviçre ve Almanya gibi ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle, farklı kültürden olan topluluklar birlikte yaşamaya başlamışlardır. İlk etapta bazı ülkelerde göçmen vatandaşlar 'getto' adı verilen yerleşim merkezlerinde yaşamını sürdürürlerken hem dışlanmışlık, hem ekonomik, hem de kültürel ve toplumsal sorunlar ortaya çıkmıştır.

Avrupa'daki Mülteci ve Göçmen Çocukları Korumaya Yönelik Avrupa Konseyi Eylem Plan'ında (2017-2019) yer alan bilgiye göre;

- Mültecilere destek vermek ve dil öğrenimini hızlandırmak amacıyla gönüllüler tarafından bir araç seti hazırlanıp, basılmış ve 6 dilde uygulamaya konulmuştur.
- Yunanistandaki yetkililerle, İtalya, Norveç ve Birleşik Krallıktaki Ulusal Akademik Denklik Tanıma Merkezleri ile iş birliği yürütülerek örnek prejeler başlatılmıştır.
- Mültecilere nasıl eğitim verilebilir diye anketler hazırlanıp, konferanslar düzenlenmiştir.

Cemaloğlu vd.'nin (2018) bildirdiğine göre Avrupa Komisyonu 2011 yılından itibaren toplumların kaynaşarak bir bütün olarak yaşamasına imkan ve olanak verecek önemli adımlar atmıştır. Bunu yaparken, avrupadaki eğitim kalitesini ve verimi artırmak, hayat boyu öğrenmeyi, başarılı olmayı temel amaç edinmiş bireyler yetiştirmek olmuştur. Böylelikle, bireysel refahın artacağı düşünülmüştür. Avrupa, özellikle Suriye göç akımından etkilenmiştir. Ancak, yabancı uyruklu öğrencilerin yerli öğrencilere göre daha az başarılı olduğu görülmüştür. Göçmen

çocuklar için her ne kadar dil konusunda tedbirler alınmaya çalışılmışsa da tam olarak başarılı olunamamıştır. Bu çocukların dil sorununu çözmek, bireysel motivasyonlarını yükseltmek, sosyal yeteneklerinin gelişmesini sağlamak ve desteklemek, sosyo ekonomik durumlarını iyileştirmek, dil yetersizliğinden dolayı etkilenmemeleri için öğrencilere ve ailelerine düzenli dil eğitimi verilmiştir. Bunlara ek olarak, özellikle ilkokul öğrencilerinin öğrenci performansını artırmak için öğretim yöntemleri göçmen öğrencilere göre uygulamaya konulmuş, çağdaş ders kitapları ve materyaller seçilmiş ve teknolojik anlamda dijital içerikler ile dersler desteklenmiştir. Entegrasyona katkı koymak adına birçok çalışma yapılmış ve bunlar projeler ile desteklenmiştir. Integra Projesi (2012) ile sosyal ve finansal anlamda göçmenlere yardımcı olmak ve istihdamlarını sağlamak amaçlanmıştır. FORWARD (2013) ile göçmen kadınlar geldikleri ülkedeki topluma dahil edilmeye çalışılmıştır. TAKECARE (2014) proje kapsamında, göçmenlerin sağlıkla ilgili konular olmak üzere yeni bir dilde dil becerileri edinmeleri ve uyum sağlamları açısından yardımcı olunmak hedeflenmiştir. LUCIDE (2015) farklı bir proje olarak dil öğrenimi ve çok dilli şehirlerin ortaya çıkardığı sorunları ele almayı amaçlamıştır. İlkokul düzeyindeki öğrenciler için ‘Bir El Uzat’ projesi oluşturulmuş ve göçmen öğrencilerin getirildikleri topluma dahil edilmesine çalışılmıştır. Okul, politika, öğrenme ve öğretme düzeylerinde bir bütün olarak hareket ederek göçmen ilkokul öğrencilerinin eğitime, sınıfa dahil edilmesi yönünde proje kapsamında çalışmalar yürütülmüştür.

Uğurlu’nun (2018) bildirdiğine göre yurt dışlarında oluşturulan göçmenlik büroları okul personelinin göçmen öğrencilere ve ailelerine yönelik soru sormalarını engellemiştir. Broşürler hazırlayarak yöneticilere, okul idarecilerine ve öğretmenlere birden fazla dile sahip olan velilerle nasıl iletişim kurmaları gerektiği konusunda bilgilendirme ve farkındalık eğitimi verilmiştir. UNICEF’in yardımı ile göçmen çocukların korunarak okullarda eşit eğitim alabilmeleri için eğitim engelleri ortadan kaldırılmaya, dil ve kültürel uyumsuzluk giderilmeye, ihtiyaçlarının gidirmeye, eğitim materyallerinin yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesine ve kendi dillerinde kaynak bulmaları için yardımcı olunmaya amaçlanmıştır. Yeterli destek ve rehabilitasyon programları düzenlenmesine önem verilmiştir. Öğretmenler için bu öğrencilere nasıl davranmaları gerektiği ve hangi tekniklerin daha yararlı olacağı hizmet-içi ve öncesi eğitimlerle desteklenmeleri, yabancı uyruklu öğrencilerle nasıl

çalışacakları hususunda ek bilgilendirmeler yapılmıştır. 2008 yılında OECD Uluslararası Eğitim ve Öğretim Anketi'ne (TALIS) uygulamaya konulmuştur. Amerikan eğitim sisteminde mülteci çocukların eğitiminde öğretmenlerin ne gibi sorumluluk alacağı ve neler yapılması gerektiğine ilişkin kılavuzlarda da ailelerle ilgili çalışmalar Amerikan Öğretmenler Birliği'nin (AFT, 2016) göçmen çocuklara müdahalede öğretmenler için kılavuz kitabında yer almıştır.

Yurttaşlık derneği (2017) tarafından yayımlanan bildirimine göre göçmenlerin ve çocukların eğitime destek vermek amacıyla online (çevrimiçi) programlar oluşturulmuştur. Bu program ile eğitime uyum sağlamaları, yeni hayatlarına alışmalarının desteklenmesi amaçlanmıştır. Aynı zaman da, bu sınıflarda görev yapan ve göçmen öğrencilerle bir takım sorunlar, zorluklar yaşayan öğretmenlerin mesleki ve kişisel becerilerinin artırılması istenmiştir. Çevrimçi program yardımı ile göçmen çocukların eğitim hakları, var olabilecek olay ayrımcılığın engellenmesi, Türkçe bilmeyen çocukların öğrenim süreçlerinin planlanması, travma yaşamış olan çocuklarının sorunlarına destek olunması, daha katılımcı ve demokratik sınıf yönetiminin oluşması ve tüm bunlar uygulandığında sonuçların nasıl olacağının incelenmesi planlamıştır (<https://www.hyd.org.tr/tr/haberler/236-gocmen-ve-multeci-cocukların-egitim-yoluyla-toplumsal-entegrasyonu-icin-2-ogretmen-destek-programi-online-egitim-basvuru-cagrisi>).

2.8 Türkiye'ye Göç Eden Suriyeli Öğrencilere Verilen Değerler Eğitimi

Kızıl ve Dönmez'in (2017) bildirdiğine göre bilimsel olarak kabul edilen ve teknolojinin sürekli gelişmekte olan çağımızda özellikler çocuklara sunulan eğitim ciddi bir önem taşımaktadır. Mesleki becerilerin kazanılmaya çalışılması bireysel eğitim olmakla birlikte, bireylerin sürdürdükleri yaşamda mutlu olmaları, iyi ve karakterli bireyler olarak yaşamaları, yaşadıkları kültüre uyum sağlama, kişi ile toplumun bütünleşmesini sağlama, yaşadıkları toplum içerisinde nasıl davranılması gerektiği, hangi kurallara uyulması gerektiği gibi öğrenilmesi gereken bazı korunmaya amaçlanmakta hem de yeni nesillere aktarılması hedeflenmektedir. Suriye' den ülkemize gelen mültecilere yaşayacakları toplumun değerlerini benimsemeleri, üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları öğrenmeleri, Türk halkı ile bir arada yaşayabilecekleri ortamı elde etmeleri, hukuk kurallarının neler olduğu ve

dayanışmanın nasıl yapılması gerektiği ve beklendiği gibi birçok değer öğretilmesi amaçlanmaktadır.

Kapkın vd.'nin (2018) yapmış olduğu çalışmada değerler eğitimi şu şekilde tanımlanmıştır;

“Değerler eğitimi bireyin değerleri kazanması, benimsemesi ve karakterinin bir temel unsuru haline getirerek davranışa dönüştürmesi için verilen ve hayat boyu devam eden bir eğitimidir.”

Türkiye’de eğitim verilirken teknoloji çağında olduğumuz ve sürekli gelişen, büyüyen dünyamızın olduğu ve tüm bu değişimlere uyum sağlamaya çalışırken kim olduğumuzu unutmadan eğitim almamız ve eğitimimizi sürdürmemiz hedef alınmaktadır. Bireylerin içinde yaşadıkları toplumun değerlerine sahip çıkarak, toplumun sahip olduğu kurallara uyarak, değer yargılarını anlayarak ve benimseyerek, iyi ve doğrunun ne olduğunu bilerek, o topluma ayak uydurmaya çalışarak yaşamını sürdürmesi gerklidir. Bu yüzden, Türkiye’ye göç eden mültecilere ders kitapları içerisinde bu değerler öğretilmeye çalışılmaktadır.

Güçlü’nün (2015) bildirdiğine göre toplum yapısı zaman içerisinde değişiklik göstermiş ve eskiden var olan ve önemsenen değerler (sevgi, saygı, cömertlik) yeni zamana ayak uydurabilmek ve içinde yaşadığımız çağa uyum sağlayabilmek giderek etkisini yitirmeye önemini kaybetmeye başlamıştır. Bu yüzden, öğretmenler bu gibi konulara daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenler değerler eğitiminde en çok işbirliği içerisinde öğrenmenin doğru olduğunu ve gerekliliğini vurgulamışlardır. Okullarda değerler eğitiminin verilmesinin diğer bir önemi ise bayrağa saygı duyma, kültürel ve tarihsel mirasa sahip çıkma, doğaya, çevreye duyarlı olma, sorumlulukların bilincinde olma ve birbirlerine karşı ırk, dil, din gözetmekesizin hoşgörülü ve saygılı olmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, bu öğretilen veya öğretilmesi hedeflenen değerler mülteci öğrenciler ve Türkiye’deki öğrenciler için çok önemlidir çünkü bu değerlerin bilincinde oldukları süreçte aralarında kaynaşma ve uyum gerçekleşecektir.

TC Milli Eğitim Bakanlığı’nın (2017) yayınladığı bildiriye göre mülteci olarak ülkemize gelen nüfusun büyük çoğunluğu çocuk ve kadın olduğundan dolayı özellikle mağdur olan bu çocukların eğitim haklarını kaybetmemeleri, ileride güzel

bir meslek sahibi olabilmeleri ve bundan sonra yaşayacakları topluma kabul edilmeleri için getirildikleri ülkedeki gelenek, görenekleri benimseyip toplumda var olan mevcut değerleri kabullenmeleri için öncelikle dil sorunundan kurtulmaları ve Türkçe'yi öğrenmeleri gerekmektedir. Kalacak yer, yemek gibi diğer sorunların var olmasının yanı sıra dil sorunu da karşılaştıkları en önemli sorunlardan biridir. Dil sorununun bireylere yaşattığı en önemli sıkıntı mültecilerin kendilerini doğru ifade edemediğinden ötürü etkileşim ve iletişimde sorun yaşamaları ve yaşadıkları toplum içerisinde kabul görememeleridir. Bu nedenle, mülteci çocuklar sınıf içerisinde dışlanmakta ve yalnız kalmaktadır. İletişim kuramamakta, anlaşılamamakta, verilen ödevleri anlamadıkları için yapamamakta, yaşadıkları sıkıntıları anlatamamakta ve tek başına mücadele etmek zorundadırlar. Bu yüzden, onlara eğitim verilirken ülkenin mevcut değerleri öğretilmeye çalışılmalı, ülke de var olan dil, kültür, yaşam tarzları gibi farklılıklardan dolayı hem yerel halka hem de yerel halkın onlara karşı ön yargılı davranmalarına engel olunacak bir eğitim sistemi oluşturulmalıdır. Yine, yerel halkın mültecilere karşı olan ön yargılarının giderilmesi için gerekli önlemler alınmalı ve aralarında oluşabilecek olan mesafeler kaldırılmaya çalışılmalıdır. Aynı şekilde, yerel halkımızın da unuttuğu komşuluk, yardım, dostluk, kardeşlik gibi bir takım değerler varsa onlara bunlar yeniden hatırlatılmalı ve ülkemize gelen mültecilerden ötürü yaşam standartlarında herhangi bir değişim olmayacağına inandırılmalıdırlar. Sonuç olarak yerel halkın değerler sistemine verdiği önem göz önünde tutularak Suriye halkının da kendi kültürlerine verdikleri önem ve ihtiyaçları göz ardı edilmeden geniş çaplı iki halkın birbirine alışabilecekleri, kültürle uyum sağlayacakları planlar yapılmalıdır.

Çelik'in (2018) bildirdiğine göre okullardaki eğitim sisteminde öğretilmesi hedeflenen benlik kavramı, okula ait olma hissi, öğrencilerin kazanması istenen sosyal beceriler ve davranış şekillerinin neticesinde öğrencilerde ortaya çıkabilecek olan depresyonun, endişenin ve sosyal dışlanmanın en aza indirildiği görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları ülke'nin kültürüne kendilerini ait hissetmesi sonucunda daha başarılı bireyler oldukları ve eğitim sonuçlarına bunun yansıdığı belirtilmektedir. Mülteci öğrenciler kendi kültürleri ve getirildikleri ülkenin kültürü arasında bağ kurduklarında kendilerini daha yakın hissedecekler ve daha başarılı bireyler olarak yetişip topluma daha kolay uyum sağlayacaklardır. Ayrıca, okullarda değerler eğitimi doğru işlenmeye çalışırken ders kitapları yeniden gözden

geçirilmeli, Arap toplumlarını küçümseyici kelimeler kitaplardan çıkartılmalı, kendi ülkelerinde bilmeleri gereken örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri, kültürleri aynı hassasiyetle göç ettikleri ülkede de öğretilmelidir. Bu şekilde, Suriyeli mülteci çocukların yaşayabilecekleri duygusal boşluklar, hayal kırıklıkları, yalnızlık, dışlanma, şiddet, depresyon, güven, uyum sorunu, başarısız olma, fakirlik ve stress gibi bir takım sorunlar kendilerine verilecek eğitim sonucunda hafifleyecektir.

2.9 Türk Dilinde Yapılan Araştırmalar

Bu başlık altında araştırmanın konusunu ile ilgili Türk dilinde yapılmış araştırmalara ilişkin özet bilgiler sunulmuştur.

Mehmet Serdar Ercan (2012) *Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması* adlı çalışmada Türkiye'ye eğitim görmek için gelen uluslararası öğrencilerin yaşadıkları uyum sorununu sosyal, kültürel, akademik, finansal olarak ele almıştır. Çalışma, Türkiye'deki buluna 33 üniversitede ve 50 farklı bölümde öğrenim gören toplam 159 öğrencinin değerlendirmeleri problem maddelerine verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Ayrıca, bu öğrencilerin günlük hayatlarında yaşadıkları sorunlar, sosyal iletişim becerileri, finansal sıkıntıları ve Türk kültürüne adapte olurken karşılaştıkları zorluklar ele alınmıştır. Öğrencilerin öğretmenleri ile iletişim kurmaları konusunda sıkıntı yaşadıkları ve bunun da akademik performanslarını etkilediği, Türkçe dilini yeterli ölçüde bilmedikleri için ders notu tutamadıkları, danışma ve rehberlik hizmetlerinin yeterli ölçüde verilmediği, dolayısıyla, bu öğrencilerin olgunlaşma, değişime uyum sağlama, toplumsal değerleri benimseme gibi konularda sorun yaşadıkları yapılan araştırma sonucunda görülmüştür. Her üç öğrenciden birinin dışlanma duygusu yaşadığı ve kendilerine ön yargılı davranıldığı öne sürülmüştür. Bu öğrencilerin ilk geldiklerinde motivasyonlarının daha yüksek olduğu fakat sonrasında yaşadıkları olumsuzluklar nedeniyle bir takım sorunların ortaya çıktığı ve uyum sorununun yaşandığı araştırma sonunda belirlenmiştir.

Fatih Yardımcıoğlu, Furkan Beşel ve Fatih Savaşan (2017) *Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği)* adlı çalışmada ilk olarak öğrencilerin neden Türkiye'yi tercih ettikleri araştırılmış daha sonra bu öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri, arkadaşlıkları, sağlık, psikolojik, kültürel, akademik ve sosyal durumları incelenmiştir. Çalışmanın

ana kütlesi Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören uluslararası lisans ve lisansüstü öğrencilerdir. Kısıtlı kaynakların olmasından dolayı ana kütlenin tamamına erişmek mümkün olmadığından ötürü ana kütleyi temsil edecek öğrenciler arasından olasılık hesabına dayanmayan örnekleme tekniklerinden «kolayda örnekleme» yöntemi ile örnek kitle oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, bu öğrencilerin dil sorunu yaşadıkları ve bunun neticesinde Türkçe konuşurken zorlandıkları ve arkadaşları tarafından kendileri ile dalga geçildiği, bazen ten rengi farklı olan öğrencilerin yine öğrencilerin kendilerine karşı olan tutumundan dolayı farklı sorunlar yaşadıkları, kendi ülkelerine ve arkadaşlarına olan uzaklıktan ötürü özlem duydukları için üzüldüklerini ve bunun da psikolojik sorunlar yaşanmasına neden olduğu görülmüştür.

Hüseyin Vehbi İmamoğlu ve Erem Çalışkan (2017) *Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği* araştırmasında Türkiye'nin, uyguladığı açık kapı politikasıyla çocuklar açısından ortaya çıkan eğitim sorunu incelenmiştir. Araştırma nitel olarak yapılmıştır ve durumdaki öğrencilerin devlet okullarındaki eğitimleriyle ilgili olarak ya var olan ya da çıkabilecek sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerin alınıp değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin doğal ve gerçekçi olarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada, özellikle savaş mağduru olan sığınmacı ailelerin çocuklarının yaşadıkları eğitim sorunları ve öğretmen görüşleri yer almaktadır. Sonuç olarak, dil sorununun eğitim kalitesini düşürdüğü, uygulanan mevcut politanın yetersiz olduğu ve acilen çözüm bulunması gerektiği ve öğrencilerin eğitimlerinin hiçbir şekilde aksamaması için uzun vadeli planlar yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Fisun Güngör ve E. Aysın Şenel (2018) *Yabancı Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Eğitim – Öğretiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri* araştırmasında Eskişehir de bulunan ilkokullarda eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimleri boyunca yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri, öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak ortaya koyulmaktadır. Araştırma nitel olarak yapılmıştır ve veriler Eskişehirde olan sekiz ilköğretim okulunda toplam yirmi dört yabancı uyruklu öğrenci ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden toplanmıştır, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretimlerinde yaşadıkları sorunların dil ve kültür farklılığından, temel dil

becerilerini kullanmamalarından, anlama, kendilerini ifade etmede ve yorum bildirmede sorun yaşadıkları ve bu yüzden programın gerisinde kaldıkları ve başarısız oldukları saptanmıştır. Yine elde edilen verilerden çevresindekileri anlamadıkları için ve kendilerini ifade edemedikleri için derse katılamadıkları ve arkadaşlık kuramadıkları ve iletişim sorunlarının ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Emel Sarıtaş, Ümran Şahin ve Gülsüm Çatalbaş (2016) *İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar* araştırmasında Denizli’de yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Araştırma, nitel olarak yapılmış ve araştırma deseni olarak fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Analiz sonucunda bu öğrencilerin aile özellikleri, karşılaştıkları sorunlar, sorunların çözülmesi ve getirilebilecek öneriler olarak 4 ana tema belirlenmiştir. Bu öğrencilerin aile yapıları incelendiğinde Türkiye’ye göç etme sebeplerinin maddi durum, çocukların eğitimleriyle ilgilenememe gibi durumların olduğu bunlara bağlı olarak yaşadıkları sorunların dil sorunu, davranış sorunu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı sorunlar, okul-aile arasındaki sorunlar ve öğrenim süreci sorunları olarak 5 tema olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırma bulgularına dayanarak eğitimde ciddi bir sorun olduğu ve MEB’in bu öğrencilere destek sağlaması ve eğitim öğrenimini kolaylaştırması açısından Türkçe dilinde kurslar, seminerler verilmesi, bu öğrencilerin yaşadıkları sorunlara çözüm bulmak için rehber öğretmen görevlendirmesi, yine bu öğrencilerin aileleri ile Türk ailelerin kaynaşmalarını sağlamak için birtakım etkinliklerin yapılması önerilmiştir.

Cahit Erdem (2017) *Sınıfta Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözümüne Dair Önerileri* araştırmasında göçmen olarak gelen öğrencilerin bulunduğu sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları eğitim sorunları ve onlara ders veren öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri belirlenmesidir. Araştırma nitel olarak yapılmıştır ve yöntem olarak ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Hem görüşme yapılarak hem gözlem yapılarak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda bu öğrencilerin bazı gereksinimlerinin olduğu fakat öğretmenlerin farklı bir yöntem geliştirmedikleri bulgusu elde edilmiştir. Bu öğrencilere latin alfabesinin öğretilmesi ve Türkçe hazırlık eğitimi almaları ve öğretmenlerin öğretim içeriğini yeniden analiz edip, öğretme stratejileri, ders araç ve gereçleri, ölçme araçlarını geliştirmeleri ve

değerlendirmeleri gibi alanlarda mültecilere yönelik ihtiyaçlarını belirleyip bunların üzerine gitmelerini çözüm olabileceği düşünülmüştür.

Mehmet Turan ve Faysal Polat (2017) *Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu İlköğretim Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri* adlı araştırma Muğla ilinde gerçekleştirilmiştir. Özel Ata İlköğretim okulu ve Ölüdeniz İlköğretim İlkokulundan 8 sınıf öğretmeni ve 7 branş öğretmeni, toplam 15 öğretmen çalışma grubunu oluşturmuştur. Odak görüşme formu oluşturulduktan sonra veriler ses ve kayıt yoluyla elde edilmiştir daha sonra bilgisayarda var olan NVİVO8 programının yardımı ile verilerin içerik analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerle kültür, dil, yaş, aile, eğitim sistemi ile ilgili sorunlar yaşadıkları fakat bunları çözümlmek için çözüm aradıkları, öğrencilere verilen eğitimin yanı sıra ailelerine de eğitim vermeleri gerektiği ve gerekirse eğitim sisteminde değişiklik yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Esra Benli Özdemir (2018) *Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerle Birlikte Eğitim Alan Türk Öğrencilerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi* çalışmasında geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerle aynı eğitimi alan Türk öğrencilerin görüşlerinin ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. 2017-2018 yılında 6. Sınıf da en az 2 dönem Suriyeli göçmen öğrencilerle birlikte eğitim öğrenim gören 69 öğrenci (34 kız ve 35 erkek) araştırma grubunu oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak veriler toplanmıştır ve içeriğin analizi yöntem olarak seçilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bu öğrencilerin aklında en çok arapça dili, kavga ve savaş olduğu ortaya çıkmaktadır. Türk öğrenciler kendilerini bu öğrencilerin yerine koyduklarında kendilerini mutsuz, yalnız ve özlem ve korku dolu hissettikleri ve bu duygulardan yola çıkarak kendilerinin de bir takım kültürel değerler öğrendikleri tespit edilmiştir. Yine yapılan çalışma sonucunda aynı dili konuşamadıkları için bu öğrencilerin bazılarının aynı sınıfta bulunduklarından mutsuz oldukları, birlikte birşeyi paylaşamadıkları ve bu öğrenciler savaş ortamının göç edip geldikleri için kendileri ile birlikte bazı psikolojik sorunları da birlikte getirdikleri saptanmıştır. Mülteci öğrencilere yönelik planlı bir şekilde sosyal planlama yapılmasının ve uygulamaya konulmasının yararlı olacağı da düşünülmüştür.

Ateş (2017) *Türkiye’de Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğrencilere Kazandırılması İstenen Olumlu Özellikler Üzerindeki Etkisi* çalışmasında değerler eğitimi uygulandığı zaman öğrenciler açısından herhangi olumlu etkisi olmuş mu incelenmiştir. İlk, orta ve lise düzeyindeki okullarda değerler eğitiminin etkisi incelenmiş ve 7 tez içerisindeki 21 deneysel çalışma incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkiye’deki okullarda değerler eğitimi başarılı bir şekilde uygulanmaktadır ve öğrencilere kazanılması hedeflenen olumlu tavırlar başarılı olduğudur. Özellikle, ortaokul ve lise de daha başarılı olduğu fakat ilkokul da orta düzeyde olduğu sonucu elde edilmiştir.

Elbir ve Bağcı (2013) *Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi* araştırmasında meta analiz yöntemi kullanılarak 21 doktora ve yüksek lisans tezi incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Türkiye’de değerler eğitime yeteri kadar önem verilmediği görülmektedir. Öğretmenlerin bu konu da daha çok eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Kapkın, Çalışkan ve Sağlam (2018) *Türkiye’de 1999-2017 Yılları Arasında Değerler Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi* çalışmasında değerler eğitiminin bireyin ve toplumun gelişmesinde ne kadar etkili olduğu akademik başarıya sağladığı katkı ele alınıp incelenmiştir. Betimsel bir çalışma ile döküman analizi yapılmıştır. Bu içerik doğrultusunda “değerler eğitimi” anahtar kelime olarak kullanılmış olan her yerde Türkiye’de yapılmış tüm özet ve metin çalışmaları kodlanarak bilgisayara aktarılmıştır. Veriler toplandıktan sonra betimsel değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak, bu alanda yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu ve bu alanda eksiklik olduğu görülmüştür.

Yaşar ve Çengelci (2012) *Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitime İlişkin Bir Durum Çalışmasında* ilköğretim düzeyindeki okullarda sosyal bilgiler dersinde 5. Sınıf ilkokul öğrencilerine değerler eğitiminin nasıl verildiğini göstermek amaçlanmıştır. Araştırma gözleme dayalı olarak yapılmış ve bütüncül betimsel durum deseni kullanılmıştır. 5. Sınıfta öğrenim gören 22 öğrenci ve sınıf öğretmeni katılmıştır. Veri toplama araçları olarak video kayıtları, öğretmen-öğrenci kişisel bilgi formu, görüşme ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında değerler eğitiminin sosyal bilgiler dersinde önemli olduğu fakat dersin daha

etkili bir şekilde devam edebilmesi için aile, okul, çevre ve öğretmenin birlikte hareket edip çalışmalar yapması gerektiği belirlenmiştir.

Saygın ve Hasta (2018) *Göç, Kültürleşme ve Uyum* çalışmasında göç eden bireyler ile geldikleri ülkedeki bireylerin birlikte yaşayabilmeleri ve birbirlerine uyum sağlayabilmeleri için ne tür yöntemler kullanmaları gerektiği ve bu uyum sürecini yaşarken geçirdikleri değişimin kültürleşmeye neden olduğu tespit edilmiştir.

Kağnıcı (2017) *Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik Danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar* isimli çalışmasında Suriyede yaşanan iç savaş dolayısıyla Türkiye'nin bu mültecilere ev sahipliği yaptığı ancak bir takım sorunların yaşandığı vurgulanmaktadır. Çocukların uyum sorunu, dil sorunu, adaptasyon sorunu gibi bir takım sorunların yaşamaması için okula uyum süreçlerinde psikolojik destek almaları gerektiği ve bu bağlamda yapılmış olan bu çalışmanın yardımı ile psikolojik danışmanlara, öğretmen ve aile üzerine düşen sorumlulukların farkındalığı artırmaya yönelik olması hedeflenmiştir.

Sakız'ın (2016) *Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi* araştırması Türkiye'nin yoğun göç alan Güneydoğu bölgesini ele almıştır ve göçmen çocukların bu okullara dahil edilmesinde idarecilerin düşünce, tutum ve inançlarını inceleyen nitel bir çalışma olmuştur. 18 okul idarecesi ve yarı yapılandırılmış görüşme forumları kullanılarak tematik analiz yöntemi ile veriler değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okullarda ayrıştırılmış sınıflarda göçmen öğrencilere eğitim verilmesinin yöneticiler tarafından desteklendiği, olumsuz tutumlar beslenebildiği, bu konuda yapıların yetersiz olduğu ve göçmen çocuklara karşı toplumsal kabul düzeyinin olumsuz olduğu ve bu nedenle eğitimin etkilendiği, paydaşların mevcut durumu iyileştirmesine yönelik gereğinin yapılması yönünde adımlar atması gerektiği belirlenmiştir.

2.10 Türk Dili Dışında Yapılan Araştırmalar

Bu başlık altında araştırmanın konusu ile ilgili Türk dili dışında yapılmış araştırmalara ilişkin özet bilgiler sunulmuştur.

Merfat Ayesh Alsubaie (2015) *Çok Kültürlü Sınıfta Güncel Konu Örnekleri*'ne yönelik araştırma yapmış ve sınıflarda giderek artan kültürlerin

öğretmenler açısından sıkıntılı bir durum yarattığını öne sürmüştür. Sonuç olarak, öğrencilerinin geçmişleri, kültürleri ve deneyimleri hakkında daha fazla şey öğrenen öğretmenlerin öğretmen çalışmalarında daha yetenekli ve daha verimli olabileceği ve daha çok çalışmaları gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca, çok kültürlü sınıflarda bulunan öğretmenlerin öğrencilere karşı sergiledikleri tutum ve yaklaşımlarla ortaya çıkabilecek olan sorunları azaltabilecekleri, daha yararlı, daha başarılı öğrenciler yetiştirebilecekleri ve öğrenciler ile daha güçlü ilişkilere sahip olabilecekleri sonucuna varılmıştır.

Figen Ereş (2015) *Göçmen Öğrenci Öğretmenlerinin Sorunları: Öğretmeye Hazırmılar?* adlı çalışmada Türkiye'de yaşayan göçmen çocukların ve öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır. Çalışma nitel fenomenolojik araştırma tasarımı ve amaçlı örnekleme yöntemine dayalı olarak yapılmıştır. Verileri analiz etmek için nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, yaşanan sorunların Eğitim Bakanlığına bağlı olduğu ve mülteci öğrencilerin uyum sorunu yaşamalarının etkisiyle ortaya çıktığı kanısına varılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının, göçmenler için dil eğitimi olanakları sunacak planlamalar yapmasının ve öğrencilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının göçmen pedagojisi hakkında eğitilmesinin veya daha iyi geliştirilmesinin okul ve göçmen aileler arasındaki ilişkileri daha iyi bir noktaya taşıyacağı belirtilmiştir.

Emine Saklan ve Aysun Erginer (2017) *Suriyeli Mülteci Öğrencilerle Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Deneyimleri*' ne yönelik araştırma yapmış ve Suriyeli mülteci öğrencilerle sınıf yönetimi deneyimlerini değerlendirmek için öğretmenlerin bakış açısı ele alınmıştır. Bu çalışma nitel olarak yapılmıştır ve vaka çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Suriyeli mülteci öğrencilere ders veren Tokat ilinin merkez ilçesindeki ilk ve orta okullardaki Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan öğretmenler oluşturmuştur. Türkiye'ye göç eden bu öğrencilerin telafuz sorunları yaşadıkları ve kendileri ile alay edildiğini hissettikleri veriler sonucunda ortaya çıkmıştır. İletişim sorunu nedeniyle öğretmenlerin de nasıl davrandıklarını tam olarak bilemedikleri ve hizmet içi eğitim ile bu sorunun çözülebileceği, farkındalıklarının artabileceği, düzenlenebilecek olan ekstra gezi, faaliyet ve farklı etkinlikler ile var olan ön yargıların ortadan kalkabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anne Lundberg (2014) *Çapraz Kùltürler: Göçmen Çocukları ve Aileleri* adlı çalışmada göçmenlerin karşılaştıkları engellerin başında iletişim, dil, kùltür ve aile olduğu belirtilmiştir. Çalışmada yöntem olarak Fenomenolojik derinlemesine görüşme metodolojisi kullanarak beş kişiyle röportaj yapılmış ve bu tür sınıfların bulunduğu büyük şehir devlet okullarında çalışan % 50'den fazla deneyimli göçmen öğretmenler oluşturmuştur. Her katılımcıyla 90-120 dakika arası üç görüşme yapılmış ve dil'in yetersiz oluşu nedeniyle öğrencilerin akademik başarısızlığa uğradığı ve iletişim sorunu yaşadıkları, kendilerini ifade edemedikleri ve bunun sonucunda dışlandıkları, mutsuz oldukları sonucuna varılmıştır.

Bircan ve Sunata (2015) *Türkiye'deki Suriyeli Mùltecilerin Eğitim Değerlendirmesi* üzerine yapmış oldukları araştırmada nicel veriler çoklu kaynaklardan toplanmıştır. Suriyeli mùltecilerin eğitim değerlendirmesine ışık tutabilmek için, 2011'den bu yana Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin mùlteci konaklama merkezlerinde ki dağılımını göstermek ve ardından eğitim dağılımının kapsamlı bir değerlendirmesi ile devam edebilmek için bu araştırma yapılmıştır. Kamplarda yaşayan ve AFAD'dan eğitim alan Suriyeli mùlteciler için çok geniş kapsamlı veri olmasına rağmen Türkiye'ye göç eden ve kendi imkanlarıyla ayakta kalma çabası gösteren Suriyelilerin %85'i için hiçbir veri mevcut değildir. Bu araştırmadan elde edilen verilere göre okuryazarlık ve ilköğretim derslerine yoğunlaşılması sonucunda mùltecilere verilen eğitim sınırlandırılmaktadır ve mùlteci eğitiminde en önemli sorun dil sorunu olmaktadır. Yine, bu araştırma verilene göre, mùlteci kampları ile eğitim sınırlandırılmamalıdır. Cinsiyet farklılıkları bu durumda değerlendirilmemelidir. Bir diğer önemli sonuç ise, mùlteci eğitiminde ortaya çıkan bütçe sorunudur çünkü her yıl için yarım milyondan fazla göçmen çocuğun Türkiye'de eğitim görmeye ihtiyacı vardır ve bu durumda, Türk hükümeti sadece öğretmenlerin ve okulların ihtiyaçlarını dikkate almamalıdır. Aynı zamanda bu çocukların da eğitim ihtiyaçlarına önem verilmelidir.

Kılıç ve Gökçe (2018) *Türkiye'deki Temel Eğitimde Suriyeli Öğrencilerin Sorunları* çalışmalarında Suriye'den göç eden öğrencilerinin karşılaştıkları temel eğitim problemlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma çalışma grubunu 37 Suriyeli öğrenci, 4 okul yöneticisi ve 18 dört farklı ortaöğretim okulundan araştırmaya katılmak isteyen öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubu erişilebilirlik kriterine göre seçilmiş ve veriler görüşme yoluyla toplanmıştır. Bu nedenle, veriler

nitel yöntemlere göre analiz edildi. Yüz yüze kullanarak toplanan verilerin analizinde görüşme tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Suriyeli öğrencilerin eğitimleri boyunca özellikle dil sorunu yaşadıkları tespit edilmiştir. Günlük yaşamlarını sürdürebilecek kadar Türk diline sahip olduklarını ancak, akademik olarak yetersiz oldukları bulgusuna rastlanmıştır. Diğer sorunların ise, adaptasyon ve iletişim becerilerini kullanma olduğu görülmektedir. Bu iki temel sorunun nedeni olarak, Suriyelilerin etnik kökenleri ve Türk öğrencilerle entegrasyon ve iletişim sıkıntılarının neden olduğu sonucuna varılmıştır. Yöneticiler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre rehber öğretmenlerin, sınıf öğretmenlerin ve bazı Suriyeli öğrencilerin de okulda entegrasyon, dersler için motivasyon eksikliği ve derse kıyasla daha içe dönük bir öğrenci profile ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Aydın ve Kaya (2017) *Türkiye'deki Suriyeli mülteci öğrencilerin karşılaştığı eğitim ihtiyaçları ve engeller: nitel bir vaka çalışması* Suriyeli mültecilerin Türk okullarındaki eğitim durumunu ve öğretmenler ile okul müdürlerinin Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik bakış açılarını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Nitel yorumlayıcı yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya sınıfında Suriyeli mülteci olan 7 öğretmen ve 1 okul müdürü katılmıştır. Araştırma bulguları, İstanbul'daki Türk devlet okullarının birçok Suriyeli çocuğa eğitime erişim imkanı sağladığı ve misafirperver oldukları, ayrıca bu okullarda güvenli bir öğrenme ortamının var olduğunu göstermektedir.

Hacıoğlu (2018) *Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Eğitim aracılığı ile Entegrasyonu* çalışmasında etnografik gözlemler, saha çalışması yoluyla nitel yöntemler, derinlemesine görüşmeler, bir odak grubu ve mevcut literatür çalışmaları ile yasaların gözden geçirilmesi yer almaktadır. Bu tez çalışması ile Türkiye'deki Suriye entegrasyonunda eğitimin nasıl bir rol oynayabileceğini incelemeyi amaçlamıştır. Böylece mevcut entegrasyon ve durum seviyesini daha iyi anlayabilmek için 2018 yılı yaz ayı'nda Türkiye'de bu alanda saha çalışması yapılmıştır. Araştırmanın yeri Suriyeli mülteciler için Ankara ve Gaziantep olmak üzere iki ana merkezi içermektedir. Araştırma saha çalışması esnasında, Milli Eğitim Bakanlığından yetkili 9 kişi, öğretmenler, kamptaki eğitimciler ve Suriyeli ebeveynler ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. 14 Suriyeli ebeveyn ve 26 öğretmen ile toplam 40 görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara

göre, Suriyeli mülteci öğrencilerin bulundukları sınıflarda Türk öğrencileri negative bir şekilde etkiledikleri ve onlara verilen emirlere uymadıkları için okul içi disiplinin olumsuz etkilendiği, dili bilmediklerinden ötürü akademik başarılarının etkilendiği öğrenciler ve öğretmenler ile istedikleri iletişimi sağlayamadıkları, mülteci öğrencilerin sınıf arkadaşlarına şiddet uygulamaya çalıştıkları ve bunun nedeni olarak ülkelerinde yaşamış oldukları travma olduğu ve eğitim sisteminin de kendi ülkelerine göre daha farklılık gösterdiği, bizim okullarımızda öğretmenlerin daha ciddi ve otoriter olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde çalışma; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, istatistiksel analiz ve verilerin çözümlenmesi başlıklarına yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma tekniklerinin beraber kullanıldığı karma yöntemden yararlanılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel veriler toplanıp, analiz edilmiş, yorumlanmıştır. Öncelikle, nicel veriler toplanıp analiz edilmeye başlanmıştır. Sonrasında, elde edilen veriler analiz edilmiştir ve araştırma konusu genişletilmiştir. Karma yöntem araştırmaları nitel ve nicel araştırmaların güçsüz yönlerini en aza indirgeyen bir yöntem olarak bilinmektedir (Creswell & Clark, 2011). Karma araştırma yaklaşımı, nicel yöntemle yapılan çalışmalarda eksik olan “derinlik ve detay”, nitel araştırma yöntemiyle yapılan çalışmalarda ise “genelleme ve tahmin” boyutları açısından birbirini destekleyerek yapılan ve araştırmacıya farklı seçenekler sunan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Karma araştırma yöntemi sadece nitel ve nicelin birbirine eklenerek oluşmamaktadır. Her iki araştırma yönteminin güçlü yönlerinin birbirini destekleyebilmek için kullanıldığı uyum çalışmalarıdır. Bu yöntemle araştırma sonuçlarına ulaşmak araştırmacı için çok daha kolay olmaktadır. Bu yöntemin kullanılmasının amacı, araştırmacıların aynı çalışmada nitel ve nicel yöntemlerini birlikte kullanılmasının araştırma soruları için en iyi yaklaşım olarak kabul etmelerindedir (Synder, 2006). Dolayısı ile bu çalışmada hem nicel hem nitel iki farklı araştırma sorusuna yer verilerek okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitimine etkisi değerlendirilmiştir.

- Nicel Boyut: Ölçek Uygulaması (Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrenciler yönelik Kültürlerarası Uyum Ölçeği geliştirilmiş ve uygulanmıştır)

- Nitel Boyut: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları (15 Öğretmen, 18 veli, 22 öğrenci ve 12 yönetici ile görüşme yapılmıştır)

Bu araştırmada, öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşleri incelenmiş, göçmen öğrencileri etkileyen en önemli etkenin iletişim olduğu tespit edilmiştir.

3.1.1 Araştırmanın Nicel Boyutu

Araştırma bu boyutu, nicel ve tanımlayıcı bir araştırmadır. Nicel boyut modeli olarak tarama modeli kullanılarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

Nicel araştırmalar rakamlarla gösterilen verilerin istatistiksel analizleri aracılığıyla, sosyal olayları inceleyen, neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyan, topluma ait sistemlerin kurallarını bulmayı amaçlayan çalışmalardır. Bir başka ifadeyle geniş örneklem gruplarından veriler toplayarak oluşturulan varsayımları denetlemek amacıyla istatistiksel olarak analiz edilen ve elde edilen bilgileri genelleme yapmayı hedefleyen çalışmalardır (Büyüköztürk, 2013).

Bu araştırmanın nicel boyutunda öğrenci görüşlerine göre Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrencilerin okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitime etkisinin saptanması amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Özetle belirtmek gerekirse, nicel boyutta araştırma kapsamında bir ölçek geliştirmiş ve AFA VE DFA uyulanarak çıkan sonuçlara göre ölçekte gerekli düzenlemeler yapılarak, Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrencilere yönelik Kültürlerarası Uyum Ölçeği son şekli verildikten sonra uygulanmıştır.

3.1.2 Araştırmanın Nitel Boyutu

Nitel araştırma, doğal ortamında bütüncül bir bakış açısıyla olayları algılamak, ortaya çıkarmak, tümevarımcı bir analiz yapmak, araştırmaya esneklik getirecek olan özellikleri içerisinde barındırmak şeklinde açıklanabilir (Demirli, 2007). Nitel araştırma yöntemi araştırmanın gerçekleştirilmesinde ve tasarlanmasında araştırmacıya esneklik sağlamakta, araştırmanın her aşamasında duruma göre yeni yaklaşımlar ve yöntem geliştirme, araştırma kurgusunda değişiklik yapma imkanı vermektedir. Nitel araştırmaların diğer önemli bir katkısı ise keşfedici

olma özelliği nedeniyle, araştırmacılar, üzerinde yeterince derinlemesine çalışılmamış olan konuların incelenmesi ve aydınlatılması konusunda bu araştırma türünden oldukça yararlanmaktadırlar (Neuman, 2012).

Araştırmanın bu bölümü, nitel araştırma modellerinden durum çalışmalarından olan olgubilim (fenemonoloji) deseni seçilerek gerçekleştirilmiştir. Durum çalışmalarında herhangi bir durum veya olayla ilgili faktörler detaylı olarak incelenmektedir. Olgubilim (fenemonoloji), günlük yaşamda farkında olunan ve tam anlamı kavranılmayan olguları detaylı olarak araştırılması ve bu olguların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olan araştırma modelidir. Araştırılmak istenen olgularla yaşam boyu çeşitli şekillerde karşılaşmaktadır. Ancak karşılaşılan bu olgularla tanışık olunması olguların tam olarak anlaşıldığı anlamına gelmez. Bu bağlamda tümüyle yabancı olmayan ancak tam anlamıyla da kavranılmayan olguları araştırmayı amaçlayan araştırmalar için olgubilim'den yararlanmak uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada ele alınan etmenlerin, bir durumu nasıl etkilediği ve bu durumdan nasıl etkilendiği belirlenmeye çalışılır. Bunun sonucunda da durum değerlendirilmesi yapılarak sonlandırılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012; Glesne, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada elde edilen veriler, görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan sorular araştırmacı tarafından hazırlanıp görüşme formuna dönüştürülmüştür. Kullanılan bu görüşme tekniğiyle gerekli olan noktalarda görüşmenin gidişatına bağlı olarak farklı sorular da eklenebilmektedir (Glesne, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Nitel araştırma yöntemi, son zamanlarda sosyal bilimlerde her geçen gün daha çok ve sıkça tercih edilen bir yöntemdir. Özdemir'in (2010) bildirdiğine göre 'nitel araştırma, insanın kendi sınırı ve çabası ile biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini bulmak üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından biridir.' Disiplinlerarası bütüncül bakış açısını esas alarak mevcut problemi yorumlamaya çalışarak inceleme yapar. Nitel araştırmalarda determinist yaklaşımlar çok fazla ön planda olmaz ve olaylarda neden sonuç ilişkisi aranmaz. Daha çok nitel ve sözlü analizler için vurgu yapılır, istatistiksel ve sayısal veri analizleri daha geri planda tutulur. Bu alanda araştırma yapanlar, olayların ilişki ağlarını doğal ortamlarında yorumlayıp anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışırlar (Neuman, 2012).

Araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında 15 Öğretmen, 18 veli, 22 öğrenci ve 12 yönetici görüşlerine göre Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrencilerin okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitimi değerlendirilmiştir.

3.2 Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Çalışma Grubu

3.2.1 Araştırmanın Nicel Boyutu

Araştırmanın evrenini Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören 58.000 Suriye uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırma evrenini tamamına ulaşılması zaman, maliyet ve kontrol bakımından güç olacağından dolayı araştırmada çalışma evrenini temsil edecek şekilde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak bir örneklem seçilmiştir. Buna göre araştırma evreninde yer alan 58.000 öğrenciden %95 güven aralığı ve %5 örnekleme hatası ile görüşülmesi gereken kişi sayısının 382 olduğu saptanmıştır.

Örneklem sayısı;

N: Çalışma Evrenindeki kişi sayısı

n:Örnekleme alınacak birey sayısı

p:İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q:İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t:Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d:Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

$$n = \frac{N * t^2 * p * q}{(N - 1)d^2 + t^2 * p * q} \quad n = \frac{58000 * (1.96)^2 * 0.50 * 0.50}{(57999)(0.05)^2 + (1.96)^2 * 0.50 * 0.50} = 382$$

Araştırma için iki ayrı örneklem grubu seçilmiş olup, 420 kişiden oluşan birinci örneklem grubu ile Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışması gerçekleştirilmiş, 384 kişilik ikinci örneklem grubuyla ise araştırmanın tanımlayıcı boyutu yapılmıştır.

3.2.2 Araştırmanın Nitel Boyutu

Olgu bilim araştırmalarında veri kaynaklarını araştırma konusunu yaşıyan ve bunu ifade edebilecek veya yansıtabilecek birey ya da gruplar örnekleme oluşturur. Bu nedenle bu tür çalışmalarda sınırlı örnekler verilmesi, yapılacak görüşmelerin süresi ve çıkacak bilgilerin nitelikli analizi muhtemel bir durumdur. Alanda yapılan gözlemler ve görüşmeler sonucunda çalışma grubu belirlenmektedir. “Ölçüt örnekleme yöntemi” bu tür araştırmalar için uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 49).

Bu araştırmada örneklemini (çalışma grubu) belirlenirken Gaziantep ve Hatay ilkokullarda bulunan Suriyeli’den göç eden öğrenci, veli ile bu öğrencilerin eğitim aldığı okullardaki bu sınıfların eğitimlerinden sorumlu ve çalışma grubundaki öğrencilerin dersine giren Öğretmen ve bu okulların yöneticileri araştırma konusunu ifade edebilecek veya yansıtabilecek bireyler olarak seçilmiş ve çalışma grubu içerisinde yer almıştır. Bu kapsamda; araştırmanın örneklemini (çalışma grubu) Gaziantep ve Hatay ilkokullarda bulunan Suriyeli’den göç eden 22 öğrenci, 18 veli ile bu öğrencilerin eğitim aldığı okullardaki bu sınıfların eğitimlerinden sorumlu ve çalışma grubundaki öğrencilerin dersine giren 15 Öğretmen ve bu okulların 12 yönetici oluşturmaktadır.

Söz konusu 15 Öğretmen, 18 veli, 22 öğrenci ve 12 yönetici, Suriyeden göç eden öğrencilerin okula gittiği ve eğitim öğretimin verildiği okullardaki Gaziantep ve Hatay ilkokullarda bulunan Suriyeli’den göç eden öğrenci, veli ile bu öğrencilerin eğitim aldığı okullardaki bu sınıfların eğitimlerinden sorumlu ve çalışma grubundaki öğrencilerin dersine giren Öğretmen ve bu okulların yöneticileri amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemini kullanarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında 15 Öğretmen, 18 veli, 22 öğrenci ve 12 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden birebir alıntılar yapılırken aşağıdaki gibi kodlama sistemi kullanılmıştır. Burada düğümde kodlanmış olan dosyanın adı, referansların kodlanmış referans sayı/sayılarını, kodlamanın temsil ettiği dosyanın yüzdeliği ve her bir referansın temsil ettiği yüzdelik/yüzdelikleri ifade edilmektedir.

Örnek 1:

<Files\ÖĞRETMEN\Öğretmen 13> - § 1 reference coded [0,30% Coverage] Reference 1 - 0,30% Coverage.

Örnek 2:

<Files\ÖĞRETMEN\Öğretmen 13> - § 3 references coded [2,16% Coverage] Reference 1 - 1,43% Coverage
Reference 2 - 0,61% Coverage
Reference 3 - 0,12% Coverage

Örnek 1’deki düğümde kodlanmış olan dosyanın adı görüntülenmekte olup On üçüncü öğretme ile yapılan görüşme neticesinde bir temadaki, kodlanmış referans sayısı 1 ve kodlamanın temsil ettiği dosyanın yüzdesi ise 0,30% olarak yorumlanmaktadır.

Örnek 2’deki kodlama sisteminde ise bir dosyadan birden fazla referans sayısı olduğu durumu ifade etmekte olup kodlanmış referansların sayısının 3, On üçüncü öğretmenin genel Referansın temsil ettiği dosyanın yüzdesinin 2,16%, dosyada kodlanmış ilk referansın 1,43%, ikinci referansın 0,61% ve üçüncü referansın ise 0,12% ile ifade etmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Araştırmanın Nicel Boyutu

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan, Sosyo-demografik bilgiler ve Kültürlerarası Uyum Ölçeği olmak üzere iki bölümden oluşan bir soru formu kullanılmıştır.

3.3.1.1 Sosyo-demografik bilgiler

Anket formunun birinci bölümünde yer alan sosyo-demografik bilgiler bölümünde araştırma kapsamına alınmış olan öğrencilerin cinsiyetinin, yaşının, doğum yerinin, öğrenim gördüğü sınıfın ve Türkiye’ye gelme zamanının tespit edilmesi amacıyla yöneltilmiş sorular yer almaktadır.

3.3.1.2. Kùltùrlerarası Uyum Òlçeęi

Araştırımacı tarafından oluşturulan ve geçerlik-gùvenirlik çalışması yapılan Kùltùrlerarası Uyum Òlçeęi likert tipinde geliştirilmiş bir òlek olup, 5’li olumsuz olmak üzere toplam 22 sorudan oluşmaktadır.

Kùltùrlerarası Uyum Òlçeęinde bulunan olumlu sorulara verilen yanıtlar “Hiç katılmıyorum=1 puan”, “Katılmıyorum=2 puan”, “Kararsızım=3 puan”, “Katılıyorum=4 puan” ve “ok katılıyorum=5 puan” şeklinde puanlanmaktadır. Òlekte bulunan 5 adet olumsuz soru ise “Hiç katılmıyorum=5 puan”, “Katılmıyorum=4 puan”, “Kararsızım=3 puan”, “Katılıyorum=2 puan” ve “ok katılıyorum=1 puan” şeklinde puanlanmaktadır. Òlekten alınan yùksek puan uyumun yùksek olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmayacı tarafından yapılan yapı geçerliliği çalışması sonucunda òleęin 3 faktörlù bir yapıda olduğu ve faktörlerin “Dil uyumu ve iletişim”, “Òęretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu” ve “Sosyalkùltürel uyum” şeklinde olduğu belirlenmiştir. Òlek geneline ait Cronbach alfa katsayısının 0,921 olduğu belirlenmiştir.

3.3.1.3 Kùltùrlerarası Uyum Òlçeęi Yapı Geçerliliği Analizleri

Kùltùrlerarası Uyum Òleęinin yapı geçerliliğinde, òleęin faktör yapısını belirlemek adına açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Yapılan faktör analizleri aşağıda detaylı biçimde sunulmuştur.

3.3.1.4. Açımlayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı Faktör Analizi, bir òlme aracı vasıtasıyla elde edilen verilere ait korelasyon matrisinden veya kovaryans matrisini kullanarak aralarında ilişki bulunan k adet değişkenden daha az olmak koşuluyla birbirlerinden bağımsız yeni faktörler oluşturulması amacıyla kullanılan faktör analizi yöntemidir (Özdamar, 2002). Açımlayıcı faktör analizinin uygulanabilmesi için òlek maddelerinin çok değişkenli normal dağılıma uyması gerekmektedir. Bu sebeple Kùltùrlerarası Uyum Òleęinin taslak formunun çok değişkenli normal dağılıma uyum gösterme durumu incelenmiş ve normal dağılıma uyduğu belirlenmiştir. Açıklayıcı Faktör analizi için gerekli olan normallik varsayımının sağlanması için verilerin AFA yapılabilmesi için

uygunluğunun belirlenmesinde kullanılan Kaiser-Meğer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett'in küresellik testi uygulanmıştır.

Tablo 2.

Kültürlerarası Uyum Ölçeği KMO ve Bartlett Testi sonuçları

		Değerler
Kaiser-Meyer-Olkin	KMO Katsayısı	0,930
	Ki Kare Değeri	4927,480
Bartlett Testi	Serbestlik Derecesi	325
	p	0,000

Tablo 1 incelendiğinde Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin taslak formunKaiser-Meğer-Olkin katsayısının 0,930 olduğu görülmüştür. KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığını, veri yapısının faktör çıkarma için uygunluğu hakkında bilgi verir. Faktörleşebilirlik için KMO' nun 0,60'tan yüksek çıkması beklenir. Barlett testi, değişkenler arasında ilişki olup olmadığını kısmi kolerasyonlar temelinde inceler (Büyüköztürk, 2009). Bartlett's Test of Sphericity sonuçlarına bakıldığında teste ait hesaplanan ki kare değerinin 4927,480 olduğu ve bu değer istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin faktör yapısını belirlemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizinde temel bileşenler analizi (Principal Components) yöntemi kullanılmış ve veri setine varimax dönüşümü uygulanmış ve faktör yükü 0,30'un altında çıkan maddeler ölçekten atılarak faktör analizi tekrar edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçekten 4 madde atılmış ve 26 maddelik ölçeğin faktör yapısına ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları

Faktör	Özdeğerler			Döndürülmüş Kareler Toplamı		
	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Kümülatif Varyans (%)	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Kümülatif Varyans (%)
Faktör1	9,499	36,536	36,536	4,802	18,468	18,468
Faktör2	1,848	7,106	43,642	4,191	16,119	34,587
Faktör3	1,743	6,703	50,344	4,097	15,758	50,344

Tablo 3’de Kültürlerarası Uyum Ölçeğine uygulanan açımlayıcı faktör analizi neticesinde elde edilen özdeğerler ve bu özdeğerlerin tek başına ve diğer faktörler ile birlikte açıkladıkları varyanslar gösterilmiştir.

Tablo 3.’ye göre göre; Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde özdeğeri (λ) 1’in üzerinde olan 3 faktörlü bir yapı bulunduğu belirlenmiştir. Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki birinci faktörün özdeğeri $\lambda=4,802$ olup, birinci faktör tek başına Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki varyansın %18,468’ini açıklamaktadır. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin ikinci faktörüne ait özdeğer $\lambda=4,191$ ’dir. İkinci faktör tek başına ölçek geneline ait varyansın %16,119’unu açıklarken, birinci faktörler birlikte ölçekteki toplam varyansın %34,587’isini açıklamaktadır. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan üçüncü faktöre ait özdeğer $\lambda=4,097$ ’dir ve bu faktör tek başına Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki varyansın %15,758’ini açıklayabilmektedir. Üçüncü faktör diğer iki faktörle birlikte Kültürlerarası Uyum Ölçeği varyansının %50,344’ünün açıklamaktadır. Bir başka ifadeyle Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin 3 faktörlü yapısı ölçek geneline ait varyansın %50,344’ünü açıklayabilmektedir.

Tablo 4.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör I	Faktör II	Faktör III
1.Dil sorunu okuldaki başarıyı etkilemektedir.	0,76		
2.Ana dilimin Türkçe olmamasından dolayı iletişim sorunuyşamaktayım.	0,65		
8.Arapça eğitimin Türkçe eğitimden daha yararlı olduğunu düşünüyorum.	0,69		
19.Okulda verilen dersleri anlamakta zorlanıyorum.	0,65		
24.Eğitim dilinin Arapça olduğu bir okulda okumak isterdim.	0,63		
27.Ana dilimin Arapça olması arkadaşlarımla iletişim kurmama engel olmaktadır.	0,59		
20.Eğitimle ilgili verilen tüm hizmetlerden memnunum.	0,58		
9.Türkiye’de yaşadığım için, Türkçe eğitim görmekten memnunum.	0,57		
5.Öğretmenlerim karşılaştığım sorunları hemen çözmeye çalışmaktadır.		0,66	
6.Öğretmenler sınıf içerisinde olumlu ve huzurlu bir ortam yaratmaktadır.		0,64	
10.Öğretmenlerimin Suriyeli öğrencilere yaklaşımından memnunum.		0,62	
21.Öğretmenlerimin ailemle iyi iletişim kurmaktadır.		0,58	
22.Öğretmenlerimle aramda iyi bir iletişim vardır.		0,45	
23.Öğretmenlerim bana tarafsız ve eşit davranmaktadır.		0,44	
28.Öğretmenlerim beni anlamak için uğraşmaktadır.		0,43	
16.Eğitim imkânlarına rahatlıkla ulaşım sağlayabiliyorum.		0,37	
3.Türkiye’de kültür uyumu sorunu yaşamaktayım.			0,69
11.Türk öğrencilerle rahatlıkla arkadaşlık kurabiliyorum.			0,68
12.Kendimi Türk toplumunun bir parçası hissediyorum.			0,68
13.Türkiye’yi benimsedim, hep burada yaşamak istiyorum.			0,65
14.Türkiye kültürü ile Suriye kültürü benzerdir.			0,61
15.Çevrenin bana ve aileme yaklaşımından/davranışlardan memnunum.			0,56
17.Türkiye’de beni iyi bir geleceğin beklediğini düşünüyorum.			0,55
18.Türk halkı Suriyelilere karşı misafirperver ve anlayışlı davranmaktadır.			0,53
29.Kendi kültürümü Türkiye’de rahatça yaşayabiliyorum.			0,52
30.Zamanla okuluma ve Türkiye’ye daha çok alışmaktayım.			0,42

Tablo 4'te Kültürlerarası Uyum  l eğine uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktör yapısı ve ölçek maddelerinin faktör yükleri belirtilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde Kültürlerarası Uyum  l eğinin denemelik formunda yer alan “4. Türkiye’de eğitim görmekten genel olarak memnunum.”, “7. Eğitim- ğretimde teknolojik imk nlara kolayca erişim sağlayabiliyorum.”, “25. Okulumda verilen eğitimi yeterli bulmuyorum.” ve “26. Türkçe’yi kolayca  ğrenebilmemiz için verilen kurslar yeterlidir.” olmak üzere toplam 4 madde faktör yükü 0,30’un altında olduğundan dolayı ölçekten atılmıştır.

Ölçekte yer alan 1.’nci faktörde bulunan maddeler “1.Dil sorunu okuldaki başarımı etkilemektedir.”, “2.Ana dilimin Türkçe olmamasından dolayı iletişim sorunu yaşamaktayım.”, “8.Arapça eğitimin Türkçe eğitimden daha yararlı olduğunu düşünüyorum.”, “19.Okulda verilen dersleri anlamakta zorlanıyorum.”, “24.Eğitim dilinin Arapça olduğu bir okulda okumak isterdim.”, “27.Ana dilimin Arapça olması arkadaşlarımla iletişim kurmama engel olmaktadır.”, “20.Eğitimle ilgili verilen tüm hizmetlerden memnunum.”, “20.Eğitimle ilgili verilen tüm hizmetlerden memnunum.”, “9.Türkiye’de yaşadığım için, Türkçe eğitim görmekten memnunum.” olup, bu maddelere ait faktör yüklerinin 0,57 ile 0,76 arasında olduğu tespit edilmiştir. Bahse konu maddeler iletişim ve dil uyumuyla ilgili olduğundan dolayı ölçekte bulunan 1.’nci faktör “*Dil uyumu ve iletişim*” olarak isimlendirilmiştir.

Kültürlerarası Uyum  l eğinin ikinci faktöründe yer alan sorulara ait faktör yükleri 0,37 ile 0,66 olup, bu faktörde “5. ğretmenlerim karşılaştığım sorunları hemen çözmeye çalışmaktadır.”, “6.öğretmenler sınıf içerisinde olumlu ve huzurlu bir ortam yaratmaktadır.”, “10. ğretmenlerimin Suriyeli  ğrencilere yaklaşımından memnunum.”, “21. ğretmenlerimin ailemle iyi iletişim kurmaktadır.”, “22. ğretmenlerimle aramda iyi bir iletişim vardır.”, “23. ğretmenlerim bana tarafsız ve eşit davranmaktadır.”, “28. ğretmenlerim beni anlamak için uğraşmaktadır” ve “16.Eğitim imkânlarına rahatlıkla ulaşım sağlayabiliyorum.” soruları yer almaktadır. Bu faktöre ait olan sorular öğretmenler ve okul ile uyumu ait olduğu için faktöre “* ğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu*” ismi verilmiştir.

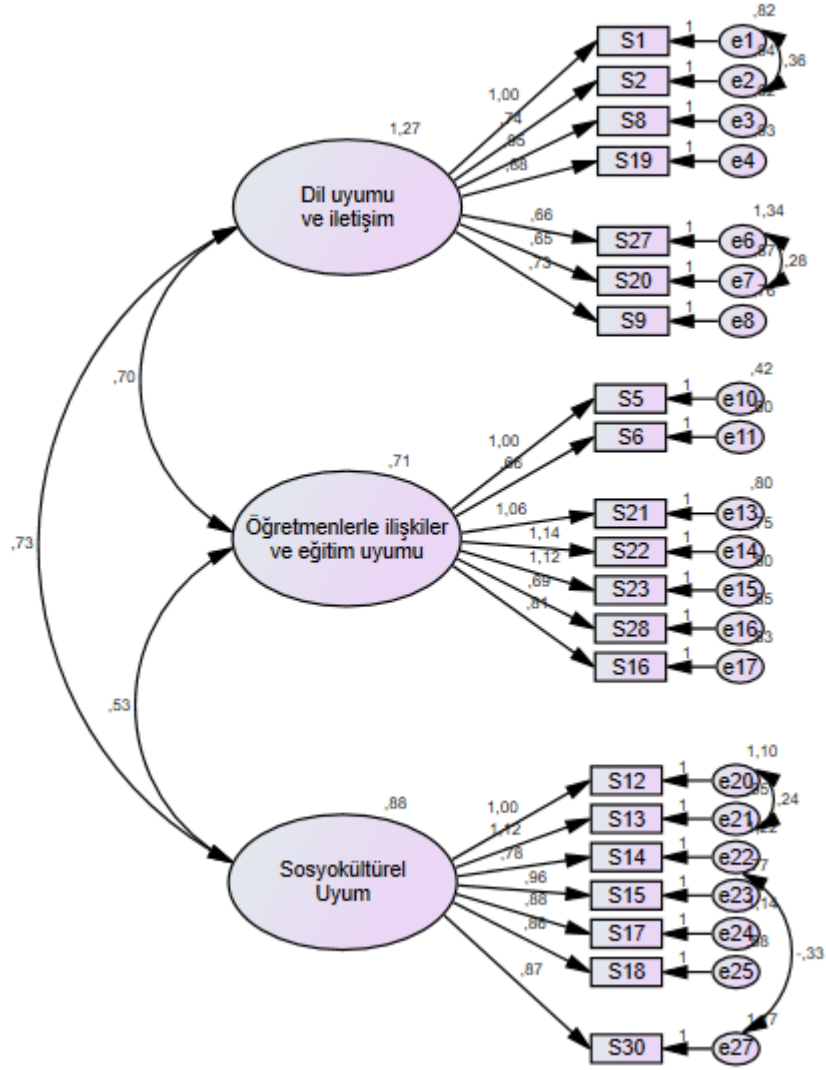
Kültürlerarası Uyum  l eğinin son faktörü olan     nc  faktörde; sosyokültürel uyumla ilgili olan “3.Türkiye’de kültür uyumu sorunu yaşamaktayım.”,

“11.Türk öğrencilerle rahatlıkla arkadaşlık kurabiliyorum”, “12.Kendimi Türk toplumunun bir parçası hissediyorum.”, “13.Türkiye'yi benimsedim, hep burada yaşamak istiyorum.”, “14.Türkiye kültürü ile Suriye kültürü benzerdir.”, “15.Çevrenin bana ve aileme yaklaşımından/davranışlardan memnunum.”, “17.Türkiye'de beni iyi bir geleceğin beklediğini düşünüyorum.”, “18.Türk halkı Suriyelilere karşı misafirperver ve anlayışlı davranmaktadır.”, “29.Kendi kültürümü Türkiye’de rahatça yaşayabiliyorum.” ve “30. Zamanla okuluma ve Türkiye’ye daha çok alışmaktayım.” soruları yer almaktadır. “*Sosyokültürel uyum*” ismi verilen bu faktörde yer alan soruların faktör yükleri 0,42 ile 0,69 arasında değişmektedir.

Yukarıda verilen bulgulara göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi açısında geçerliliği sağlanmış ve söz konusu geçerlilik çalışmasına doğrulayıcı faktör analiziyle devam edilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Kültürlerarası Uyum ölçeğinin faktör yapısının ortaya konmasının ardından ölçeğin faktör yapısının uygunluğunun teyit edilmesi, faktörler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinin incelenmesinde doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, açıklayıcı faktör analizinin bir uzantısı niteliğindedir. Açıklayıcı faktör analizi bir ölçme aracının faktör yapısını açıklarken, doğrulayıcı faktör analizi AFA ile belirlenen faktörler arasındaki ilişkinin yeterli olup olmadığını, değişkenlerin hangi faktörlerle ilişkili olduğunu, faktörlerin birbirinde bağımsız olma durumlarını ve belirlenen faktörlerin kurulan modeli açıklamakta yeterli olup olmadığının test edilmesi amacıyla kullanılır (Erkorkmaz, 2013).

Şekil 6. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı

Şekil 6’da gösterilen Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi yol diyagramı verilmiş olup, açımlayıcı faktör analiziyle belirlenen 3 faktörlü yapıda olan 26 sorudan oluşan ölçekten “24. Eğitim dilinin Arapça olduğu bir okulda okumak isterdim.”, “10. Öğretmenlerimin Suriyeli öğrencilere yaklaşımından memnunum.”, “3.Türkiye’de kültür uyumu sorunu yaşamaktayım.” ve “11.Türk öğrencilerle rahatlıkla arkadaşlık kurabiliyorum.” soruları atılmış ve Kültürlerarası Uyum Ölçeği 22 soruluk nihai formunu almıştır.

Tablo 5.

Kültürlerarası Uyum Ölçeği Uyum İyiliği İndekleri

İndeks	Değer	Sınır Değer	Uyum
χ^2/sd	2,537	3-5	Mükemmel
İyilik Uyum İndeksi (GFI)	0,906	0,90-0,95	Kabul Edilebilir
Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI)	0,929	0,90-0,95	Kabul Edilebilir
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	0,928	0,90-0,95	Kabul Edilebilir
Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA)	0,061	0,5-0,8	Mükemmel

Tablo 5’de verilen Kültürlerarası Uyum Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği indeksi değerleri incelendiğinde, χ^2/sd ’inin 2,537 olduğu belirlenmiştir ve bu durumun χ^2/sd açısından Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin mükemmel bir uyuma sahip olduğunu ifade etmektedir. Kline (2005)’e göre χ^2/sd ’nin 3’ün altında olması mükemmel uyum olduğunu, 3 ile 5 arasında olması ise kabul edilebilir uyumun olduğunu göstermektedir.

İyilik Uyum İndeksi (GFI) indeksinin 0.95 ile 1.00 arasında olması mükemmel bir uyumun varlığını, 0.90 ile 0.95 aralığında olması ise kabul edilebilir bir uyumun varlığını göstermektedir (Sümer, 2000). Kültürlerarası Uyum Ölçeği için saptanan İyilik Uyum İndeksi (GFI) indeksi 0,906 bulunmuş olup, ölçeğin İyilik Uyum İndeksi açısından kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğu belirlenmiştir.

Kültürlerarası Uyum Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI) değeri 0,929 bulunmuştur. Tabachnick ve Fidell (2001)’e göre Normlaştırılmış Uyum İndeksi için belirlenen sınır değer 0,90 ile 1,00 arasındadır. NFI değerinin belirtilen sınır değerlerin arasında olması beklenir ve bu durum kabul edilebilir uyumu ifade etmektedir.

Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) için belirlenen kritik değerlerden 0.95 - 1.00 aralığı iyi bir uyumun varlığını, 0.90 – 0.95 aralığı ise kabul edilebilir bir uyumun varlığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Kültürlerarası Uyum Ölçeği için belirlenen Karşılaştırmalı Uyum İndeksi değeri 0,928’dir ve bu değer Kültürlerarası Uyum Ölçeği Karşılaştırmalı Uyum İndeksi açısından kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin, doğrulayıcı faktör analizi neticesinde elde edilen bir başka uyum iyiliği indeksi olan Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) değeri 0,061 bulunmuştur. Brown (2006)'ya göre RMSEA değerinin 0.00-0.05 arasında olması mükemmel uyumu, 0.05-0.08 arasında olması ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Buna göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin RMSEA açısından mükemmel bir uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir.

3.3.1.4 Kültürlerarası Uyum Ölçeği Güvenirlik Analizleri

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla sırasıyla Cronbach alfa testi, Yarıya Bölme (SplitHalf) testi yapılmış ve ölçeğinde madde-toplam korelasyonları incelenmiştir.

Tablo 6.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Cronbach Alfa Testi Sonuçları

	Alfa
Dil uyumu ve iletişim	0,869
Öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu	0,911
Sosyo-kültürel uyum	0,888
Kültürlerarası Uyum Ölçeği	0,921

Tablo 6'da Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Cronbach Alfa testi sonuçlarına ait alfa katsayıları verilmiş olup, Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt boyutuna ilişkin güvenilirlik katsayısı 0,869, öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutuna ait katsayısı 0,911 ve sosyokültürel uyum alt boyutuna ait güvenilirlik katsayısı 0,888 bulunmuştur. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin geneline ilişkin Cronbach Alfa testi sonuçlarına göre güvenilirlik katsayısı 0,921 bulunmuştur. Büyüköztürk (2012)'e göre Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının 0,70'in üzerinde olması halinde ölçme aracı güvenilir olduğunu göstermektedir. Buna göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinin ve alt boyutlarının güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Yarıya Bölme (Split-Half) Testi Sonuçları

Split-Half testi	Katsayılar
Birinci yarı Cronbach Alfa (11 madde)	0,888
İkinci yarı Cronbach Alfa (11 madde)	0,851
Yarılar arası korelasyon Spearman-Brown	0,733
Katsayısı	0,846
Guttman Split-Half Katsayısı	0,845

Tablo 7’de gösterilen Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Yarıya Bölme (Split-Half) testi sonuçları incelendiğinde; Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin birinci yarısına ait Cronbach alfa değerinin 0,888, ikinci yarısına ilişkin cronbach alfa değerinin 0,851 olduğu görülmüş ve yarılar arasındaki korelasyon katsayısının 0,733 olduğu saptanmıştır. Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin Spearman-Brown Katsayısı 0,846, Guttman Split-Half Katsayısı ise 0,845 bulunmuştur. Buna göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin yarıları arasındaki korelasyonun kuvvetli olduğu ve ölçeğin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.

Kültürlerarası Uyum Ölçeği Madde-Toplam Korelasyonları

	Madde- Toplam Korelasyonu
1. Dil sorunu okuldaki başarıımı etkilemektedir.	0,698
2. Ana dilimin Türkçe olmamasından dolayı iletişim sorunu yaşamaktayım.	0,596
8. Arapça eğitimin Türkçe eğitimden daha yararlı olduğunu düşünüyorum.	0,667
19. Okulda verilen dersleri anlamakta zorlanıyorum.	0,585
27. Ana dilimin Arapça olması arkadaşlarımla iletişim kurmama engel olmaktadır.	0,480
20. Eğitimle ilgili verilen tüm hizmetlerden memnunum.	0,546
9. Türkiye’de yaşadığım için, Türkçe eğitim görmekten memnunum.	0,652
5.Öğretmenlerim karşılaştığım sorunları hemen çözmeye çalışmaktadır.	0,668
6.Öğretmenler sınıf içerisinde olumlu ve huzurlu bir ortam yaratmaktadır.	0,509
21.Öğretmenlerimin ailemle iyi iletişim kurmaktadır.	0,583
22.Öğretmenlerimle aramda iyi bir iletişim vardır.	0,599
23.Öğretmenlerim bana tarafsız ve eşit davranmaktadır.	0,569
28.Öğretmenlerim beni anlamak için uğraşmaktadır.	0,457
16. Eğitim imkânlarına rahatlıkla ulaşım sağlayabiliyorum.	0,576
12. Kendimi Türk toplumunun bir parçası hissediyorum.	0,594
13. Türkiye’yi benimsedim, hep burada yaşamak istiyorum.	0,599
14. Türkiye kültürü ile Suriye kültürü benzerdir.	0,431
15. Çevrenin bana ve aileme yaklaşımından/davranışlardan memnunum.	0,608
17. Türkiye’de beni iyi bir geleceğin beklediğini düşünüyorum.	0,497
18. Türk halkı Suriyelilere karşı misafirperver ve anlayışlı davranmaktadır.	0,596
29. Kendi kültürümü Türkiye’de rahatça yaşayabiliyorum.	0,434
30. Zamanla okuluma ve Türkiye’ye daha çok alışmaktayım.	0,535

Tablo 8’de Kültürlerarası Uyum Ölçeği madde-toplam korelasyonları verilmiş olup, madde-toplam korelasyonu en yüksek olan sorunun “1.Dil sorunu okuldaki başarıımı etkilemektedir.” ve madde-toplam korelasyonu en düşük olan sorunun “14.Türkiye kültürü ile Suriye kültürü benzerdir.” olduğu tespit edilmiştir. Ölçekte yer alan soruların madde-toplam korelasyonlarının 0,431 ile 0,698 arasında değiştiği saptanmıştır.

3.3.2 Araştırmanın Nitel Boyutu

3.3.2.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmanın amaçlarından biri olan, Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrencilerin araştırmanın problemi olan okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitimi değerlendirilmesi hakkındaki görüşlerini almak amacıyla, bir nitel veri toplama yöntemi olan görüşme yöntemlerinden, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Olgubilim araştırmalarında görüşme başlıca veri toplama aracıdır. Buradaki amaç iletişim kurulan bireyin araştırılan konu ile ilgili duygu ve düşüncelerinin neler olduğunun belirlenmesidir. Köprülü (2018)'nün bildirdiğine göre empati insanların gerçeği algılamak ve tanımlarken kullandığı güçlü bir yöntemdir.

Görüşmede yer alan katılımcılar araştırma konusunda ki düşünce ve duygularını anlatarak görüşme gerçekleştirir. Bunu yaparken amaç, bireyin bakış açısını anlamaktır. Böylelikle, araştırma konusu kişinin geçmiş deneyimleri, yorumu, olayları algılama biçimi ve sonrasında verdiği tepkiler doğrultusunda gözlem ile ulaşılamayan bilgilere ulaşmaya çalışmaktır. Bu amaç için iki farklı teknik uygulanmaktadır. Odak grubu ile yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış teknikler uygulanmaktadır. Yarı yapılandırılmış teknik yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek olmamakla birlikte, yapılandırılmış görüşmeler kadar da katı olmamaktadır ve ikisi arasında bir görüşme şeklidir. Tercih edilmesinin nedeni, araştırmacıya esnek sağladığı içindir (Dağlı ve diğerleri, 2009).

Bu araştırmanın nitel araştırma yöntemi kısmında, yapı olarak standartlaştırılmış açık uçlu sorular ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Bundan dolayı, katılımcıların görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanıp uygulanmıştır. Görüşme formunda katılımcı öğretmenlerin ve yöneticilerin güvenini kazanmak için bazı güven verici ifadeler yer verilmiştir.

Araştırmada Gaziantep ili Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerindeki okullarda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrencilerin araştırmanın problemi olan okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitimi değerlendirilmesi hakkındaki görüşlerini almak

amacıyla Öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticiler için görüşme sorularını içeren ve açık uçlu olan sorulardan oluşan “ okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitiminin hakkındaki Öğrenci, öğretmen, veli ve yönetici görüşleri değerlendirilme Görüşme Formu” (Ek-1) geliştirilmiştir. Bu form geliştirilirken daha önce alanda veya başka alanlarda yapılmış olan benzer çalışmalar incelenmiş ve bu araştırmanın konusuna, önemine ve amacına uygun olarak düzenlenerek yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular belirlenmiştir. Görüşme formunda Öğrenci için 8, öğretmen için 8, veli için 6 ve yönetici için ise 10 görüşme sorusu yer alan yarı yapılandırılmış görüşme soruları belirlenmiştir. Görüşme formunun iç geçerliliğinin sağlanabilmesi için, görüşme formu, Araştırma soruları ve görüşme sorularının içeriği ile ilgili olarak eğitim yönetimi, denetimi, ekonomisi ve planlaması konusunda uzman olan üç öğretim üyesinden ve soruların anlaşılabilirliği için de bir dil uzmanından görüş ve öneri alınmıştır. Böylece soruların açık ve anlaşılır olması, belirlenen amaca uygunluğu ve soruların sırası ile ilgili düzenlemeye yönelik öneriler dikkate alınarak bazı soruların içeriği benzerliklerden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiş, bazı soruların ise anlaşılabilirliği geliştirilip görüşme formuna son şekli verilmiş ve nihai durumda görüşme soruları Öğrenci için 6, öğretmen için 5, veli için 7 ve yönetici için ise 6 görüşme sorusuna düşürülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun pilot uygulaması, 2018-2019 öğretim yılında 1 yöneticisi, 2 öğretmen, 1 öğrenci ve 1 veli ile yapılmış ve görüşme formu gözden geçirilerek son şeklini almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında; soruların ifade edilişi, soru sırasının uygunluğu gibi biçimsel değişiklikler yapılmıştır.

Karataş (2019)’ın yapmış olduğu araştırmada nitel araştırmalarda konunun derinlemesine incelenmesinin oldukça önemli olduğu çünkü katılımcının rolünü belirlediği anlaşılmaktadır. Bu yüzden katılımdan elde ettiği veriler ile kendi önyargılarını ve yorumlarını ayrı tutması önemlidir. Bu yüzden, araştırmacı analiz sırasında değil de, sonuç ve öneriler yazılırken kendi yorumlarını eklemelidir.

Bu yüzden Araştırmanın veri kaynağı katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen yazılı kayıtlardan oluşmaktadır. Görüşme saatleri söz konusu katılımcılarla görüşülüp onlara uygun gün ve saatler belirlenmiştir. Katılımcılara

Uygulamaya başlanmadan önce katılımcıların samimi olarak içtenlikle yanıtlar vermesi için özel kişisel ve mesleki bilgilerinin gizli tutulacağı ve araştırmanın amacı, önemi, görüşme süresince belirtilecekleri görüş veya önerilerden yapılacak olan alıntılar kodlanarak verileceği konusunda kendilerine bilgi verilmiştir. Bu açıklamaların ardından görüşmelerden ses kaydı alınmış Her iki taraf içinde uygun olduğu belirtilen zamanda bire bir yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin süreleri 35 dakika ile 45 dakika arasında sürmüştür. Ayrıca, katılımcıları soruların yanıtları doğrultusunda yönlendirmekten kaçınılmış ve elde edilen ses kayıtları çözümlenerek, değiştirilmeden metin halinde bilgisayarda yazılmış ve bulgular bölümünde bu amaçla kodlama yapılmıştır.

Araştırmanın pilot uygulama aşamasında çeşitli denemelere yer verilir ve belirsizlikler çözümlenebilir. Ayrıca, pilot araştırma örnekleme için yol göstericidir (Keser, 2019). Katılımcılardan elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılır ve her bölüme ait listeler oluşturulur. Daha sonra verilere kodlar verilir ve daha kolay incelenmesi ve düzenlenmesi için araştırmacılara imkan tanır. Görüşme sırasında kaydedilen sesler görüşme döküm formu ile yazılı olarak bilgisayar ortamına aktarılır. Daha sonra iki farklı uzmandan yardım istenerek soruların konu ile bağlantılı olup olmadığı, anlaşılıp anlaşılmadığının incelenmesi talep edilmiştir.

Araştırmanın bu kısmında güvenilirlik formülü hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılmıştır. Bunu yapabilmek için farklı bir araştırmacıya verilerin bir kısmı verilmiş ve temaların oluşturulması hedeflenmiştir. Esas temalar ile oluşturulan temalar karşılaştırılmıştır. Daha sonra kodlama anahtarları ve görüşme dökümleri araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular tartışılarak gerekli düzenlemeler hesaplanmıştır. Bu iki uzmanın karşılaştırma sonucu iki tema gurubu arasındaki benzerlik % 87 oranında görüş birliği içerisinde oldukları görülmüştür. Bu yüzdelik literatürde öngörülen %70 benzerlik barajının üstünde olduğundan dolayı temaların teyit edilebilirliği ispatlanmış ve güvenilir kabul edilmiştir.

Bu çalışmanın sonunda soru maddelerinin geçerliliği saptanmıştır. Görüşme sorularının istenilen verileri sağladığı kanısına varılarak veri toplama sürecine geçilmiştir.

3.4 Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmada, öncelikle bağlı olunan YDÜ Araştırma Etik Kurulu'na başvurulmuş ve kullanılan veri toplama araçlarının etik raporu alınmıştır. Daha sonra görüşmeler için Eğitim Bakanlığından gerekli izinler alınarak, araştırmaya dahil edilen okul yöneticilerinden, öğretmenlerden, öğrencilerden ve velilerden gerek izinler alınarak verilerin toplanmasına başlanmıştır.

Bu araştırmada iki farklı veri toplama aracından yararlanılmıştır. Bunlardan bir tanesi nicel boyutta, bir tanesi ise nitel boyuttur. Nicel kısımda öğrencilere uygulanan Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin sonucunda elde edilen veriler SPSS programına yüklenilerek analiz edilmiştir. Nitel boyutta ise hem derse giren öğretmenlere, okul yöneticilerine, öğrencilere ve velilerine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan her okuldaki katılımcılara rahatca anketleri doldurabilmeleri için belirli bir süre tanındıktan sonra anketler toplandı.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu ve yüz yüze görüşme tekniğı ile okul yönetimindeki paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitiminin hakkındaki Öğrenci, öğretmen, veli ve yönetici görüşleri değerlendirilme Görüşme Formu 2018- 2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde uygulanmıştır. Araştırma verileri Şubat-Mart 2019 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniğı kullanılarak toplanılmış ve görüşmeler ve uygulamalar Mart 2019 tarihinde tamamlanmıştır. Araştırma kapsamında gidilen her okulda en az 1 saat arasında uygulamalar sürdürülmüştür. Uygulamanın yapıldığı günlerde ilgili okulda araştırmanın sınırlılıkları çerçevesinde araştırmaya katılmaya gönüllü bulunan katılımcılar ders saatleri dışındaki vakitlerinde ölçekte yer alan soruları cevapladılar.

Bu araştırmada veri toplamada katılımcılara görüş bildirmekte ve araştırmaya katılmakta zorunlu olmadıklarını, bu çalışmaya katılımın tamamen gönüllülük esası çerçevesinde olduğu katılımlara belirtilmiştir. Ayrıca elde edilen verilerin sadece bu çalışmada kullanılacağı ve gizlilik etiğine uygun olarak yapılacağı hem sözlü hem de yazılı olarak aydınlatılmış onam ve bilgi formunda belirtilmiştir.

3.5 Verilerin İstatistiksel Analizi

3.5.1 Araştırmanın Nicel Boyutu

Araştırma verilerinin istatistiksel açıdan analizi edilmesi için IBM firmasının geliştirmiş olduğu SPSS ve AMOS 21.0 programları kullanılmıştır.

Kültürlerarası Uyum Ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışması için faktör analizleri (açımlayıcı-doğrulamalı), cronbach alfa testi, split-half testi ve madde-toplam korelasyon katsayıları kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesinde frekans analizi kullanılmış ve Kültürlerarası Uyum Ölçeği puanlarına dair tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetine, yaşına, sınıfına ve Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan hipotez testlerin belirlenmesinde Kolmogorov-Smirnov testi, QQ plot grafiği ve çarpıklık-basıklık katsayıları göz önünde bulundurulmuş ve veri seti normal dağılım gösterdiği için parametrik testler uygulanmıştır. Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf değişkenleri iki kategorili olduğundan dolayı bu değişkenlerle Kültürlerarası Uyum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Öğrencilerin yaş ve Türkiye'ye göç etme zamanı değişkenlerinde dört kategori bulunduğu için dolayı Kültürlerarası Uyum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında varyans analizi (ANOVA) kullanılmış ve post-hoc test olarak Tukey testi seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan

3.5.2 Araştırmanın Nitel Boyutu

Nitel veri analizi Sosyal yaşamın zengin yapısı ve karmaşıklığı farklı bakış açılarını ortaya koyar. Bu durum, nitel verilerin analizinde de farklılıklara ve çeşitliliğe işaret etmektedir. Sosyal yaşamın zengin yapısı ve karmaşıklığı farklı bakış açılarını ortaya koyar. Bu durum, nitel verilerin analizinde de farklılıklara ve çeşitliliğe işaret etmektedir.

Nitel veri analizinin tek bir doğru yolu yoktur. Standart bir formülü yoktur. Bir rehberi vardır, ancak bu rehber bir reçete değildir. Aynı veri setinden farklı analizler elde etmek mümkündür. Başlangıçta kaygı verici, zor bir süreç olarak

düşünülebilir. Ancak bu kaygı ya da endişeler, bir nitel veri analizi sürecinin ilk adımı olarak düşünülebilir.

Nitel veri analizi araştırma içerisinde biçimlenir. Araştırmacının; veriye bakış açısından, amacından, araştırma sorularından ve topladığı verilerden etkilenir. Analiz süreci; elde edilen verileri düzenleme, verileri araştırmanın amacına uygun olarak anlamlı bir biçimde bir araya getirme, genel yapıyı ya da çerçeveyi oluşturma, önemli noktaları ortaya koyma okuyucuya anlamlı şekilde sunma kapsamlı ve sistematik bir süreçtir.

Veriler Toplandıktan sonra içerik analizi yapılır ve ortak yönlü içerikler bulunur. Verilerin tanımlanması, kodlanması ve kategorileştirilmesi süreci içerik analizi olarak açıklanmaktadır (Patton, 1990, Bell, 1999). Görüşme sırasında alınan ses kayıtları görüşme sonrasında Microsoft Office Word 2010 programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılması süreci, araştırmacı tarafından kavramsal çerçevenin iyice netleşmesi gibi olumlu sonuçlara da yol açmıştır.

1 yöneticisi, 2 öğretmen, 1 öğrenci ve 1 veli seçilerek pilot görüşme yapılmıştır. Böylece soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi sağlanmıştır. Bu amaçla görüşme esnasında kaydedilen seslerin bilgisayara ortamında oluşturulan görüşme döküm formu yazılı biçime dönüştürülmüştür. Daha sonra iki başka uzmandan dökümleri inceleyerek sorulan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını ve gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek kontrol etmeleri istenmiştir. Bu iki uzmanın % 87 oranında görüş birliği içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Çalışmamız sonucunda, soru maddelerinin geçerliliği belirlenmiştir ve veri toplama aşamasına geçilmiştir. Elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır.

Verilerin kategoriler halinde gruplara ayrılması ve katılımcıların verdikleri cevaplar arasında benzerlikler ve farklılıklar olması analiz yolu ile elde edilmektedir. Her elde edilen kavram için kategoriler sınırlıdır ve bu şekilde analiz edilmektedir (Didiş, Özcan ve Abak, 2008). Daha sonra bulgulara kodlama yapılmaktadır ve verilerin çözümlenmesine yardımcı olmaktadır. Punch (2005) ve Robson (2001)'un bildirdiğine göre başlangıç kodlaması, betimleyici ve oldukça kısıtlı çıkarım

gerektirirken sonraki kodlama daha üst düzey kavramlar kullanarak verileri bütünleştirmek anlamına gelmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin kategoriler halinde gruplandırılması ve kodlanması işlemlerinde NVIVO 12 Plus nitel veri analizi programı kullanılmıştır. NVIVO 12 Plus programı ile çok geniş kapsamlı içerikler kolaylıkla kodlanabilmiş, karmaşık bilgiler basitçe düzenlenmiş ve böylelikle verilerin bütününe hâkim olunması sağlanmıştır. NVIVO 12 Plus programı kodlamalar yapılırken hızlı geri çağırma ve daha sonra analiz yapmaya fırsat vermiştir. Bu yazılım aynı soruya verilen cevaplar arasında ortak ifadeleri bulmada çok büyük kolaylık sağlamıştır. Ulaşılan veriler sayısallaştırılarak yorumlanmıştır. Nitel veriler nicel nicelleştirilmiştir ve belirli süreçlerden geçen veriler rakamlaştırılmıştır. Süreçler; gözlem, görüşme ve dökümanların incelenmesi ve sayılara döüştürölmesi olarak gerçekleşmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2008)'in bildirdiğine göre nicel araştırma türleri gibi nitel araştırmalarda da veriler belirli bir düzeyde sayılara indirgenebilmektedir. Verilerin sayısallaştırırken basit yüzdelik hesaplamalar ve frekans analizi kullanılır ve bu yöntem ile nitel verilerin güvenilirliği artırılarak, yanlışlık azaltılır ve verilerin kıyaslanması için imkan tanınır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada nitel verilerin sayısallaştırılması, NVIVO 12 Plus nitel veri analizi yazılımı ile istatistiksel hesaplamalar yapılarak sağlanmıştır.

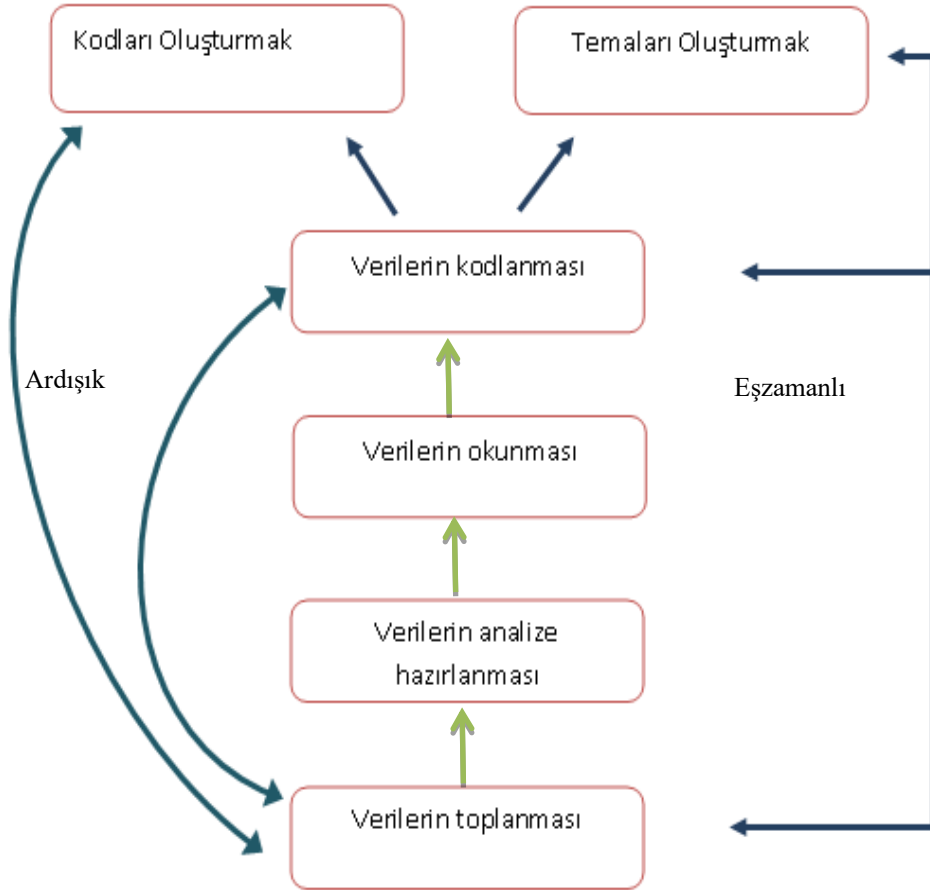
İçerik analizi yapılırken işlem sırasının şu şekilde olması önerilmektedir; (Kishore, Agrawal ve Rao, 2005)

- Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmalı,
- Aktarılan veriler düzenlenmeli,
- Düzenlenen veriler kodlanmalı,
- Kodlanan verilere temalar verilmeli,
- Ortaya çıkan kodlar, temalar düzenlenmeli ve aralarındaki ilişki saptanmalı,
- Kodlara ve temalara göre veriler görsel hale getirilmeli, yorumlanmalı ve alıntılara yer verilerek, örneklendirilerek açıklanmalı,

Ayrıca Creswell (2005) Nitel verilerin analizini, veri toplama süreciyle eş zamanlı olarak gerçekleştirilir demektedir. Söyleki;

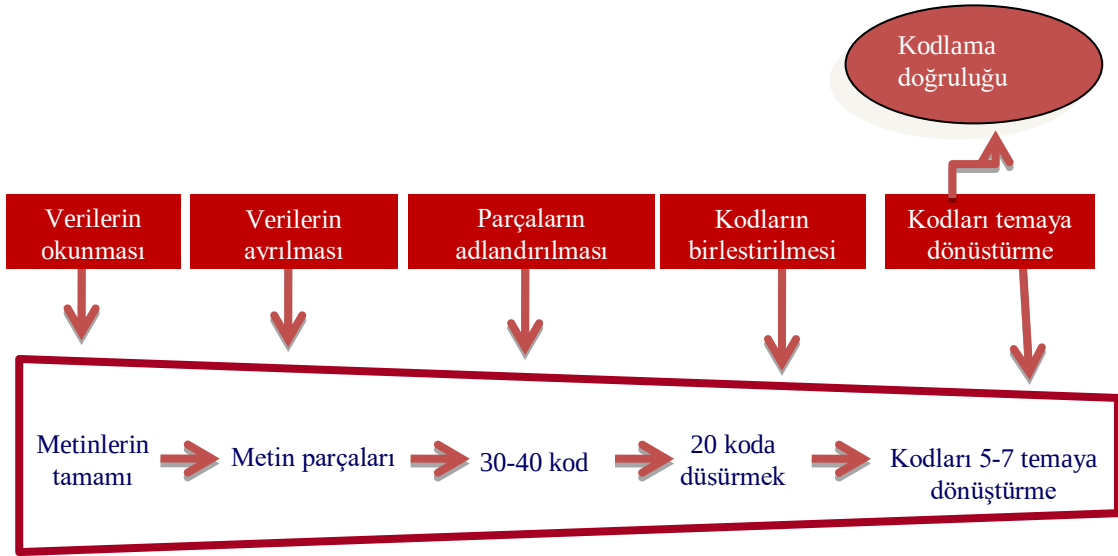
1. Erken veri analizi olarak da adlandırılan bu süreçte veri analizi, veri toplama ile birlikte yapılır. Bu analiz, araştırmacının araştırmaya odaklanmasını ve araştırmayı süreç içinde şekillendirmesini sağlar.

2. toplanan verilerin araştırma amaçları doğrultusunda düzenlenerek analiz edilmesi ve buna dayalı olarak bulguların ortaya konması aşamalarından oluşur. Nitel Veri Analizi Aşamalar aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

Şekil 7. Nitel Veri Analizi Aşamaları (Creswell, 2005, s. 231)

Nitel veriyi analiz etmek ve yorumlamak için gerekli bağlantıları kurmak için, araştırmacı verisini mutlaka tanımak zorundadır. Ancak bu tanıma kâğıt üzerinde değil, öncelikle zihinde tanımlanmalıdır. Veri analizinde ilk aşama, verileri araştırmaktır. Nitel araştırmalarda başlangıç açıklayıcı analiz, verilerin genel bir anlamını oluşturmayı, fikirlere ilişkin kısa notlar almayı, verilerin düzenlenmesine ilişkin düşünmeyi ve daha fazla veri toplamaya gereksinim duyulup duyulmadığının belirlenmesi işlemlerini kapsamaktadır.

Şekil 8. Verilerden Kodlamalara Ulaşma (Creswell, 2005, 238)

Tema geliştirmedeki son aşama ise, temaların tam olarak geliştirildiği ve yeni kanıtların ek temalar sağlamadığı bir noktaya ulaşmaktır. Diğer bir ifade, ana temaların tanımlandığı ve araştırmacının yeni bilgilerden tema listesine yeni bir tema ya da mevcut temalara bir detay ekleyemediği nokta, tema geliştirmede doyum noktası olarak adlandırılmaktadır. Araştırmacının bu doyum noktasına ulaştığını fark etmesi, öznel bir değerlendirmedir. Araştırmacının, temaları betimlemek için belirli örnekler ve alıntılar aracılığıyla kanıtlar bulduğunu ve verilerin dökümüne geri döndüğünde ve bunları tekrar tekrar okuduğunda yeni bir bilgiyle karşılaşmadığı durumda, elde ettiği bu temalarla, doyum noktasına ulaştığı söylenebilir. Ayrıca, bu araştırmacı katılımcı teyidi ile bu temaları yeterli düzeyde belirlemiş olduğunu da onaylamış olur. Ayrıca kodlamanın doğruluğu için alan uzmanı ve nitel araştırma alanında uzman kişilerden görüş alınmasında, verilerden Kodlamalara Ulaşma aşamaları aşağıdaki gibidir.

Elde edilen veriler ışığında kodlar ve onları tanımlayan genel kategoriler belirlenmiş olup yazılı kayıtlar, kodlar ve kategoriler dikkate alınarak çözümlenmiştir. Ardından sonuçların değerlendirildiği araştırma raporu yazılarak ilgili literatür ışığında yorumlanmıştır.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlilik ve güvenirlik nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının doğruluğunu ve araştırmacının araştırdığı olguyu tarafsız bir şekilde yorumlamasına denir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Veri analizinin geçerlilik çalışması yapılırken araştırmada kodların ve kategorilerin elde edildiği yönetici görüşlerinden birebir alıntı yapılmıştır. Araştırmanın iç geçerliliği verilere eleştirel bir gözle bakıp sonuçların gerçeğe uygun olup olmadığının kontrol edilmesi, ham verilerin ve analizlerinin uzmanlar tarafından incelenip geri bildirim alınması ile sağlanmıştır. Ayrıca toplanan veriler kaynak katılımcıların doğrulamasına sunulmuştur. Dış geçerliliği doğrudan alıntılara yer verilmesi ile sağlanmıştır.

Güvenilirlik, olayların farklı gözlemciler tarafından aynı kategoriye bağlanması veya aynı gözlemci tarafından farklı zamanlarda aynı kategori ile ilişkilendirilmesiyle oluşturulur (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005). İç güvenirlik yani tutarlılık; verilerin benzer şekilde toplanması, verilerin kodlanmasında tutarlı olunması, verilerin sonuçlarla ilişkisinin kurulması ile sağlanmıştır. Dış güvenirlik yani teyit edilebilirlik; dışarıdan bir uzmanın araştırmada ulaşılan yargı, yorum ve önerileri ham verilerle karşılaştırıp teyit etmesi ile sağlanmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde Pilot uygulamama ve pilot uygulama sonrası verilerin toplanmasından sonraki analiz aşamasında güvenirlik hesaplaması olarak iki kısımda güvenirlik hesaplamaları yapılmıştır. Birinci aşamadaki pilot uygulamada, küçük bir veri setinin olması dolayısı ile bilgisayar kullanmada rahat olmama, etik kaygılar ve yeterli zamana sahip olunduğundan dolayı güvenirlik analizi elle analiz yöntemi ve Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

İkinci aşamada pilot uygulama sonrası verilerin toplanmasından sonraki analiz aşamasında güvenirlik hesaplamasında ise Geniş bir veri setinin olması, bilgisayar kullanmada rahat olma, veri kaynakların elverişli olması ve verileri yakından takip etme gereksinimleri nedeniyle Bilgisayarla Analiz yöntemi tercih edilerek NVivo 12 Plus programında mevcut olan "Coding Comparison Query"

yardımlı sayesinde araştırmacı ile kodlayıcı arasındaki uyuluşunun yüzdeliği ve Cohen'in Kappa katsayısı ile güvenirlilik hesaplanmıştır.

Her iki aşama için görüşmenin dökümleri yapıldıktan sonra katılımcılardan elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kendi içinde anlamlı bütünler oluşturan bu bölümler isimlendirilip kodlanmıştır. Tüm veriler bu şekilde kodlandıktan sonra bir kod listesi oluşturulmuş ve bu verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür.

Birinci aşama için daha sonra kodlama anahtarları ve görüşme dökümleri araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunarak "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" olan konular tartışılarak gerekli düzenlemeler hesaplanmıştır.

Araştırmanın güvenirlilik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) nerdiği güvenirlilik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Buna göre verilerin bir kısmı başka bir araştırmacıya temaları oluşturması için verilmiştir. Bu araştırmacı verilere dayanarak temalar oluşturmuş ve bu temalar esas temalar ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucu iki tema gurubu arasındaki benzerlik %87 olarak hesaplanmıştır. Bu yüzdelik literatürde öngörülen %70 benzerlik barajının üstünde olduğundan dolayı temaların teyit edilebilirliği ispatlanmış ve güvenilir kabul edilmiştir.

İkinci aşama için ise araştırma kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler sürecinde kaydedilen veriler sonrasında araştırmacı tarafından metin editörü yazılımlarından Microsoft Office Word 2010 programı kullanılarak bilgisayara aktarılmıştır. Word dosyasına kaydedilen veriler daha sonra NVivo 12 Plus Nitel Veri Analizi Programına aktararak sırasıyla kategoriler alt kategoriler ve kodların sistemli bir şekilde oluşturulması sağlanmıştır. Araştırmacının bizzat kendisi tarafından yapılan kodlamaların güvenirliliğinin sağlanabilmesi için NVivo 12 Plus programında yer alan "user profiles (kullanıcı profilleri)" yardımlı ile ikinci bir kodlayıcı, araştırmacı tarafından oluşturulan kategorilere, alt kategorilere ve kodlara nakil süreçlerini gerçekleştirmiştir. NVivo 12 Plus programında mevcut olan "Coding Comparison Query" yardımlı sayesinde araştırmacı ile kodlayıcı arasındaki uyuluşunun yüzdeliği ve Cohen'in Kappa katsayısıda hesaplanmıştır.

Veri analizinin son aşamasında ise bulguların yorumlanması yapılmıştır. Ayrıntılı bir şekilde tanımlanan ve sunulan bulguların yorumlanması bu son aşamada yapılmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmanın gerektirdiği aşamalardan geçirilerek yorumlanmış ve bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuçların önemine ilişkin açıklamalar literatür yardımıyla desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde, toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda problem ve alt problemlere ilişkin elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır. İlk olarak araştırmanın nicel boyutuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Daha sonra ise araştırmanın nitel problem ve nitel alt problemlerine yönelik araştırmanın nitel boyutuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1 Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular

4.1.1 Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan Suriyeli öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim görülen sınıf, doğum yeri, Türkiye'ye göç etme zamanı gibi sosyo-demografik özelliklerine ilişkin saptanan bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 9.

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (N=384)

	Sayı(n)	Yüzde(%)
Cinsiyet		
Kız	175	45,57
Erkek	209	54,43
Yaş		
9 yaş	41	10,68
10 yaş	179	46,61
11 yaş	120	31,25
12 yaş	44	11,46
Sınıf		
Dördüncü sınıf	258	67,19
Beşinci sınıf	126	32,81
Doğum yeri		
Suriye	384	100,00
Türkiye'ye gelme zamanı		
Bir yıl önce	45	11,72
İki yıl önce	63	16,41
Üç yıl önce	111	28,91
Dört yıl ve daha uzun süre önce	165	42,97

Tablo 9'da araştırma kapsamına alınan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %45,57'sinin kız ve %54,43'ünün erkek olduğu, %10,68'sinin 9 yaşında, %46,61'inin 10 yaşında, %31,25'inin 11 yaşında ve %11,46'sının 12 yaşında olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %67,19'unun ilköğretim dördüncü sınıfa, %32,81'inin ise beşinci sınıfa devam ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin tamamının Suriye doğumlu olduğu, %11,72'sinin bir yıl önce, %16,41'inin iki yıl önce, %28,91'inin üç yıl önce ve %42,97'sinin dört yıl ve daha uzun bir süre önce Türkiye'ye göç ettiği tespit edilmiştir.

4.2 Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan dil uyumu ve iletişim, öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim, sosyokültürel uyum alt boyutlarından aldıkları toplam puanlar ve ölçek maddelerinden aldıkları puanlara ilişkin bulgular gösterilmiştir.

Tablo 10.

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Bulunan Dil Uyumu ve İletişim Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerden Aldıkları puanlar (n=384)

	$\bar{x}$	s
1. Dil sorunu okuldaki başarıyı etkilemektedir.*	2,22	1,25
2. Ana dilimin Türkçe olmamasından dolayı iletişim sorunu yaşamaktayım.*	2,97	1,16
3. Arapça eğitimin Türkçe eğitimden daha yararlı olduğunu düşünüyorum.*	3,11	1,23
4. Okulda verilen dersleri anlamakta zorlanıyorum.*	3,06	1,32
5. Ana dilimin Arapça olması arkadaşlarımla iletişim kurmama engel olmaktadır.*	2,97	1,35
6. Eğitimle ilgili verilen tüm hizmetlerden memnunuz.	3,26	1,19
7. Türkiye'de yaşadığım için, Türkçe eğitim görmekten memnunuz.	3,68	1,22

**Ters puanlanmaktadır*

Tablo 10 Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan dil uyumu ve iletişim alt boyutunda yer alan maddelerden aldıkları puanlar gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan dil uyumu ve iletişim alt boyutunda yer alan Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan dil uyumu ve iletişim alt boyutunda yer alan “1.Dil sorunu okuldaki başarıyı etkilemektedir.” maddesinden $\bar{x}=2,22\pm1,15$ puan, “2.Ana dilimin Türkçe olmamasından dolayı iletişim sorunu yaşamaktayım.” maddesinden $\bar{x}=2,97\pm1,16$ puan, “3.Arapça eğitimin Türkçe eğitimden daha yararlı olduğunu düşünüyorum” maddesinden $\bar{x}=3,11\pm1,23$ puan, “4.Okulda verilen dersleri anlamakta zorlanıyorum.” maddesinden $\bar{x}=3,06\pm1,32$ puan aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin “5.Ana dilimin Arapça olması arkadaşlarımla iletişim kurmama engel olmaktadır.” maddesinden $\bar{x}=2,97\pm1,35$ puan, “6.Eğitimle ilgili verilen tüm hizmetlerden memnunum.” maddesinden $\bar{x}=3,26\pm1,19$ puan ve “7.Türkiye’de yaşadığım için, Türkçe eğitim görmekten memnunum.” maddesinden $\bar{x}=3,68\pm1,22$ puan almıştır.

Tablo 11.

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Bulunan Öğretmenlerle İlişkiler Ve Eğitim Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerden Aldıkları Puanlar (N=384)

	$\bar{x}$	s
8.Öğretmenlerim karşılaştığım sorunları hemen çözmeye çalışmaktadır.	3,88	1,03
9.Öğretmenler sınıf içerisinde olumlu ve huzurlu bir ortam yaratmaktadır.	3,93	0,96
10.Öğretmenlerimin ailemle iyi iletişim kurmaktadır.	3,67	1,21
11.Öğretmenlerimle aramda iyi bir iletişim vardır.	3,76	1,24
12.Öğretmenlerim bana tarafsız ve eşit davranmaktadır.	3,66	1,26
13.Öğretmenlerim beni anlamak için uğraşmaktadır.	3,93	1,09
14. Eğitim imkânlarına rahatlıkla ulaşım sağlayabiliyorum.	3,46	1,09

Tablo 11’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim alt boyutunda yer alan maddelerden aldıkları puanlara ait ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir.

Öğrencilerin “8.Öğretmenlerim karşılaştığım sorunları hemen çözmeye çalışmaktadır.” maddesinden $\bar{x}=3,88\pm1,03$ puan, “9.Öğretmenler sınıf içerisinde olumlu ve huzurlu bir ortam yaratmaktadır.” maddesinden $\bar{x}=3,93\pm0,96$ puan, “10.Öğretmenlerimin ailemle iyi iletişim kurmaktadır.”

maddesinden $\bar{x}=3,67\pm1,21$ puan, “11.Öğretmenlerimle aramda iyi bir iletişim vardır.” maddesinden $\bar{x}=3,76\pm1,24$ puan, “12.Öğretmenlerim bana tarafsız ve eşit davranmaktadır.” maddesinden $\bar{x}=3,66\pm1,26$ puan, “13.Öğretmenlerim beni anlamak için uğraşmaktadır.” maddesinden $\bar{x}=3,93\pm1,09$ puan ve “14.Eğitim imkânlarına rahatlıkla ulaşım sağlayabiliyorum.” maddesinden $\bar{x}=3,46\pm1,09$ puan aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 12.

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Bulunan Sosyokültürel Uyum Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerden Aldıkları Puanlar (n=384)

	$\bar{x}$	s
15. Kendimi Türk toplumunun bir parçası hissediyorum.	2,92	1,38
16. Türkiye’yi benimsedim, hep burada yaşamak istiyorum.	3,34	1,39
17. Türkiye kültürü ile Suriye kültürü benzerdir.	2,79	1,32
18.Çevrenin bana ve aileme yaklaşımından/ davranışlardan memnunum.	3,57	1,22
19. Türkiye’de beni iyi bir geleceğin beklediğini düşünüyorum.	3,51	1,32
20.Türk halkı Suriyelilere karşı misafirperver ve anlayışlı davranmaktadır.	3,57	1,22
21. Kendi kültürümü Türkiye’de rahatça yaşayabiliyorum.	3,49	1,27
22. Zamanla okuluma ve Türkiye’ye daha çok alışmaktayım.	3,87	1,29

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan sosyokültürel uyum alt boyutunda yer alan maddelerden aldıkları puanlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin sosyokültürel uyum alt boyutunda yer alan “15.Kendimi Türk toplumunun bir parçası hissediyorum.” maddesinden

$\bar{x}=2,92\pm1,38$, “16.Türkiye’yi benimsedim, hep burada yaşamak istiyorum.”,

maddesinden $\bar{x}=3,34\pm1,39$ puan, “17.Türkiye kültürü ile Suriye kültürü

benzerdir.”, maddesinden $\bar{x}=2,79\pm1,32$ puan, “18.Çevrenin bana ve aileme

yaklaşımından/davranışlardan memnunum.”, maddesinden $\bar{x}=3,57\pm1,22$

puan, “19.Türkiye’de beni iyi bir geleceğin beklediğini düşünüyorum.” maddesinden

$\bar{x}=3,51\pm1,32$ puan, “20.Türk halkı Suriyelilere karşı misafirperver ve

anlayışlı davranmaktadır.”, maddesinden $\bar{x}=3,57\pm1,22$ puan, “21.Kendi

kültürümü Türkiye’de rahatça yaşayabiliyorum.”, maddesinden $\bar{x}=3,49\pm1,27$

puan ve “22.Zamanla okuluma ve Türkiye’ye daha çok alışmaktayım.” maddesinden

$$\bar{x} = 3,87 \pm 1,29 \text{ puan aldığı tespit edilmiştir.}$$

Tablo 13.

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinden Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar (n=384)

	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst
Dil uyumu ve iletişim (7 madde)	384	21,28	5,40	7	33
Öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu (7 madde)	384	26,29	5,52	12	35
Sosyokültürel uyum (8 madde)	384	27,07	6,95	10	40
Kültürler arası uyum ölçeği	384	74,63	14,27	36	99

Tablo 13 Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden ve dil uyumu ve iletişim, öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu, alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 13’e göre araştırmaya dahil edilen öğrenciler Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan Dil uyumu ve iletişim alt boyutundan $\bar{x}=21,28 \pm 5,40$ puan, öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan $\bar{x}=26,29 \pm 5,52$ puan, sosyokültürel uyum alt boyutundan $\bar{x}=27,07 \pm 6,95$ puan almıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden $\bar{x}=74,63 \pm 14,27$ puan aldıkları saptanmış olup, alınan düşük ölçek puanının 36, en yüksek puanın ise 99 olduğu tespit edilmiştir.

4.3 Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan Suriyeli öğrencilerin cinsiyetine, yaşına, öğrenim gördüğü sınıfa, Türkiye’de bulunma süresine göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden ve dil uyumu ve iletişim, öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu, alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 14.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (n=384)

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Dil uyumu	Kız	175	22,19	5,18	3,055	0,002*
ve iletişim	Erkek	209	20,52	5,47		
Öğretmenlerle ilişkiler	Kız	175	27,73	4,28	4,805	0,000*
ve eğitim uyumu	Erkek	209	25,08	6,14		
Sosyokültürel	Kız	175	28,43	6,07	3,589	0,000*
uyum	Erkek	209	25,92	7,43		
Kültürler arası	Kız	175	78,35	11,47	4,804	0,000*
uyum ölçeği	Erkek	209	71,52	15,61		

* $p < 0,05$

Tablo 14’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan bağımsız örneklem t testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Kız öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanlar erkek öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kız ve erkek öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kız öğrenciler Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan erkeklere göre daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin cinsiyetine göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki sosyokültürel uyum alt boyutundan almış oldukları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Kız öğrencilerin sosyokültürel uyum puanları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kız öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinden aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 15.

Öğrencilerin Yaşına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (N=384)

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Dil uyumu ve iletişim	9 yaş	41	23,76	3,53	13	33	3,759	0,011*	1-3
	10 yaş	179	21,22	5,43	7	32			1-4
	11 yaş	120	20,93	5,88	9	32			
	12 yaş	44	20,16	4,76	9	32			
Öğretmenlerle ilişkiler eğitim uyumu	9 yaş	41	28,90	3,25	22	34	5,776	0,001*	1-2
	10 yaş	179	26,46	5,57	12	35			1-3
	11 yaş	120	25,93	5,60	12	35			1-4
	12 yaş	44	24,11	5,90	12	33			2-4
Sosyokültürel uyum	9 yaş	41	29,02	4,95	19	40	2,605	0,052	
	10 yaş	179	27,52	6,98	12	40			
	11 yaş	120	26,28	7,13	10	39			
	12 yaş	44	25,52	7,48	10	38			
Kültürler arası uyum ölçeği	9 yaş	41	81,68	7,19	68	95	5,757	0,001*	1-2
	10 yaş	179	75,20	14,24	36	99			1-3
	11 yaş	120	73,14	15,07	37	98			1-4
	12 yaş	44	69,80	14,83	37	93			2-4

* $p < 0,05$

Tablo 15’de araştırmaya katılan öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması için uygulanan varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). 9 yaşındaki öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt

boyutundan aldıkları puanlar 11 yaş ve 12 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). 9 yaş öğrencilerin öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca 10 yaşındaki öğrencilerin öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar 12 yaşındaki öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki sosyokültürel uyum alt boyutundan almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0, 05$).

Öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0, 05$). 9 yaşında olan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra 10 yaş öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar 12 yaş öğrencilerden yüksektir.

Tablo 16.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (N=384)

	Sınıf	n	$\bar{x}$	s	t	p
Dil uyumu	Dördüncü sınıf	258	21,11	5,57	-0,883	0,378
ve iletişim	Beşinci sınıf	126	21,63	5,03		
Öğretmenlerle ilişkiler	Dördüncü sınıf	258	26,10	6,00	-0,923	0,357
ve eğitim uyumu	Beşinci sınıf	126	26,66	4,39		
Sosyokültürel	Dördüncü sınıf	258	27,00	7,26	-0,278	0,781
uyum	Beşinci sınıf	126	27,21	6,28		
Kültürler arası	Dördüncü sınıf	258	74,21	15,64	-0,827	0,409
uyum ölçeği	Beşinci sınıf	126	75,49	10,96		

Tablo 16’da araştırma kapsamına alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinde ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki sosyokültürel uyum alt boyutundan almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 17.

Öğrencilerin Türkiye'ye Göç Etme Zamanına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Genelinde Ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması (n=384)

	TC'ne göç zamanı	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Dil uyumu ve iletişim	Bir yıl önce	45	17,58	5,22	9	29	15,101	0,000*	1-3
	İki yıl önce	63	19,83	5,71	9	32			1-4
	Üç yıl önce	111	21,18	5,80	7	33			2-4
	Dört yıl ve daha uzun süre önce	165	22,91	4,32	9	32			
	Bir yıl önce	45	23,22	5,93	12	33	12,948	0,000*	1-4
Öğretmenlerle ilişkiler eğitim uyumu	İki yıl önce	63	24,73	6,00	12	33			2-4
	Üç yıl önce	111	25,86	6,06	12	35			
	Dört yıl ve daha uzun süre önce	165	28,01	4,12	16	35			
	Bir yıl önce	45	22,42	6,28	12	33	11,489	0,000*	1-2
	İki yıl önce	63	26,54	7,32	12	40			1-3
Sosyokültürel uyum	Üç yıl önce	111	26,59	7,34	10	40			1-4
	Dört yıl ve daha uzun süre önce	165	28,85	6,03	12	40			
	Bir yıl önce	45	63,22	13,95	36	89	21,014	0,000*	1-2
	İki yıl önce	63	71,10	15,97	37	95			1-3
	Üç yıl önce	111	73,63	15,74	36	98			1-4
Kültürler arası uyum ölçeği	Dört yıl ve daha uzun süre önce	165	79,76	9,65	53	99			2-4

Tablo 17'de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinde ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması için uygulanan varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki dil uyumu ve iletişim alt boyutundan almış oldukları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Türkiye'ye bir yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldığı puanlar, Türkiye'ye üç yıl ve dört yıl ve daha uzun süre

önce göç etmiş öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Ayrıca Türkiye'ye iki yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutu puanları dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrencilerden daha düşüktür.

Öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p>0,05$). Türkiye'ye dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrenciler Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan, Türkiye'ye bir yıl ve iki yıl önce göç etmiş öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan sosyokültürel uyum alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Türkiye'ye dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrenciler sosyokültürel uyum alt boyutundan diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Türkiye'ye bir yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Ayrıca Türkiye'ye iki yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar, Türkiye'ye dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrencilerden düşüktür.

Tablo 18.

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde Yer Alt Boyutlardan Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar (N=384)

		Dil uyumu ve iletişim	Öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu	Sosyokültürel uyum	Kültürler arası uyum ölçeği
Dil uyumu ve iletişim	r	1			
	p				
Öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu	r	0,532	1		
	p	0,000*			
Sosyokültürel uyum	r	0,328	0,514	1	
	p	0,000*	0,000*		
Kültürler arası uyum ölçeği	r	0,744	0,839	0,810	1
	p	0,000*	0,000*	0,000*	

* $p < 0,05$

Tablo 18’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin saptanması için uygulanan Pearson korelasyon testi sonucunda elde edilen bulgular gösterilmiştir.

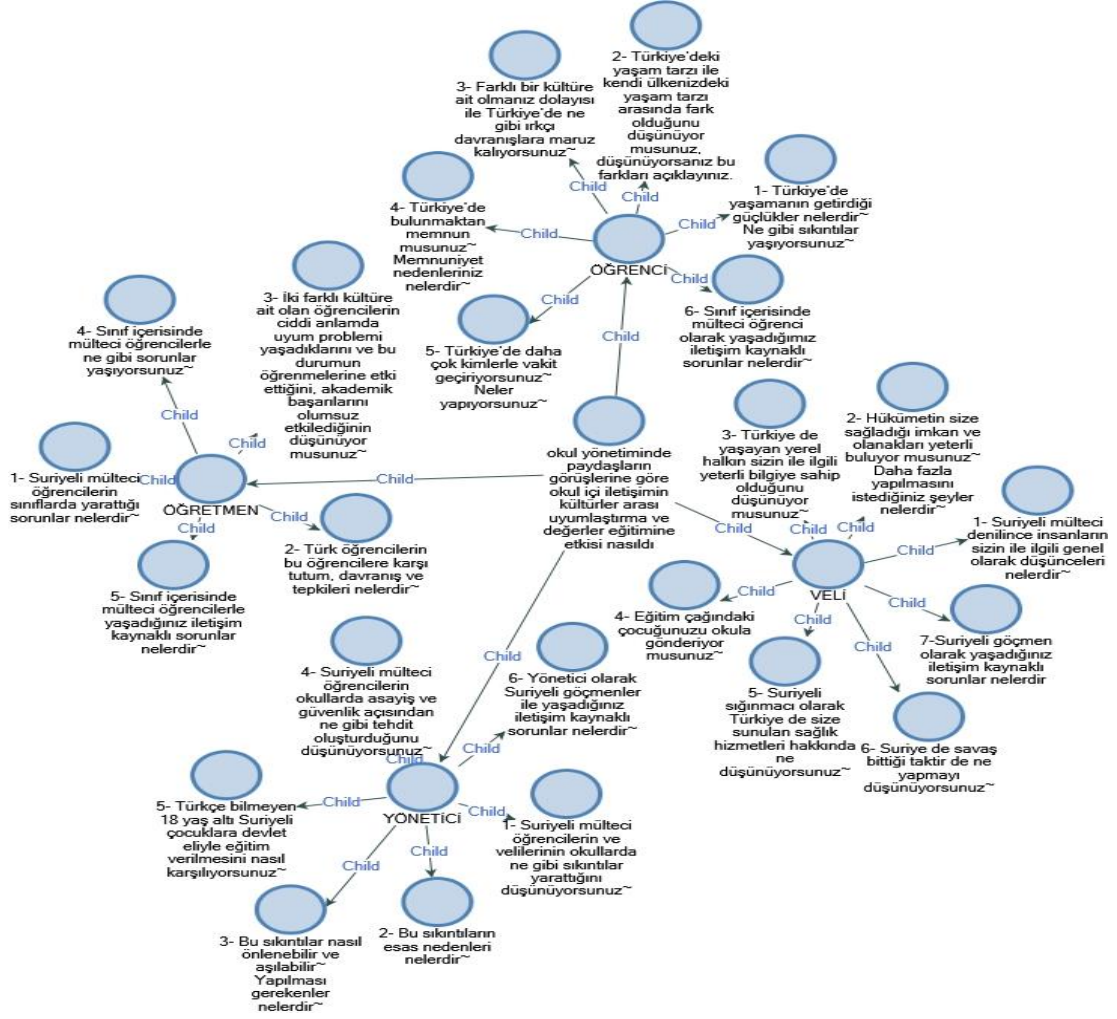
Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldığı puanlar ile öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu ve sosyokültürel uyum alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Bu korelasyonlar pozitif yönlüdür ve öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldığı puanlar arttıkça, ölçekte bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu ve sosyokültürel uyum alt boyutlarından aldıkları puanlar da artmaktadır.

Öğrencilerin Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan almış oldukları puanlar ile sosyokültürel uyum boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Bu korelasyon pozitif yönlü ve kuvvetli bir korelasyondur. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu

alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, sosyokültürel uyum boyutundan aldıkları puanlar da artmaktadır.

4.2 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular

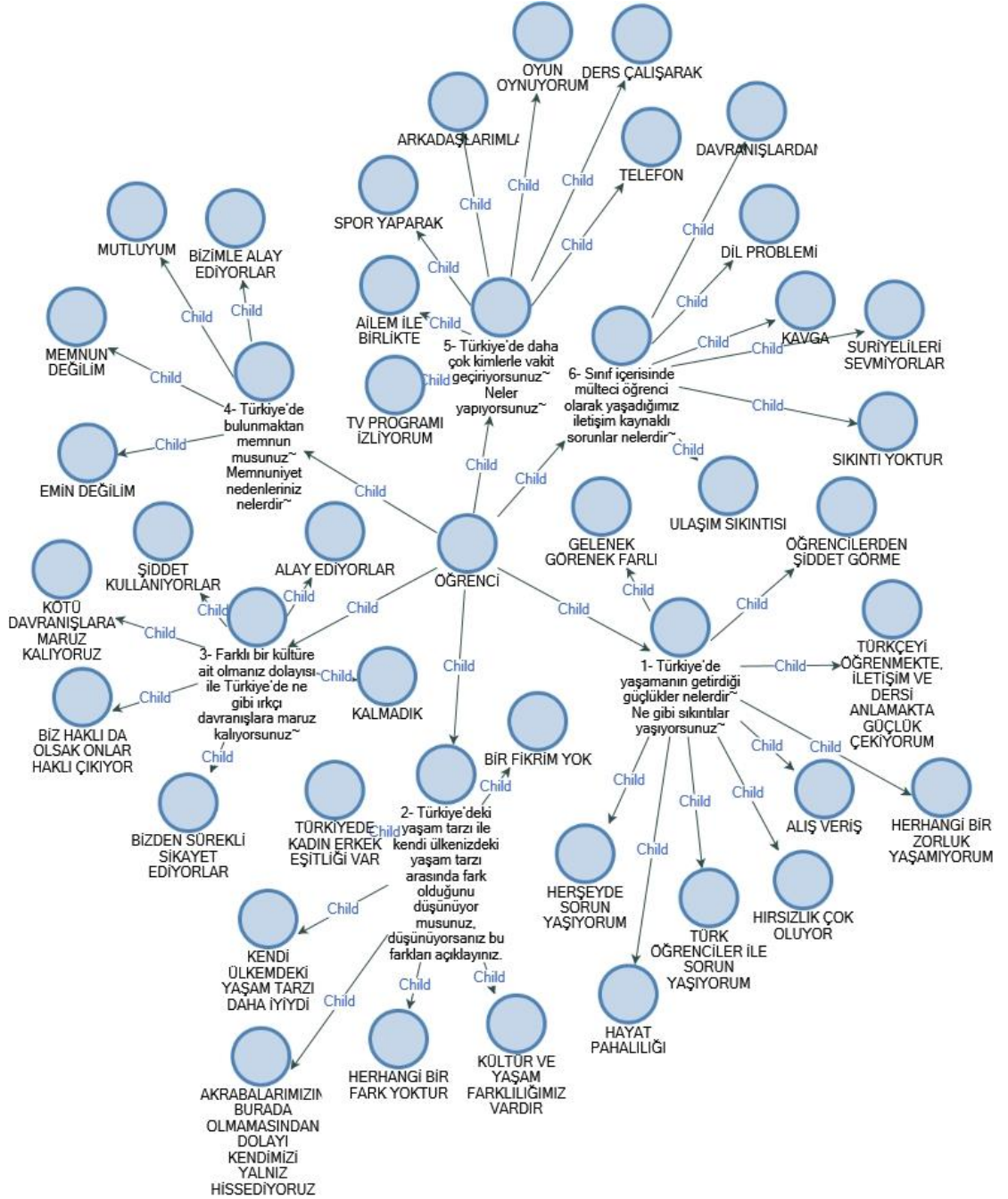
4.2.1 Nitel Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Tema ve Alt Temalar

Şekil 9. Nitel Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Öğrenci, Öğretmen, Yönetici ve Velilerin Görüşlerine Yönelik Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi

Nitel Araştırmada okul yönetiminde paydaşların görüşlerine göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitime etkisi nasıldı problem cümlesi ve alt problemlere yönelik verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Tema ve Alt Temalar Tablo 11'deki araştırma modelinde belirtilmiştir. Araştırma modeli incelendiğinde katılımcıların beyan ettiği görüşlere göre okul içi iletişimin kültürler arası uyumlaştırma ve değerler eğitimi hakkındaki görüşler öğretmen, öğrenci,

yönetici ve veli boyuyunda ve her bir boyutun ise alt temaları olacak şekilde verilmiştir. Okul paydaşlarının temaları yukarıdaki çizelgede belirtilmiştir. Bu temalar ışığında alt temaları ve ayrıntılı bulgular müteakip çizelgelerde sunulmuştur.

Şekil 10. Öğrenci Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi

Tablo 19.

Öğrenci Görüşlerine Göre Türkiye’de Yaşamının Getirdiği Güçlükler Nelerdir? Ne Gibi Sıkıntılar Yaşıyorsunuz?

Tema	Öğrenci Görüşleri	
	N	%
Alış Veriş	1	3,7
Gelenek Görenek Farlı	1	3,7
Hayat Pahalılığı	3	11,1
Herhangi Bir Zorluk Yaşamıyorum	5	18,5
Herşeyde Sorun Yaşıyorum	1	3,7
Hırsızlık Çok Oluyor	1	3,7
Öğrencilerden Şiddet Görme	1	3,7
Türk Öğrenciler İle Sorun Yaşıyorum	2	7,4
Türkçeyi Öğrenmekte, İletişim Ve Dersi Anlamakta Güçlük Çekiyor	12	44,4

Şekil 10 ve Tablo 19’da görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre Türkiye’de yaşamının getirdiği güçlükler nelerdir? Ne gibi sıkıntılar yaşıyorsunuz hakkında; alış veriş, gelenek görenek farı, hayat pahalılığı, herhangi bir zorluk yaşamıyorum, herşeyde sorun yaşıyorum, hırsızlık çok oluyor, öğrencilerden şiddet görme, Türk öğrenciler ile sorun yaşıyorum, Türkçeyi öğrenmekte, iletişim ve dersi anlamakta güçlük çekiyorum görüşlerini ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin çoğunun Türkçeyi öğrenmekte ve dersi anlamakta zorluk çektiklerini, alışveriş, gelenek görenek farklılığında, diğer öğrencilerden şiddet görme ve hırsızlık konusunda neredeyse hiç sorun yaşamadıkları söylenebilir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 10> - § 1 reference coded [3,58% Coverage] Reference 1 - 3,58% Coverage

“Türkler ile alışveriş yapmak zordur”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 4> - § 1 reference coded [6,73% Coverage] Reference 1 - 6,73% Coverage

“gelenek ve göreneklerimiz farklı olduğundan dolayı sıkıntı yaşıyoruz”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 22> - § 1 reference coded [7,11% Coverage] Reference 1 - 7,11% Coverage

“Buradaki yaşamın bize getirdiği güçlük hayat pahalılığı olarak düşünüyorum.”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 11> - § 1 reference coded [4,12% Coverage] Reference 1 - 4,12% Coverage

“Burada herhangi bir zorluk yaşamıyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 17> - § 1 reference coded [5,72% Coverage] Reference 1 - 5,72% Coverage

“Burada karşılaştığım her şeyde çok fazla sorun yaşıyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 13> - § 1 reference coded [2,44% Coverage] Reference 1 - 2,44% Coverage

“hırsızlık çok fazla oluyor”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 3> - § 1 reference coded [3,68% Coverage] Reference 1 - 3,68% Coverage

“Türk öğrencilerden şiddet görüyoruz”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 13> - § 1 reference coded [4,22% Coverage] Reference 1 - 4,22% Coverage

“Türk öğrenciler ile sıklıkla sorun yaşıyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 14> - § 1 reference coded [8,81% Coverage] Reference 1 - 8,81% Coverage

“Burada yaşadığım tek sıkıntı Türk dili kullanamamak ve insanlar ile iletişim kuramamak”

Tablo 20.

Türkiye’deki Yaşam Tarzı ile Kendi Ülkenizdeki Yaşam Tarzı Arasında Fark Olduğunu Düşünüyor Musunuz, Düşünüyorsanız Bu Farkları Açıklayınız

Tema	Öğrenci Görüşleri	
	N	%
Akrabalarımızın Burada Olmamasından Dolayı Kendimizi Yalnız Hissediyoruz	1	4,3
Bir Fikrim Yok	1	4,3
Herhangi Bir Fark Yoktur	8	34,7
Kendi Ülkemdeki Yaşam Tarzı Daha İyiydi	4	17,3
Kültür Ve Yaşam Farklılığımız Vardır	8	34,7
Türkiyede Kadın Erkek Eşitliği Var	1	4,3

Şekil 10. ve Tablo 20’de görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre Türkiye’deki yaşam tarzı ile kendi ülkenizdeki yaşam tarzı arasında farklar hakkında;

akrabalarımızın burada olmamasından dolayı kendimizi yalnız hissediyoruz, bir fikrim yok, herhangi bir fark yoktur, kendi ülkemdeki yaşam tarzı daha iyiydi, kültür ve yaşam farklılığımız vardır, Türkiyede kadın erkek eşitliği var görüşlerini ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin kendi ülkelerindeki yaşam tarzı ile Türkiye’deki yaşam tarzı arasında görüş bildirirlerken aynı oranda öğrencinin iki ülke arasında fark olduğunu düşündükleri ve yine aynı oranda öğrencinin fark olmadığını düşündükleri görülmektedir. 4 öğrencinin ise kendi ülkesinde yaşamının daha iyi olduğu görüşünü bildirdiği görülmektedir. Sadece 1’er öğrencinin akrabalarının Türkiye’de bulunmamasından dolayı kendilerini yalnız hissettikleri, Türkiye’de kadın-erkek eşitliği olduğunu düşünmedikleri ve yine 1 öğrenci’nin bir fikrinin olmadığı şeklindedir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 1> - § 1 reference coded [6,27% Coverage] Reference 1 - 6,27% Coverage

“Akrabalarımızın burada olmaması kendimizi yabancı görmemize sebep oluyor”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 16> - § 1 reference coded [8,09% Coverage] Reference 1 - 8,09% Coverage

“Suriye’de doğmadığım için iki yaşam tarzı arasındaki farklılıkları bilmiyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 11> - § 1 reference coded [7,92% Coverage] Reference 1 - 7,92% Coverage

“Kendi ülkem ve burası arasında herhangi bir farklılık olduğunu düşünmüyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 17> - § 1 reference coded [8,23% Coverage] Reference 1 - 8,23% Coverage

“Suriye’de çok iyi bir hayat yaşıyordum Türkiye’de çok kötü bir hayat yaşamaktayız”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 10> - § 1 reference coded [5,83% Coverage] Reference 1 - 5,83% Coverage

“Kültürlerimiz ve yaşam tarzlarımızda farklılıklar vardır”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 15> - § 1 reference coded [9,36% Coverage] Reference 1 - 9,36% Coverage

“Türkiye’de kadın erkek eşitliği vardır, burada insanlar başkandan çok vatan sevgisi içerisindeler”

Tablo 21.

Farklı Bir Kültüre Ait Olmanız Dolayısı İle Türkiye 'de Ne Gibi İrkçi Davranışlara Maruz Kalıyorsunuz

Tema	Öğrenci Görüşleri	
	N	%
Alay Ediyorlar	1	3,8
Biz Haklı Da Olsak Onlar Haklı Çıkıyor	1	3,8
Bizden Sürekli Şikayet Ediyorlar	2	7,6
Kalmadık	11	41,8
Kötü Davranışlara Maruz Kalıyoruz	10	38
Şiddet Kullanıyorlar	1	3,8

Farklı bir kültüre ait olmanız dolayısı Şekil 10. ve Tablo 21’de görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre ile Türkiye’de ne gibi ırkçı davranışlara maruz kalıp kalmamaları hakkında; alay ediyorlar, biz haklı da olsak onlar haklı çıkıyor, bizden sürekli şikayet ediyorlar, maruz kalmadık ve kötü davranışlara maruz kalıyoruz ve şiddet kullanıyorlar görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tabloya bakıldığında katılımcı öğrencilerin verdikleri cevaplarda 11 öğrencinin yani çoğunluğun herhangi bir ırkçı davranışa maruz kalmadıkları, 10 öğrencinin kötü davranışlara maruz kaldıkları ve yalnızca 1’er öğrencinin alay edildiğini düşündüğü, şiddet kullanıldığı ve kendileri haklı olsa bile Türk öğrencilerin daha haklı duruma kendilerini getirdikleri verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Ancak tablo bir bütün olarak yorumlandığında 10 öğrencinin ırkçı davranışa maruz kalmadıkları ile 15 öğrencinin ise memnuniyetsizliklerini ifade ettiği söylenebilir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 12> - § 1 reference coded [1,88% Coverage] Reference 1 - 1,88% Coverage

“bizimle alay edip gülüyorlar”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 1> - § 1 reference coded [9,62% Coverage] Reference 1 - 9,62% Coverage

“bir tartışma esnasında biz haklı olsak bile Türkler hep birbirini tutuyorlar ve bizi hep haksız kabul ediyorlar”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 2> - § 1 reference coded [3,98% Coverage] Reference 1 - 3,98% Coverage

“Türk öğrenciler bizi şikâyet ediyorlar”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 18> - § 1 reference coded [6,74% Coverage] Reference 1 - 6,74% Coverage

“Hayır burada kaldığım süre boyunca ırkçı davranışlara maruz kalmadım”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 10> - § 1 reference coded [6,44% Coverage] Reference 1 - 6,44% Coverage

“İrkçi hareketler görmekteyiz kötü davranışlara maruz kalıyoruz”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 12> - § 1 reference coded [1,67% Coverage] Reference 1 - 1,67% Coverage

“bizi dövüyorlar”

Tablo 22.

Türkiye’de Bulunmaktan Memnun Musunuz? Memnuniyet Nedenleriniz Nelerdir?

Tema	Öğrenci Görüşleri	
	N	%
Bizimle Alay Ediyorlar	1	4,34
Emin Değilim	3	12,9
Memnun Değilim	9	38,7
Mutluyum	10	43

Şekil 10. ve Tablo 22’de görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre Türkiye’de bulunmaktan memnun olup olmadıkları hakkında; bizimle alay ediyorlar, emin değilim, memnun değilim ve mutluyum görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 22’ye baktığımız zaman, 10 öğrencinin Türkiye’de bulunmaktan mutlu olduklarını belirttikleri, çok yakın bir oranla 9 öğrencinin olumsuz görüş bildirerek memnun olmadıklarını öne sürdükleri, 3 öğrencinin bu konu hakkında düşündüklerinden emin olmadıkları ve 1 öğrencinin Türkiye’deki öğrencilerin kendileri ile alay ettiklerini düşündüğü görülmektedir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 11> - § 1 reference coded [3,70% Coverage] Reference 1 - 3,70% Coverage

“çünkü bizimle sürekli alay ediyorlar”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 1> - § 1 reference coded [5,41% Coverage] Reference 1 - 5,41% Coverage

“Burada bulunmaktan memnun olup olmadığımdan henüz emin değilim”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 17> - § 1 reference coded [5,72% Coverage] Reference
1 - 5,72% Coverage

“Burada bulunmaktan mutlu değilim çünkü Türkçe bilmiyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 12> - § 1 reference coded [5,75% Coverage] Reference
1 - 5,75% Coverage

“Mutluyum çünkü her şeye rağmen yaşamak ve hayat güzel”

Tablo 23.

Türkiye’de Daha Çok Kimlerle Vakit Geçiriyorsunuz? Neler Yapıyorsunuz?

Tema	Öğrenci Görüşleri	
	N	%
Ailem İle Birlikte	7	21,7
Arkadaşlarımla	9	27,9
Ders Çalışarak	9	27,9
Oyun Oynuyorum	3	9,3
Spor Yaparak	2	6,2
Telefon İle Oynamak	2	6,2
Tv Programı İzliyorum	1	3,1

Şekil 10 ve Tablo 23’de görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre Türkiye’de daha çok kimlerle vakit geçiriyorsunuz? Neler yapıyorsunuz? hakkında; ailem ile birlikte, arkadaşlarımla, ders çalışarak, oyun oynuyorum, spor yaparak, telefon ile oynamak ve tv programı izliyorum görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 23’de göre, araştırmaya katılan katılımcılardan elde edilen bulgulara göre Türkiye’de daha çok arkadaşları ile, ders çalışarak ve aileleri ile vakit geçirdikleri, çok az öğrencinin oyun oynayarak, spor yaparak, telefon kullanarak ve tv programı izleyerek vakit geçirdikleri görülmektedir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 20> - § 1 reference coded [5,29% Coverage] Reference
1 - 5,29% Coverage

“Genellikle ailem ile burada çok fazla arkadaşım yok”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 18> - § 1 reference coded [3,03% Coverage] Reference
1 - 3,03% Coverage

“Çoğu zamanım okulda geçiriyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 13> - § 1 reference coded [5,35% Coverage] Reference 1 - 5,35% Coverage

“Genellikle vaktimi Türkçe öğrenmeye çalışarak geçiriyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 11> - § 1 reference coded [1,54% Coverage] Reference 1 - 1,54% Coverage

“oyun oynuyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 4> - § 1 reference coded [3,90% Coverage] Reference 1 - 3,90% Coverage

“Vaktimin çoğunu spor yaparak geçiriyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 15> - § 1 reference coded [2,10% Coverage] Reference 1 - 2,10% Coverage

“telefonla geçiriyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 10> - § 1 reference coded [3,37% Coverage] Reference 1 - 3,37% Coverage

“Televizyon programları izliyorum”

Tablo 24.

Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrenci Olarak Yaşadığımız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?

Tema	Öğrenci Görüşleri	
	N	%
Davranışlardan	4	16,4
Dil Problemi	15	61,5
Kavga	1	4,1
Sıkıntı Yoktur	2	8,2
Suriyelileri Sevmiyorlar	1	4,1
Ulaşım Sıkıntısı	1	4,1

Şekil 10 ve Tablo 24’te görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre Sınıf içerisinde mülteci öğrenci olarak yaşadığımız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir hakkında; davranışlardan, dil problemi, kavga, sıkıntı yoktur, suriyelileri sevmiyorlar ve ulaşım sıkıntısına yönelik iletişim kaynaklı sorunlar yaşadıkları hakkındaki görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların ‘Sınıf i içerisinde mülteci öğrenci olarak yaşadığımız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir~’ sorusuna verdikleri cevaplarda 22 öğrencinin 15’inin dil sorunu olarak belirttiğini, 4

öğrencinin Türk öğrencilerin davranışlarından ötürü sorun yaşadıklarını bildirdikleri, 2 katılımcı öğrencinin herhangi bir sorun belirtmedikleri ve diğer 1'er katılımcı öğrencinin kavga, ulaşım sıkıntısı ve Türk öğrencilerin olarak yaşadıkları sorunları tanımladıkları görülmektedir. Dolayısıyla, en önemli ve başlıca sorunun dil sorunu olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 10> - § 1 reference coded [9,20% Coverage] Reference 1 - 9,20% Coverage

“Öğretmenlerim ve okul içerisindeki öğrencilerin davranışlarından dolayı sıkıntı çekiyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 1> - § 1 reference coded [6,79% Coverage] Reference 1 - 6,79% Coverage

“Derslerde verilen eğitim esnasında Türkçe dilini anlayamamaktan sorun yaşıyorum”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 14> - § 1 reference coded [8,01% Coverage] Reference 1 - 8,01% Coverage

“Türk öğrenciler ile sürekli kavga ediyoruz bu sebepten dolayı sıkıntı yaşıyoruz”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 5> - § 1 reference coded [4,36% Coverage] Reference 1 - 4,36% Coverage

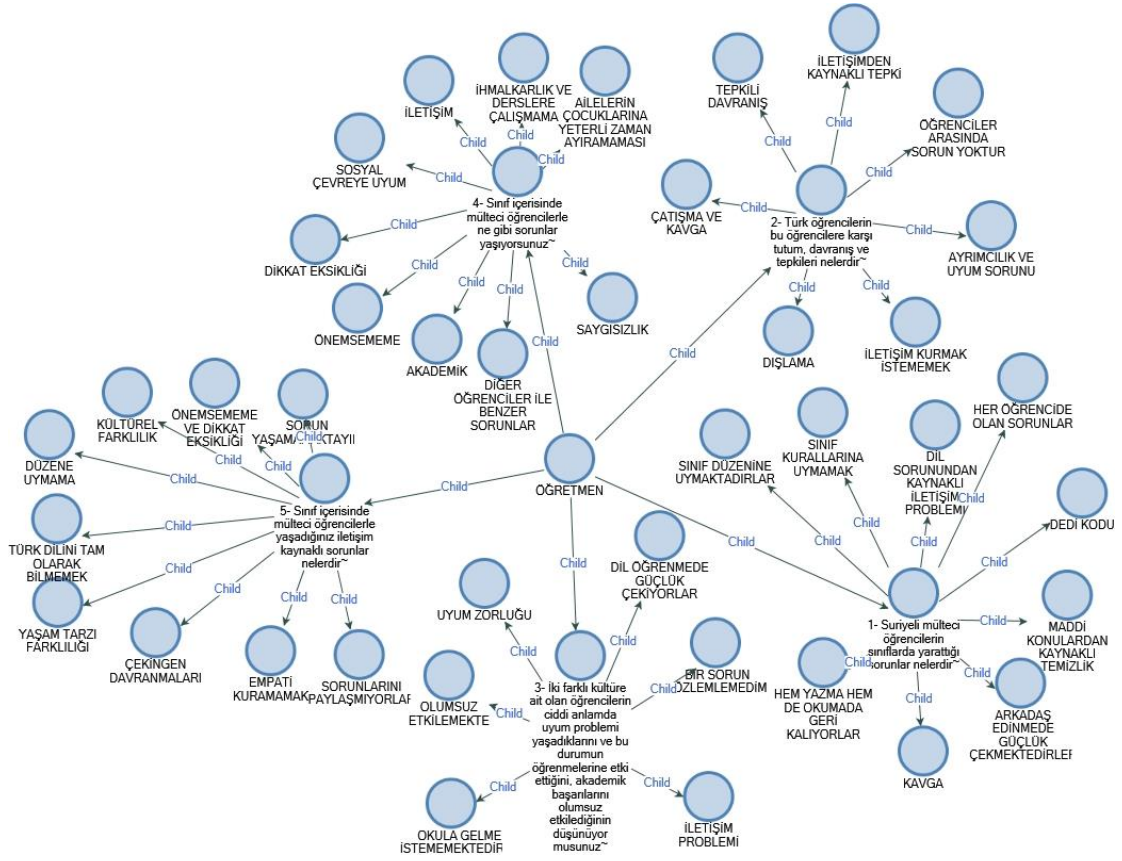
“Yaşadığım bir sıkıntı veya sorun yoktur”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 15> - § 1 reference coded [3,06% Coverage] Reference 1 - 3,06% Coverage

“Burada Suriyelileri sevmiyorlar”

<Files\\ÖĞRENCİ\\Öğrenci 4> - § 1 reference coded [2,53% Coverage] Reference 1 - 2,53% Coverage

“Ulaşım sıkıntısı çekiyoruz”

Şekil 11. Öğretmen Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi

Tablo 25.

Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Sınıflarda Yarattığı Sorunlar Nelerdir?

Tema	Öğretmen Görüşleri	
	N	%
Arkadaş Edinmede Güçlük Çekmektedirler	1	4,5
Dedi Kodu	1	4,5
Dil Sorunundan Kaynaklı İletişim Problemi	5	22,5
Hem Yazma Hem De Okumada Geri Kalıyorlar	1	4,5
Her Öğrencide Olan Sorunlar	5	22,5
Kavga	4	18
Maddi Konulardan Kaynaklı Temizlik	1	4,5
Sınıf Düzenine Uymaktadırlar	1	4,5
Sınıf Kurallarına Uymamak	3	13,5

Şekil 11 ve Tablo 25’de görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre Suriyeli mülteci öğrencilerin sınıflarda yarattığı sorunlar nelerdir hakkında; arkadaş edinmede

güçlük çekmektedirler, dedi kodu, dil sorunundan kaynaklı iletişim problemi, hem yazma hem de okumada geri kalıyorlar, her öğrencide olan sorunlar, kavga, maddi konulardan kaynaklı temizlik, sınıf düzenine uymaktadırlar ve sınıf kurallarına uymamak görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 1’de öğretmen katılımcıların verdikleri cevaplar ele alındığında Suriyeli öğrenciler açısından sınıf içerisinde olan sorunlar içerisinde en çok dil sorunundan kaynaklı iletişim sorunu ve kavgaların olduğu, mülteci öğrencilerin sınıf kurallarına uymakta zorluk çektikleri ve bu sorunların beraberinde arkadaş edinmede güçlük çektikleri, dedikodu olaylarının olduğu, dil sorunu kaynaklı yazma ve okumada bu öğrencilerin geri kaldıkları ve sınıf içerisinde ki düzene uymakta zorluk çektikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 13> - § 1 reference coded [3,28% Coverage]

Reference 1 - 3,28% Coverage

“Arkadaş edinmede güçlük çekiyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 15> - § 1 reference coded [4,85% Coverage]

Reference 1 - 4,85% Coverage

“Birbirleri hakkında olumsuz konuşma vardır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 11> - § 1 reference coded [8,19% Coverage]

Reference 1 - 8,19% Coverage

“Biz öğretmenlerin onları anlamamasından kaynaklı sorunlar vardır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [9,84% Coverage]

Reference 1 - 9,84% Coverage

“Ders anlatırken Türk öğrencilerden geri kalıyorlar. Hem yazma hem de okuma alanlarında geri kalıyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 8> - § 1 reference coded [8,53%

Coverage]Reference 1 - 8,53% Coverage

“En nihayetinde çocuk bunlar ve tüm diğer çocukların yarattığı sorunları yaratıyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 7> - § 1 reference coded [3,43% Coverage]

Reference 1 - 3,43% Coverage

“Yaşanan göçlerden kaynaklı kavgaya meyilli olmaları”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 7> - § 1 reference coded [6,72% Coverage]

Reference 1 - 6,72% Coverage

“Ancak normal bir sınıfta yaşanaabilecek sorunlar dışında maddi sorunların getirdiği temizlik eksikliği”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 10> - § 1 reference coded [11,82% Coverage]

Reference 1 - 11,82% Coverage

“Çoğu Suriyeli öğrenci sınıf içerisindeki düzene uymaktadır. Aralarında çok az sayıda öğrenci sorun çıkartıyor”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 5> - § 1 reference coded [6,18% Coverage]

Reference 1 - 6,18% Coverage

“Anlatılana derste konsantre olamama, dersin işleyişini anlamsız bir şekilde bozma gibi sorunlar oluşturuyor”

Tablo 26.

Türk Öğrencilerin Bu Öğrencilere Karşı Tutum, Davranış ve Tepkileri Nelerdir?

Tema	Öğretmen Görüşleri	
	N	%
Ayrımcılık Ve Uyum Sorunu	2	11,6
Çatışma Ve Kavga	2	11,6
Dışlama	5	29
İletişim Kurmak İstememek	1	5,8
İletişimden Kaynaklı Tepki	2	11,6
Öğrenciler Arasında Sorun Yoktur	3	17,4
Tepkili Davranış	2	11,6

Şekil 11. ve Tablo 26’da görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre Türk öğrencilerin bu öğrencilere karşı tutum, davranış ve tepkileri nelerdir hakkında; ayrımcılık ve uyum sorunu, çatışma ve kavga, dışlama, İletişim kurmak istememek, İletişimden kaynaklı tepki, öğrenciler arasında sorun yoktur ve tepkili davranış görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 2’ de Türk öğrencilerin bu öğrencileri dışladıkları, ayrımcılıktan, tepkili davranmaktan ve doğru düzgün iletişim kuramamaktan ötürü çatışma ve kavgaların yaşandığı verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Yaşanılan sorunların temelinde yine dil sorunu ve iletişim sorununun olduğu katılımcı öğretmenlerin verdikleri cevaplarda görülmektedir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 14> - § 1 reference coded [3,79% Coverage]

Reference 1 - 3,79% Coverage

“Ayrımcılık ve uyum sağlamamak”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [5,87% Coverage]

Reference 1 - 5,87% Coverage

“Orta ve lise çağındaki çocuklarda çatışma daha çok olmaktadır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [4,82% Coverage]

Reference 1 - 4,82% Coverage

“Suriyeli öğrencileri aralarına almak istemiyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 15> - § 1 reference coded [9,47% Coverage]

Reference 1 - 9,47% Coverage

“Bazıları Suriyeli öğrenciler ile iletişim kurmak istememektedirler ve bizi sıkıyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 7> - § 1 reference coded [13,18% Coverage]

Reference 1 - 13,18% Coverage

“Türk öğrencilerin yarattığı büyük bir sorun olamamakla beraber dil konusunda var olan eksiklikten dolayı iletişim konusunda birbirlerini anlamamaları küçük de olsa davranışsal sorunlar yaşana biliyor”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 6> - § 1 reference coded [10,39% Coverage]

Reference 1 - 10,39% Coverage

“Sınıfımızdaki Türk öğrencilerin Suriyeli çocuklara yönelik öne çıkan olumsuz bir tutum, davranış veya tepkisi yoktur”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 13> - § 1 reference coded [9,01% Coverage]

Reference 1 - 9,01% Coverage

“Birlikte yaşama, eğitim görme konularında olumsuz tutum ve algıya sahip olduklarını gözlemledim”

Tablo 27.

İki Farklı Kültüre Ait Olan Öğrencilerin Ciddi Anlamda Uyum Problemi Yaşadıklarını Ve Bu Durumun Öğrenmelerine Etki Ettiğini, Akademik Başarılarını Olumsuz Etkilediğinin Düşünüyor Musunuz

Tema	Öğretmen Görüşleri	
	N	%
Bir Sorun Gözlemlemedim.	1	4,5
Dil Öğrenmede Güçlük Çekiyorlar	1	4,5
İletişim Problemi	1	4,5
Okula Gelmek İstememektedirler	1	4,5
Olumsuz Etkilemekte	10	45
Uyum Zorluğu	7	31,5

Şekil 11. ve Tablo 27’de görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre İki farklı kültüre ait olan öğrencilerin ciddi anlamda uyum problemi yaşadıklarını ve bu durumun öğrenmelerine etki ettiğini, akademik başarılarını olumsuz etkilediğinin düşünüyor musunuz hakkında; bir sorun gözlemlemedim, dil öğrenmede güçlük çekiyorlar, iletişim problemi, okula gelmek istememektedirler, olumsuz etkilemekte ve uyum zorluğu görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 3’e bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin İki farklı kültüre ait olan öğrencilerin ciddi anlamda uyum problemi yaşadıklarını ve bu durumun öğrenmelerine etki ettiğini, akademik başarılarını olumsuz etkilediğinin düşünüyor musunuz’ sorusuna verdikleri cevaplarda en fazla olumsuz etkilendiklerini düşündükleri ve uyum zorluğu yaşadıkları belirtilmiştir. Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 6> - § 1 reference coded [17,32% Coverage]

Reference 1 - 17,32% Coverage

“Hayır uyum sorunundan dolayı yaşadığını gözlemlediğim bir öğrenme güçlüğü yoktur. Çocuklar Suriyeli veya Türk olsun okumayı sonradan öğrenen dili kullanmaya çalışan her insan gibi davranmaktadır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 13> - § 1 reference coded [6,75% Coverage]

Reference 1 - 6,75% Coverage

“Öğrenmenin gerçekleşmesi için ön kural dili öğrenmede güçlük çekiyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 5> - § 1 reference coded [3,51% Coverage]

Reference 1 - 3,51% Coverage

“Bundan dolayı öğrenciler arası iletişim sorunu yaşanmaktadır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [5,11% Coverage]

Reference 1 - 5,11% Coverage

“Bu sebepten dolayı çocuklar okula gelmek istemiyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 1> - § 1 reference coded [11,98% Coverage]

Reference 1 - 11,98% Coverage

“Evet iki farklı kültür olmasından kaynaklı akademik başarılarının olumsuz etkilendiğini düşünüyorum”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 10> - § 1 reference coded [7,99% Coverage]

Reference 1 - 7,99% Coverage

“Evet iki ülkeye ait kültür farklılığından dolayı uyum zorluğu yaşanmaktadır”

Tablo 28.

Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Ne Gibi Sorunlar Yaşıyorsunuz

Tema	Öğretmen Görüşleri	
	N	%
Ailelerin Çocuklarına Yeterli Zaman Ayıramaması	1	4,7
Akademik	4	18,8
Diğer Öğrenciler İle Benzer Sorunlar	3	14,1
Dikkat Eksikliği	1	4,7
İhmalkarlık Ve Derslere Çalışmama	2	9,4
İletişim	7	32,9
Önemsememe	1	4,7
Saygısızlık	1	4,7
Sosyal Çevreye Uyum	2	9,4

Şekil 11. ve Tablo 28’de görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre Sınıf içerisinde mülteci öğrencilerle ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz hakkında; ailelerin çocuklarına yeterli zaman ayıramaması, akademik, diğer öğrenciler ile benzer sorunlar, dikkat eksikliği, ihmalkarlık ve derslere çalışmama, iletişim, önemsememe, saygısızlık ve sosyal çevreye uyum görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 4’ de katılımcı öğretmenlerin verdikleri cevaplarda iletişim sorunu olduğu ve iletişime bağlı olarak dersi anlayamama, başarısızlık gibi bir takım akademik sorunların yaşandığı ve ihmalkarlık gösterip derslerine çalışmama, önemsememe, sosyal çevreye uyum, saygısızlık ve ailelerin çocuklarına yeterli zaman ayıramaması gibi

sorunlar yaşadıklarını ifade ettiler ki bu bulgular akademik sorunlara sebep olan hususlar olduğu söylenebilir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 5> - § 1 reference coded [6,86% Coverage]

Reference 1 - 6,86% Coverage

“Bunun sebebi olarak da ailedeki bireylerin iş ve geçim meşguliyeti çocuklarına yeteri zaman ayıramamasından kaynaklıdır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [2,18% Coverage]

Reference 1 - 2,18% Coverage

“Derse katılım az oluyor”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 2> - § 1 reference coded [6,04% Coverage]

Reference 1 - 6,04% Coverage

“Diğer çocuklardan farklı olarak herhangi bir sorun yaşamıyorum”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 15> - § 1 reference coded [1,43% Coverage]

Reference 1 - 1,43% Coverage

“Dikkatsizlik”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 14> - § 1 reference coded [4,88% Coverage]

Reference 1 - 4,88% Coverage

“İhmalkarlık ve derslerine çalışmıyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 13> - § 1 reference coded [9,29% Coverage]

Reference 1 - 9,29% Coverage

“Kendilerini anlatamıyor, Türk öğrencilerin dediklerini anlamıyorlar bu sebep ile sorunlar yaşıyor”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 15> - § 1 reference coded [1,21% Coverage]

Reference 1 - 1,21% Coverage

“önemsememe “

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 4> - § 1 reference coded [4,68% Coverage]

Reference 1 - 4,68% Coverage

“Öğretmenlerine karşı saygıları yoktur”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 1> - § 1 reference coded [4,74% Coverage]

Reference 1 - 4,74% Coverage

“Sosyal çevreye uyum sorunları yaşıyoruz”

Tablo 29.

Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir

Tema	Öğretmen Görüşleri	
	N	%
Çekingen Davranmaları	1	4,3
Düzene Uymama	2	8,6
Empati Kuramamak	1	4,3
Kültürel Farklılık	3	12,9
Önemsememe Ve Dikkat Eksikliği	2	8,6
Sorun Yaşamamaktayım	3	12,9
Sorunlarını Paylaşmıyorlar	1	4,3
Türk Dilini Tam Olarak Bilmemek	8	34,4
Yaşam Tarzı Farklılığı	2	8,6

Şekil 11 ve Tablo 29’da görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre Sınıf içerisinde mülteci öğrencilerle yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir hakkında; çekingen davranmaları, düzene uymama, empati kuramamak, kültürel farklılık, önemsememe ve dikkat eksikliği, sorun yaşamamaktayım, sorunlarını paylaşmıyorlar, türk dilini tam olarak bilmemek ve yaşam tarzı farklılığı görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 5’de katılımcı öğretmenlerin iletişime bağlı sorunların en başında türk dilini tam olarak bilmedikleri, hem dilden ötürü hem de kültürel farklılarından ötürü Türkiye’de sorun yaşadıkları, yaşadıkları sorunları paylaşmadıkları, empati kuramadıkları ve çekingen davrandıkları belirtilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [7,95% Coverage]

Reference 1 - 7,95% Coverage

“Ergenlik dönemindeki Öğrenciler Türk öğrencilere göre daha çekingen ve uzak kalıyor”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 5> - § 1 reference coded [12,86% Coverage]

Reference 1 - 12,86% Coverage

“Okula geç başlamış durumda oldukları için yaşları büyük olduğundan okula adapte sorunu başımızı ağrıtmaktadır. Sınıf da bir iki kişi ile değil 25-30 kişi aynı anda aynı tarz sorunun çıkarmakta olduğundan az çok anlıyorsunuzdur”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 13> - § 1 reference coded [2,44% Coverage]

Reference 1 - 2,44% Coverage

“Empati kurmak zorlaşıyor”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 15> - § 1 reference coded [3,63% Coverage]

Reference 1 - 3,63% Coverage

“Her öğrencinin kültürü farklıdır”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 14> - § 1 reference coded [6,96% Coverage]

Reference 1 - 6,96% Coverage

“Önemsememe ve dikkat etmeme kaynaklı sorunlar yaşıyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 6> - § 1 reference coded [14,21% Coverage]

Reference 1 - 14,21% Coverage

“Arapça bildiğim için böyle bir sorun yaşamadım. Arapçayı çok az kullanmak zorunda kalıyorum. Öğrenciler ile ilgili değil velilerle iletişimde ihtiyaç duyuyorum”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 12> - § 1 reference coded [3,41% Coverage]

Reference 1 - 3,41% Coverage

“Sorunları olduğunda paylaşamıyorlar”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 1> - § 1 reference coded [6,41% Coverage]

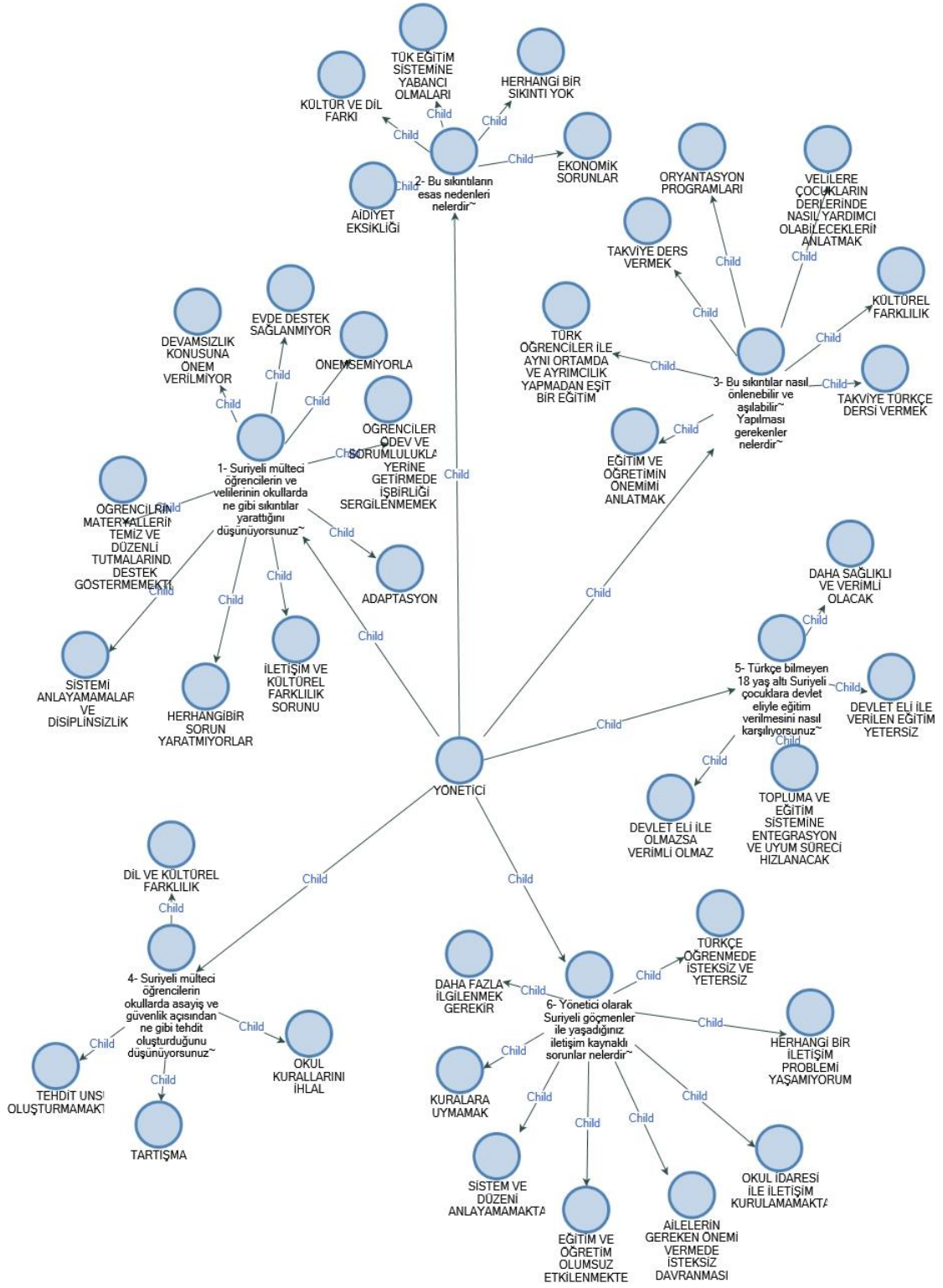
Reference 1 - 6,41% Coverage

“Türk dilini tam olarak bilmemeleri ve kullanamamaları”

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 9> - § 1 reference coded [3,27% Coverage]

Reference 1 - 3,27% Coverage

“Gelenek ve görenek farklılığı”

Şekil 12. Yönetici Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo 12 Plus Verisi

Tablo 30.

Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Ve Velilerinin Okullarda Ne Gibi Sıkıntılar Yarattığını Düşünüyorsunuz

Tema	Yönetici Görüşleri	
	N	%
Adaptasyon	1	5,8
Devamsızlık Konusuna Önem Verilmiyor	1	5,8
Evde Destek Sağlanmıyor	1	5,8
Herhangibir Sorun Yaratmıyorlar	1	5,8
İletişim Ve Kültürel Farklılık Sorunu	4	23,2
Öğrencilerin Ödev Ve Sorumluluklarını Yerine Getirmede İşbirliği Sergilenmemektedir	1	5,8
Öğrencilerin Materyallerinin Temiz Ve Düzenli Tutmalarında Destek Göstermemektedir	1	5,8
Önemsemiyorlar	3	17,4
Sistemi Anlayamamaları Ve Disiplinsizlik	4	23,2

Şekil 12 ve Tablo 30’da görüldüğü gibi yönetici görüşlerine göre Suriyeli mülteci öğrencilerin ve velilerinin okullarda ne gibi sıkıntılar yarattığını düşünüyorsunuz hakkında; adaptasyon, devamsızlık konusuna önem verilmiyor, evde destek sağlanmıyor, herhangi bir sorun yaratmıyorlar, İletişim ve kültürel farklılık sorunu, öğrencilerin ödev ve sorumluluklarını yerine getirmede işbirliği sergilenmemektedir, öğrencilerin materyallerinin temiz ve düzenli tutmalarında destek göstermemektedir, önemsemiyorlar ve sistemi anlayamamaları ve disiplinsizlik görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 30 incelendiğinde, katılımcı yöneticilere yöneltilen Suriyeli mülteci öğrencilerin ve velilerinin okullarda ne gibi sıkıntılar yarattığını düşünüyorsunuz sorusunda yine iletişime ve kültürel farklılıklara bağlı sorunların yaşandığı ve tam olarak öğrenciler dili bilmediklerinden ötürü sistemi anlayamadıkları ve disiplinsizlik, önemsememe, gibi sorunların ortaya çıktığı görülmektedir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\YÖNETİCİ\Yönetici 3> - § 1 reference coded [8,35% Coverage] Reference 1 - 8,35% Coverage

“İlk dönemki adaptasyon sorunu haricinde bir sıkıntı olduğunu düşünmüyorum”

<Files\YÖNETİCİ\Yönetici 1> - § 1 reference coded [1,76% Coverage] Reference 1 - 1,76% Coverage

“Devamsızlık konusuna gereken önem verilmiyor”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [2,65% Coverage] Reference 1 - 2,65% Coverage

“Çocukların Türkçe öğrenmeleri sürecinde evde destek sağlamıyorlar”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 5> - § 1 reference coded [4,37% Coverage] Reference 1 - 4,37% Coverage

“Herhangi bir sorun yaratmıyorlar”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 4> - § 1 reference coded [11,62% Coverage] Reference 1 - 11,62% Coverage

“Suriye ve Türkiye ülkeleri arasındaki kültürel ve eğitim farkından dolayı dil sorunu ve bu yüzden iletişim sorunu yaşamaktayız”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [5,21% Coverage] Reference 1 - 5,21% Coverage

“Öğrencilerin ödev ve sorumluluklarını yerine getirmelerinde öğrendiklerinin kalıcılığını sağlamada iş birliği sergilenmemektedir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [3,53% Coverage] Reference 1 - 3,53% Coverage

“Öğrencilerin ders materyallerinin temiz ve düzenli tutmalarında destek görmemektedirler”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 2> - § 1 reference coded [5,35% Coverage] Reference 1 - 5,35% Coverage

“Çocuklarda önemseme ve sınıfta düzenleri yoktur”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 10> - § 1 reference coded [5,06% Coverage] Reference 1 - 5,06% Coverage

“Türkiye’deki okullarda sistemi anlayamamaları”

Tablo 31.

Bu Sıkıntıların Esas Nedenleri Nelerdir

Tema	Yönetici Görüşleri	
	N	%
Aidiyet Eksikliği	1	5,8
Ekonomik Sorunlar	4	23,2
Herhangi Bir Sıkıntı Yok	1	5,8
Kültür Ve Dil Farkı	7	40,6
Türk Eğitim Sistemine Yabancı Olmaları	4	23,2

Şekil 12 ve Tablo 31’de görüldüğü gibi yönetici görüşlerine göre Bu sıkıntıların esas nedenleri nelerdir hakkında; aidiyet eksikliği, ekonomik sorunlar, herhangi bir sıkıntı yok, kültür ve dil farkı ve türk eğitim sistemine yabancı olmaları görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 32’de bu sıkıntıların esas nedenlerinin sırasıyla; kültürel ve dil farkı olduğu, mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine yabancı olmaları, ekonomik sorun yaşamaları, aidiyet eksikliği kendilerini getirildikleri ülkeye ait hissetmemeleri katılımcı yöneticilerin vermiş oldukları cevaplarda belirtilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [5,29% Coverage] Reference 1 - 5,29% Coverage

“Bunun yanında ülkedeki mevcudiyetlerini geçici bir dönem olarak görmeleri nedeni ile bağlılık kazanamamalarından ortaya çıkmaktadır”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 11> - § 1 reference coded [3,46% Coverage] Reference 1 - 3,46% Coverage

“Ekonomik sorunlardan kaynaklı”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 5> - § 1 reference coded [4,77% Coverage] Reference 1 - 4,77% Coverage

“Herhangi bir sıkıntı bulunmamaktadır”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 4> - § 1 reference coded [4,63% Coverage] Reference 1 - 4,63% Coverage

“Farklı kültür ve dil farklılıkları, yaşam tarzları”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [4,45% Coverage] Reference 1 - 4,45% Coverage

“Bu sıkıntıların esas nedeni mülteci ailelerin Türk Milli Eğitim sistemine ve eğitim anlayışına yabancı olmaları”

Tablo 32.

Bu Sıkıntılar Nasıl Önlenebilir ve Aşılabilir. Yapılması Gerekenler Nelerdir

Tema	Yönetici Görüşleri	
	N	%
Eğitim Ve Öğretimin Önemimi Anlatmak	1	6,7
Kültürel Farklılık	1	6,7
Oryantasyon Programları	4	26,8
Takviye Ders Vermek	1	6,7
kviye Türkçe Dersi Vermek	2	13,4
Türk Öğrenciler İle Aynı Ortamda Ve Ayrımcılık Yapmadan Eşit Bir Eğitim	5	33,5
Velilere Çocukların Derlerinde Nasıl Yardımcı Olabileceklerini Anlatmak	1	6,7

Şekil 12 ve Tablo 32’de görüldüğü gibi yönetici görüşlerine göre Bu sıkıntılar nasıl önlenebilir ve aşılabilir. Yapılması gerekenler nelerdir hakkında; eğitim ve öğretimin önemimi anlatmak, kültürel farklılık, oryantasyon programları, takviye ders vermek, takviye türkçe dersi vermek, türk öğrenciler ile aynı ortamda ve ayrımcılık yapmadan eşit bir eğitim ve velilere çocukların derlerinde nasıl yardımcı olabileceklerini anlatmak görüşlerini ortaya koymuşlardır. Katılımcıların verdikleri cevaplarda Türk öğrenciler ile aynı ortamda ve ayrımcılık yapmadan eşit bir şekilde eğitim vermenin doğru olduğu görüşünde oldukları, oryantayon programları ile bu öğrencilere daha samimi bir ortam yaratılarak kendilerini bulundukları ülkeye ait hissetmeleri için imkan yaratılabileceği, takviye Türkçe dersler ve veliler ile çocuklarına nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda istişare edilerek bu sorunların giderilebileceği verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\YÖNETİCİ\Yönetici 11> - § 1 reference coded [5,77% Coverage]

Reference 1 - 5,77% Coverage

“Eğitim ve öğretimin önemine öğrencilere aktarmak”

<Files\YÖNETİCİ\Yönetici 4> - § 1 reference coded [7,62% Coverage] Reference

1 - 7,62% Coverage

“Kültür farklılıkları öğrencilerin genel başarısını olumsuz bir yönde etkilemektedir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 3> - § 1 reference coded [7,91% Coverage] Reference 1 - 7,91% Coverage

“Oryantasyon çalışmaları geniş bir zamana yayılırsa sorunlar aşılabılır”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 12> - § 1 reference coded [2,78% Coverage] Reference 1 - 2,78% Coverage

“Ek eğitimin verilmesi gerekmektedir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 12> - § 1 reference coded [3,09% Coverage] Reference 1 - 3,09% Coverage

“Takviye olarak ek Türkçe dersi verilmesi”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [16,47% Coverage] Reference 1 - 16,47% Coverage

“Öncelikle mülteci ailelerde eğitim sürecinin geçici olmadığına dair bir farkındalık yaratmak gerekmektedir. Öğrencilerin eğitim kurumlarından diğer öğrencilerden farklı olmayacak şekilde eğitim alabilmeleri için öncelik okula bağlılık, mülteci olmalarından dolayı pozitif ayrımcılık yapılmayan ve en önemlisi eğitim dilinin Türkçe olduğu üzerinde ısrarla durulan bir eğitim ortamının sağlanması gerekmektedir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 2> - § 1 reference coded [8,95% Coverage] Reference 1 - 8,95% Coverage

“Öğrencilerin velileri ile iletişime girip ona göre öğrencilere yardımda bulunmak”

Tablo 33.

Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Okullarda Asayiş ve Güvenlik Açısından Ne Gibi Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz

Tema	Yönetici Görüşleri	
	N	%
Dil Ve Kültürel Farklılık	3	20,1
Okul Kurallarını İhlal	1	6,7
Tartışma	1	6,7
Tehdit Unsuru Oluşturmamaktadırlar	10	67

Şekil 12 ve Tablo 33’de görüldüğü gibi yönetici görüşlerine göre Suriyeli mülteci öğrencilerin okullarda asayiş ve güvenlik açısından ne gibi tehdit oluşturduğunu düşünüyorsunuz hakkında; dil ve kültürel farklılık, okul kurallarını

ihlal, tartışma ve tehdit unsuru oluşturmamaktadırlar görüşlerini ortaya koymuşlardır. Katılımcı yöneticilerin Suriyeli mülteci öğrencilerin okullarda herhangi bir tehdit oluşturmadıklarını düşündüklerini belirtilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 9> - § 1 reference coded [10,56% Coverage]

Reference 1 - 10,56% Coverage

“Karma eğitimde Suriyeli öğrenciler Türk öğrenciler ile biraz anlaşma ve iletişim kurma konusunda sıkıntı yaşadıklarından dolayı anlaşmazlık durumları oluyor”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [0,88% Coverage] Reference

1 - 0,88% Coverage

“okul kurallarını ihlal”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [1,12% Coverage] Reference

1 - 1,12% Coverage

“Kendi aralarında tartışmalar”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 3> - § 1 reference coded [5,35% Coverage] Reference

1 - 5,35% Coverage

“Herhangi bir tehdit oluşturduğunu düşünmüyorum”

Tablo 34.

Türkçe Bilmeyen 18 Yaş Altı Suriyeli Çocuklara Devlet Eliyle Eğitim Verilmesini Nasıl Karşılıyorsunuz

Tema	Yönetici Görüşleri	
	N	%
Daha Sağlıklı Ve Verimli Olacak	8	53,6
Devlet Eli İle Olmazsa Verimli Olmaz	3	20,1
Devlet Eli İle Verilen Eğitim Yetersiz	2	13,4
Topluma Ve Eğitim Sistemine Entegrasyon Ve Uyum Süreci Hızlanacak	2	13,4

Şekil 12 ve Tablo 34’te görüldüğü gibi yönetici görüşlerine göre Türkçe bilmeyen 18 yaş altı Suriyeli çocuklara devlet eliyle eğitim verilmesini nasıl karşılıyorsunuz hakkında; daha sağlıklı ve verimli olacak, devlet eli ile olmazsa verimli olmaz, devlet eli ile verilen eğitim yetersiz ve topluma ve eğitim sistemine entegrasyon ve uyum süreci hızlanacak görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Araştırmaya katılan yöneticilerden elde edilen bulgulara göre çoğunluğun Türkçe bilmeyen 18 yaş altı Suriyeli çocuklara devlet eliyle eğitim verilmesinin daha sağlıklı ve verimli olacağına inandıkları, fakat çok az katılımcının ise devlet eliyle verilen eğitimi yetersiz gördüklerini ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [5,57% Coverage] Reference 1 - 5,57% Coverage

“Bu işin devlet eliyle verilmemesi durumunda sağlıklı olmayan ve çoğunluğu kapsamayan bir süreç ortaya çıkacağından dolayı verimli olamazdı”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 2> - § 1 reference coded [6,66% Coverage] Reference 1 - 6,66% Coverage

“Devlet eliyle verilen eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [3,69% Coverage] Reference 1 - 3,69% Coverage

“Devletin eğitimi zorunlu tutması ve kendi eliyle vermesi daha sağlıklı ve verimli olacaktır”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [6,37% Coverage] Reference 1 - 6,37% Coverage

“Türkçe bilmeyen 18 yaş altı mültecilere devlet eliyle eğitim verilmesi bu gençlerin topluma ve eğitim sistemine entegrasyon ve uyum sürecini hızlandırmaktadır”

Tablo 35.

Yönetici Olarak Suriyeli Göçmenler Ile Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir

Tema	Yönetici Görüşleri	
	N	%
Ailelerin Gereken Önemi Vermede İsteksiz Davranması	2	11,6
Daha Fazla İlgilenmek Gerekir	1	5,8
Eğitim Ve Öğretim Olumsuz Etkilenmekte	1	5,8
Herhangi Bir İletişim Problemi Yaşamıyorum	1	5,8
Kuralara Uymamak	1	5,8
Okul İdaresi İle İletişim Kurulamamakta	3	17,4
Sistem Ve Düzeni Anlayamamakta	5	46,4
Türkçe Öğrenmede İsteksiz Ve Yetersiz	3	17,4

Şekil 12 ve Tablo 35’te görüldüğü gibi yönetici görüşlerine göre Yönetici olarak Suriyeli göçmenler ile yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir hakkında; ailelerin gereken önemi vermede isteksiz davranması, daha fazla ilgilenmek gerekir, eğitim ve öğretim olumsuz etkilenmekte, herhangi bir iletişim problemi yaşamıyorum, kuralara uymamak, okul idaresi ile iletişim kurulamamakta, sistem ve düzeni anlayamamakta ve türkçe öğrenmede isteksiz ve yetersiz görüşlerini ortaya koymuşlardır. Yönetici olarak Suriyeli göçmenler ile yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir~sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, en çok bu öğrencilerin system ve düzeni anlayamadıklarından ötürü sorunlar yaşadıkları, türkçe öğrenmek için gerekli çabayı göstermedikleri ve bu konuda yeteri kadar istekli olmadıkları, hatta ailelerinin de onlara bu konuda yeteri kadar yardımcı olmadıklarını düşündükleri belirtilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 12> - § 1 reference coded [4,95% Coverage]

Reference 1 - 4,95% Coverage

“Suriyeli aile ve öğrenciler eğitim ve öğretimi önemsememektedir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 12> - § 1 reference coded [3,63% Coverage]

Reference 1 - 3,63% Coverage

“Eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkilemektedir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 6> - § 1 reference coded [8,38% Coverage]

Reference 1 - 8,38% Coverage

“Uyum sorunu yaşayan ve sorunlu öğrenciler ile daha fazla ilgilenmek gerekir”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 3> - § 1 reference coded [4,57% Coverage]

Reference 1 - 4,57% Coverage

“Herhangi bir iletişim sorunu yaşamıyorum”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 11> - § 1 reference coded [2,42% Coverage]

Reference 1 - 2,42% Coverage

“Kurallara uymamaları”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 1> - § 1 reference coded [8,86% Coverage]

Reference 1 - 8,86% Coverage

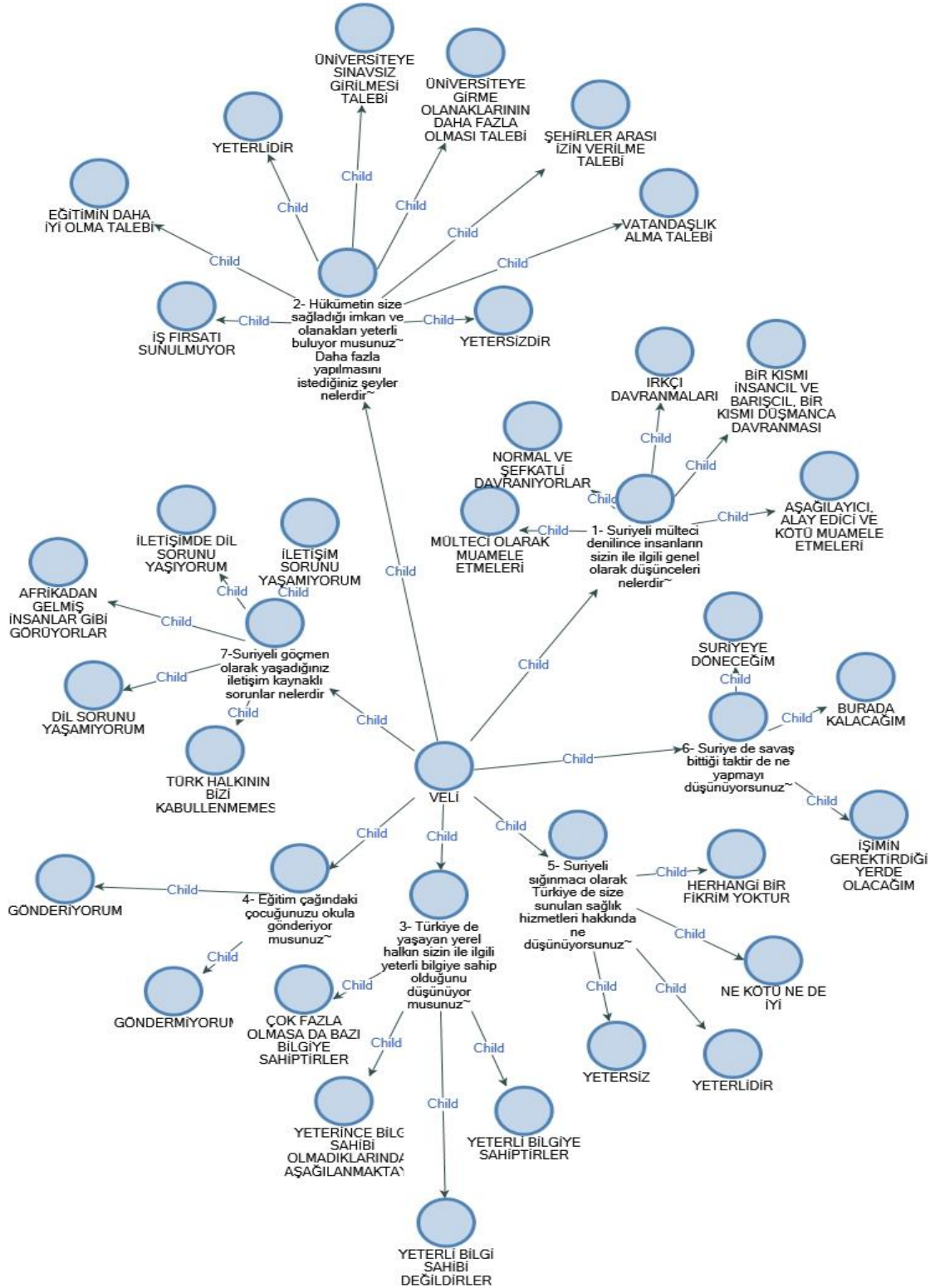
“Suriyeli göçmenler Türkçe öğrenme konusunda isteksiz ve yetersiz oldukları için en temel iletişimde dahi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum veli ile okul işbirliğinde oluşması ve yürütülmesini de mümkün kılmamaktadır”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 8> - § 1 reference coded [6,26% Coverage] Reference 1 - 6,26% Coverage

“Suriyeli öğrencilerin söz dinlemeyip, sistemli olmamaları”

<Files\\YÖNETİCİ\\Yönetici 10> - § 1 reference coded [6,24% Coverage] Reference 1 - 6,24% Coverage

“Okul idaresi ile iyi bir şekilde iletişim sağlayamamaları”

Şekil 13. Veli Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project)

Nvivo 12 Plus Verisi

Tablo 36.

Suriyeli Mülteci Denilince İnsanların Sizin İle İlgili Genel Olarak Düşünceleri Nelerdir

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Aşağılayıcı, Alay Edici Ve Kötü Muamele Etmeleri	7	38,5
Bir Kismi İnsancıl Ve Barışçıl, Bir Kismi Düşmanca Davranması	2	11
İrkçi Davranmaları	4	22
Mülteci Olarak Muamele Etmeleri	3	16,5
Normal Ve Şefkatli Davraniyorlar	2	11

Şekil 13 ve Tablo 36’da görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Suriyeli mülteci denilince insanların sizin ile ilgili genel olarak düşünceleri nelerdir hakkında; aşağılayıcı, alay edici ve kötü muamele etmeleri, bir kısmı insancıl ve barışçıl, bir kısmı düşmanca davranması, ırkçı davranmaları, mülteci olarak muamele etmeleri ve normal ve şefkatli davranıyorlar görüşlerini ortaya koymuşlardır. Katılımcılar verdikleri cevaplar da genellikle onlara kötü muamele edildiği, insanların onlara karşı alay edici ve aşağılayıcı tavırlar sergilediklerini düşündükleri tespit edilmiştir. Yapmış oldukları yorumlardan geldikleri ülkedeki tutum ve davranışlardan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 12> - § 1 reference coded [6,90% Coverage] Reference 1 - 6,90% Coverage

“Bizim varlığımızı çok aldırıyor ve aşağılayıcı tavırlar sergiliyorlar”

<Files\\VELİ\\Veli 13> - § 1 reference coded [9,14% Coverage] Reference 1 - 9,14% Coverage

“İki şekilde değerlendirebilirim. Bir kısım insancıl ve barışçıl, bir kısmı da düşman şeklinde bakmaktadır”

<Files\\VELİ\\Veli 11> - § 1 reference coded [4,51% Coverage] Reference 1 - 4,51% Coverage

“Çeşitli ırkçı davranışlara maruz kalıyoruz”

<Files\\VELİ\\Veli 3> - § 1 reference coded [5,58% Coverage] Reference 1 - 5,58% Coverage

“Bizi mülteci olarak görüyorlar ve bizim hukuğumuz yok”

<Files\\VELİ\\Veli 8> - § 1 reference coded [4,15% Coverage] Reference 1 - 4,15% Coverage

“Bize burada şefkatli bir şekilde bakıyorlar”

Tablo 37.

Hükümetin Size Sağladığı İmkan ve Olanakları Yeterli Buluyor Musunuz? Daha Fazla Yapılmasını İstedığınız Şeyler Nelerdir?

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Yetersizdir	4	16
Eğitimin Daha İyi Olma Talebi	1	4
İş Fırsatı Sunulmuyor	1	4
Şehirler Arası İzin Verilme Talebi	1	4
Üniversiteye Girme Olanaklarının Daha Fazla Olması Talebi	3	12
Üniversiteye Sınavsız Girilmesi Talebi	2	8
Vatandaşlık Alma Talebi	3	12
Yeterlidir	10	40

Şekil 13 ve Tablo 37’de görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Hükümetin size sağladığı imkan ve olanakları yeterli buluyor musunuz? Daha fazla yapılmasını istediğiniz şeyler nelerdir? Hakkında; yetersizdir, eğitimin daha iyi olma talebi, iş fırsatı sunulmuyor, şehirlerarası izin verilme talebi, üniversiteye girme olanaklarının daha fazla olması talebi, üniversiteye sınavsız girilmesi talebi, vatandaşlık alma talebi ve yeterlidir görüşlerini ortaya koymuşlardır. Velilerin, hükümet tarafından onlara sağlanan imkan ve olanakları 10 kişinin yeterli görmesi yanı sıra geriye kalan diğer katılımcıların görüşlerinin genel teması açısından yeterli bulmadıkları, onlara yeterli oranda iş imkanı sunulmadığı söylenebilir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 10> - § 1 reference coded [7,14% Coverage] Reference 1 - 7,14% Coverage

“Bize sunulan hizmetlerde eğitim açısından yetersiz olduğunu düşünüyorum”

<Files\\VELİ\\Veli 8> - § 1 reference coded [4,43% Coverage] Reference 1 - 4,43% Coverage

“Eğitim fırsatları daha iyi olsun istiyorum”

<Files\\VELİ\\Veli 1> - § 1 reference coded [3,19% Coverage] Reference 1 - 3,19% Coverage

“Bize iş fırsatları sunulmuyor”

<Files\\VELİ\\Veli 5> - § 1 reference coded [4,19% Coverage] Reference 1 - 4,19% Coverage

“Şehirler arası izin verilmesi gerekiyor”

Files\\VELİ\\Veli 18> - § 1 reference coded [6,85% Coverage] Reference 1 - 6,85% Coverage

“Öğrencilerin üniversiteye girmeleri konusunda kolaylaştırma yapmaları gerek”

<Files\\VELİ\\Veli 15> - § 1 reference coded [6,44% Coverage] Reference 1 - 6,44% Coverage

“Ayrıca üniversiteye girişlerin sınavsız bir şekilde olmasını istiyorum”

<Files\\VELİ\\Veli 14> - § 1 reference coded [7,59% Coverage] Reference 1 - 7,59% Coverage

“Bize sunulan imkanlar dışında herkese vatandaşlık vermeleri gerektiğini düşünüyorum”

<Files\\VELİ\\Veli 11> - § 1 reference coded [4,10% Coverage] Reference 1 - 4,10% Coverage

“İmkanları yeterli olduğunu düşünüyorum”

Tablo 38.

Türkiyede Yaşayan Yerel Halkın Sizin Ile İlgili Yeterli Bilgiye Sahip Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Çok Fazla Olmasa Da Bazı Bilgiye Sahiptirler	2	11
Yeterince Bilgi Sahibi Olmadıklarından Aşağılanmaktayız	1	5,5
Yeterli Bilgi Sahibi Değildirler	13	71,5
Yeterli Bilgiye Sahiptirler	2	11

Şekil 13 ve Tablo 38’de görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Türkiyede yaşayan yerel halkın sizin ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünüyor musunuz hakkında; çok fazla olmasa da bazı bilgiye sahiptirler, yeterince bilgi sahibi

olmadıklarından aşağılanmaktayız, yeterli bilgi sahibi değildirler ve yeterli bilgiye sahiptirler görüşlerini ortaya koymuşlardır. Tablo 38’de bakıldığında, Türkiye de yaşayan yerel halkın sizin ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna katılımcı velilerin vermiş oldukları cevaplarda Türkiye’de yaşayan halkın onlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündükleri anlaşılmaktadır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 17> - § 1 reference coded [10,23% Coverage] Reference 1 - 10,23% Coverage

“Hepsinin yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünmüyorum aralarında bizim ile ilgili bilgiye sahip olanlar mevcut”

<Files\\VELİ\\Veli 13> - § 1 reference coded [6,88% Coverage] Reference 1 - 6,88% Coverage

“Çoğu Suriyeliler hakkında bilgi sahibi olmadıklarından bizi aşağılamaktadırlar”

<Files\\VELİ\\Veli 4> - § 1 reference coded [7,78% Coverage] Reference 1 - 7,78% Coverage

“Hayır halkın bizim hakkımızda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünüyoruz”

<Files\\VELİ\\Veli 3> - § 1 reference coded [5,18% Coverage] Reference 1 - 5,18% Coverage

“Evet yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünüyorum”

Tablo 39.

Eğitim Çağındaki Çocuğunuzu Okula Gönderiyor Musunuz?

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Gönderiyorum	17	94,5
Göndermiyorum	1	5,5

Şekil 13 ve Tablo 39’da görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Eğitim çağındaki çocuğunuzu okula gönderiyor musunuz hakkında; gönderiyorum ve göndermiyorum görüşlerini ortaya koymuşlardır. Eğitim çağındaki çocukların okula gönderildiği görülmektedir. Suriyeli ailelerin eğitimin önemini bildikleri sölenebilir. Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 1> - § 1 reference coded [3,51% Coverage] Reference 1 - 3,51% Coverage

“Evet çocuğumu okula gönderiyorum”

<Files\\VELİ\\Veli 15> - § 1 reference coded [3,27% Coverage] Reference 1 - 3,27% Coverage

“Hayır çocuğumu okula göndermiyorum”

Tablo 40.

Suriyeli Sığınmacı Olarak Türkiye De Size Sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Herhangi Bir Fikrim Yoktur	1	5,5
Ne Kötü Ne De İyi	1	5,5
Yeterlidir	12	66
Yetersiz	4	22

Şekil 13 ve Tablo 40’da görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Suriyeli sığınmacı olarak Türkiye de size sunulan sağlık hizmetleri hakkında ne düşünüyorsunuz hakkında; herhangi bir fikrim yoktur, ne kötü ne de iyi, yeterlidir ve yeterli bilgiye sahiptirler görüşlerini ortaya koymuşlardır. Katılımcı velilerin çoğunun sağlık hizmetlerini yeterli buldukları ve çok az oranda katılımcının yetersiz buldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 6> - § 1 reference coded [4,64% Coverage] Reference 1 - 4,64% Coverage

“Bu konu ile ilgili herhangi bir düşüncem yoktur”

<Files\\VELİ\\Veli 13> - § 1 reference coded [6,70% Coverage] Reference 1 - 6,70% Coverage

“Bize sunulan sağlık hizmetlerinin ne kötü ne iyi olarak değerlendire bilirim”

<Files\\VELİ\\Veli 1> - § 1 reference coded [5,96% Coverage] Reference 1 - 5,96% Coverage

“Bize sağladıkları hizmetler yeterli ve oldukça güzeldir”

<Files\\VELİ\\Veli 10> - § 1 reference coded [6,94% Coverage] Reference 1 - 6,94% Coverage

“Sağlık hizmetlerinde bize sunulan hizmetler yetersiz olarak görüyorum”

Tablo 41.

Suriye De Savaş Bittiği Taktir De Ne Yapmayı Düşünüyorsunuz

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Burada Kalacağım	2	11
İşimin Gerektirdiği Yerde Olacağım	1	5,5
Suriyeye Döneceğim	15	82,5

Şekil 13 ve Tablo 41’de görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Suriye de savaş bittiği taktir de ne yapmayı düşünüyorsunuz hakkında; burada kalacağım, işimin gerektirdiği yerde olacağım ve suriyeye döneceğim görüşlerini ortaya koymuşlardır. Suriye de savaş bittiği taktir de ne yapmayı düşünüyorsunuz’ sorusu katılımcılara yöneltildiğinde çoğunluğun kendi ülkelerine dönmeyi istediği ve çok az oranda katılımcının Türkiye’de kalmak istediği tespit edilmiştir. Bu durumda, Türkiye’de olmaktan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 16> - § 1 reference coded [8,94% Coverage] Reference 1 - 8,94% Coverage

“Burada kalmayı düşünüyorum. Dönmek gibi bir düşüncem yok çünkü Suriye’de bir şeyim kalmadı”

<Files\\VELİ\\Veli 15> - § 1 reference coded [6,53% Coverage] Reference 1 - 6,53% Coverage

“Savaş bittikten sonra eski durumumuza ve ailemize geri dönmek istiyorum”

<Files\\VELİ\\Veli 7> - § 1 reference coded [3,50% Coverage] Reference 1 - 3,50% Coverage

“İşimin gerektirdiği yerde olacağım”

Tablo 42.

Suriyeli Göçmen Olarak Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir

Tema	Veli Görüşleri	
	N	%
Afrikadan Gelmiş İnsanlar Gibi Görüyorlar	1	5,2
Dil Sorunu Yaşamıyorum	2	10,4
İletişim Sorunu Yaşamıyorum	5	26
İletişimde Dil Sorunu Yaşıyorum	10	52
Türk Halkının Bizi Kabullenmemesi	1	5,2

Şekil 13 ve Tablo 42’de görüldüğü gibi veli görüşlerine göre Suriyeli göçmen olarak yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir hakkında; afrikadan gelmiş insanlar gibi görüyorlar, dil sorunu yaşamıyorum, iletişim sorunu yaşamıyorum, iletişimde dil sorunu yaşıyorum ve türk halkının bizi kabullenmemesi görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Katılımcı velilerin vermiş oldukları cevaplara göre en fazla dil bilmemekten kaynaklı iletişim sorunu yaşadıkları söylenebilir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

<Files\\VELİ\\Veli 14> - § 1 reference coded [7,41% Coverage] Reference 1 -

7,41% Coverage

“Bizi birer yabancı hiçbir şeyi olmayan Afrika’dan gelmiş insanlar gibi görüyorlar”

<Files\\VELİ\\Veli 1> - § 1 reference coded [3,62% Coverage] Reference 1 - 3,62%

Coverage

“Çok fazla dil sorunu yaşamıyoruz”

<Files\\VELİ\\Veli 4> - § 1 reference coded [4,53% Coverage] Reference 1 - 4,53%

Coverage

“Türk dilini kullanamamaktan sıkıntı yaşıyoruz”

<Files\\VELİ\\Veli 11> - § 1 reference coded [5,33% Coverage] Reference 1 -

5,33% Coverage

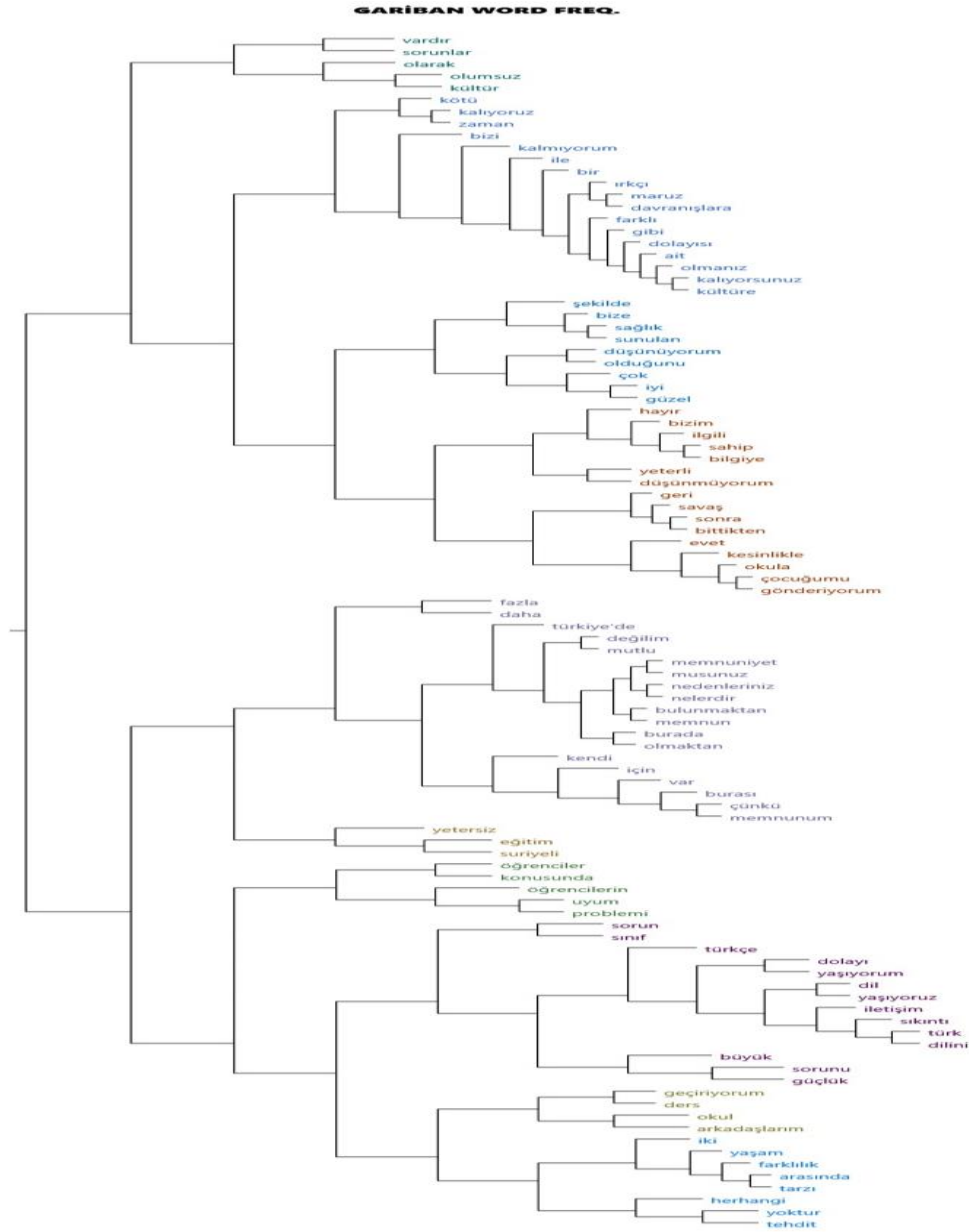
“İletişim konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamıyoruz”

<Files\\VELİ\\Veli 7> - § 1 reference coded [3,40% Coverage] Reference 1 - 3,40%

Coverage

“Türk halkının bizi kabullenmemesi”

% 001'e kadar olan kelimeler tabloda gösterilmiştir) yukarıdaki Şekilde görülmektedir. Araştırmamızın amacı ile bağlantılı olarak En sık kullanılan kelimelerin başında “Türk, evet, iletişim, herhangi, sorun, düşünüyorum, eğitim, olarak, yeterli, sıkıntı” gelmektedir. Bu bulgulardan elde edilen sonuca göre, yaşanan sorunların ve problemlerin tespiti için yeterlidir kelime bulutuna ulaşıldığı değerlendirilebilir. Daha derinliğine bir analiz yapamak açısından araştırma nitel araştırma sorularının yönelik olarak problem durumunu ortaya çıkarmak amacıyla müteakip bulgularda da görüleceği gibi nelerin anlamlı olabileceği üzerinde durmak için analizimizi derinleştirdik.

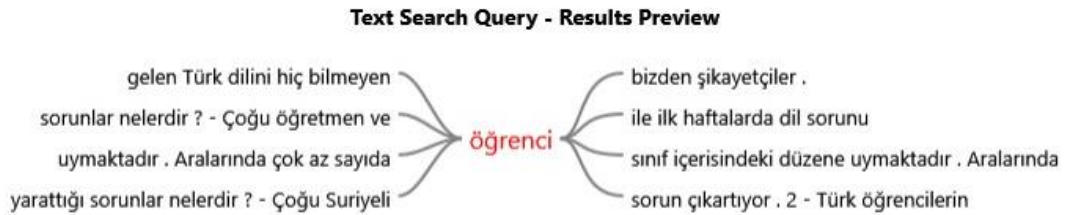
Şekil 15. Kelime Sıklıkları Diyağram Analizi

Yukarıdaki kelime sıklıkları diyağramındaki analizinden de anlaşılacağı gibi kültür, ırkçı davranışlar, Suriyeli göçmenler ile ilgili yeterli bir bilgiye sahip olunmaması, savaş sonrası ülkelere dönme düşüncelerinin varlığı, Türkiye'de bulunmaktan dolayı mutlu olan ve olmayan kesimlerin var olduğu, eğitimlerinde uyum problemi yaşadıkları anlaşma ve okulda ise dil ve Türkçeyi kullanmadan dolayı sıkıntı yaşadıkları ve Suriye ile Türkiye'nin tarihsel bağları ve aile ilişkileri olmasına göçmen yaşam farkları ve kültür farklılıklarının olduğu yönünde bulgular ulaşılmıştır. Nvivo programının sağladığı kolaylığı da kullanarak yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumları daha derinliğine analiz etmek için kelime bulutu ve kelime sıklıklarından elde edilen bulgulardan yola çıkarak tek tek her bir kelimenin bağlantılı olduğu olumlu olumsuzları Nvivo12 plus programının text search query analiz butonunu kullanarak elde ettiğimiz bulgular müteakip şekillerde belirtilmiştir.

Şekil 16. Okul Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Okul kelimesinden yola çıkarak yaptığımız analiz sonucunda; okulda bir iletişim sorununun olduğu, öğrenciler arasında tartışma ve kavganın var olduğu bu durumun ise okul kurallarının ihlal edilmesine yol açtığı yanı sıra vakitlerini gerek arkadaşları ile top ve oyun oynayarak geçirdikleri bir kısmının ise ders çalıştıkları bulgularına ulaştığımızı söyleyebiliriz.

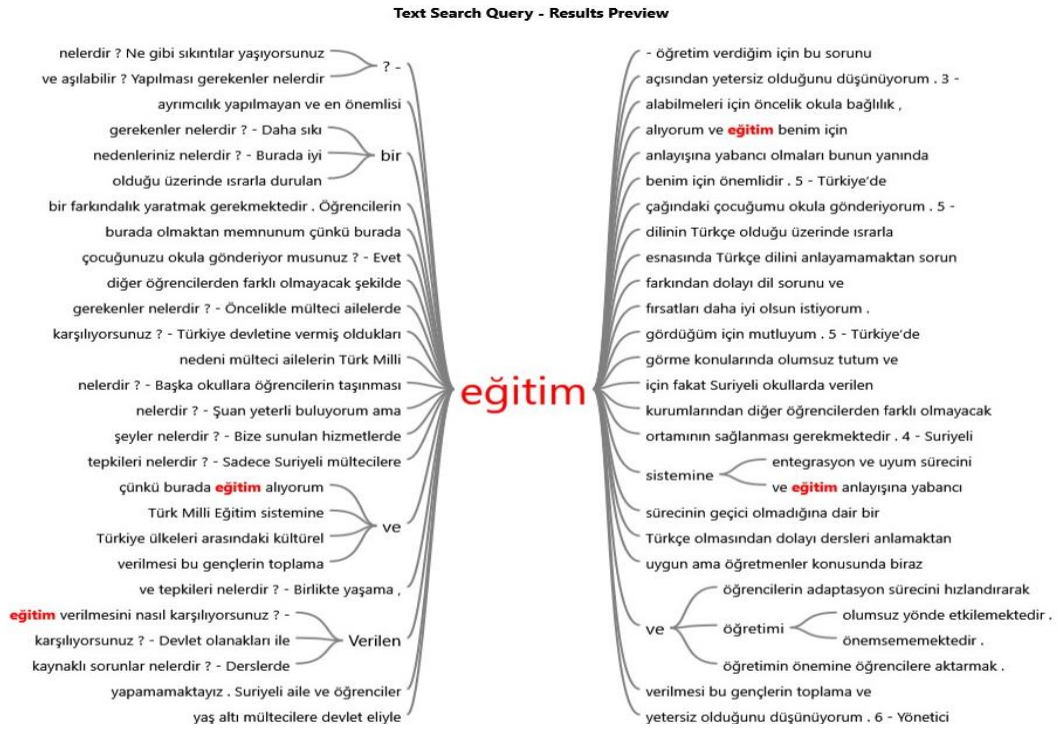
Şekil 17. Öğrenci Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Öğrenci açısından bakıldığında genellikle türk dilini him bilmediklerini, bazılarının ikl haftalardan sonra dil sorununu çözdüğünü ancak dil ve ders anlama sorunlarının var olduğunu bunun yanında ise sınıf içi düzene çok azının uymakta olduğu bulgusuna varabiliriz.

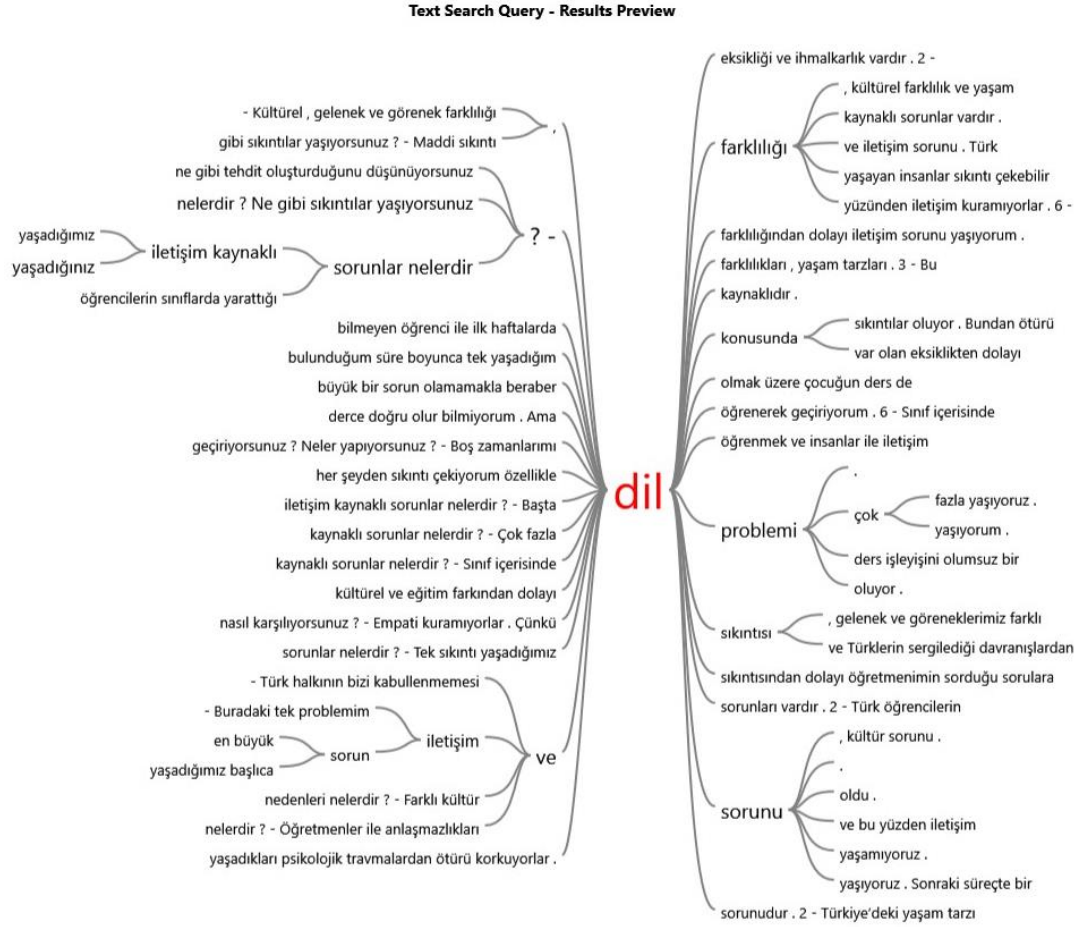
Şekil 18. Akademik Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Derlerde yaşanan sorunun eğitime yansıdığından yola çıkarak akademik hayattaki etkisine baktığımızda gerek kültürel farklılığın gerekse uyum sorunlarının varlığı ve gerekse de iletişim sorunlarını akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediği ve diğer öğrencilerden daha geride bir eğitim seviyesinde oldukları sonucuna varabiliriz.

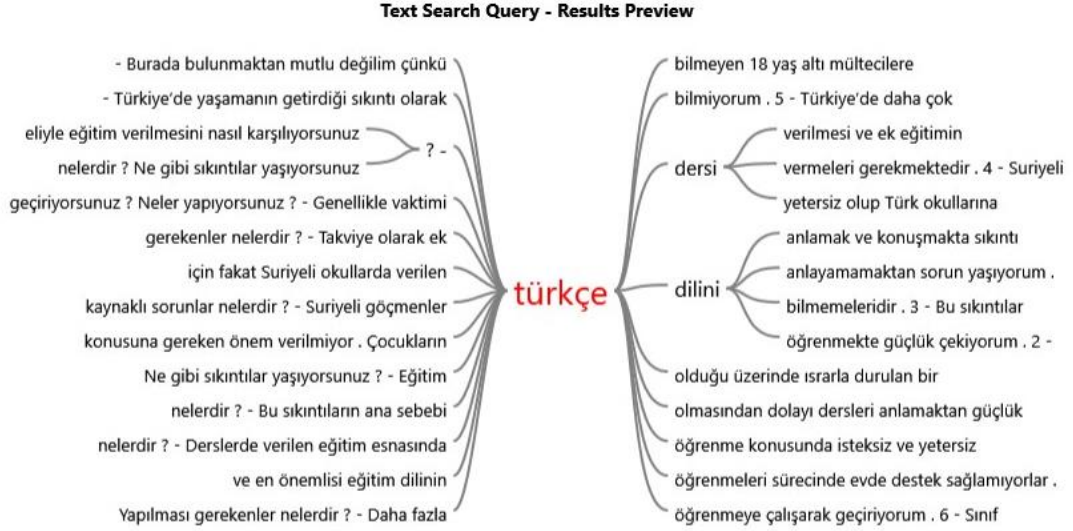
Şekil 19.

Akademik başarısızlığın eğitim açısından değerlendirilmesine bakıldığında ise yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi ailelerin büyük bir çoğunluğunun çocuklarını okula göndermekte olduğunu ve çocukların ise Türkiye’de eğitim aldıklarından memnun olduklarını ancak yine iletişimden kaynaklı uyum ve entegrasyon sorunları ile birlikte derslerdeki yaşadıkları sorunlar varlığı olduğu sonucuna varılabilir.

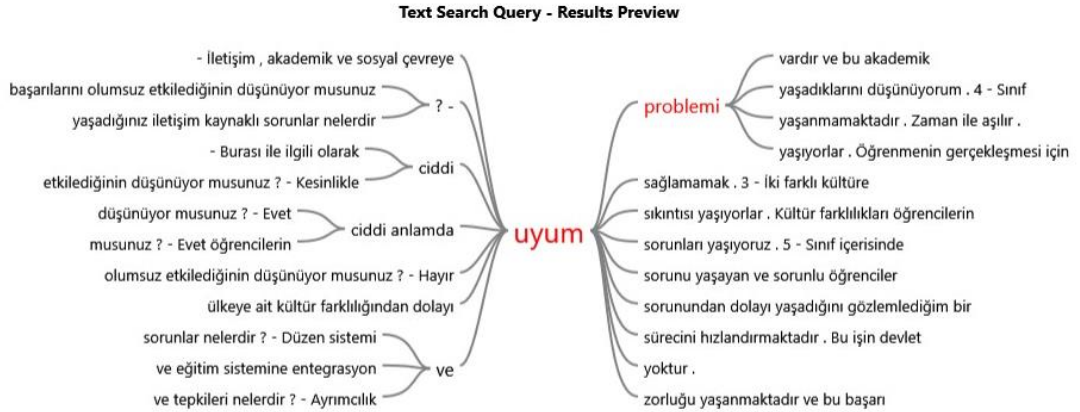
Şekil 20. Dil Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Yukardaki bulgulardan yola çıkarak ortaya çıkan dil sorununu derinliğine araştırdığımızda ise yukardaki şekilde de görüleceği üzere gerçekte Türkçe diline tam hakim olmamalar, gerek ders gerekse de iletişim ve anlaşmada sorunlar yaşadığı ile yine kültürel farklılıkları, gelenek, görenek farkı, yaşam farklılığının olduğu ile bir kısım Türk vatandaşının sergiledikleri davranışlarından memnun olmadıkları sonucuna varabiliriz.

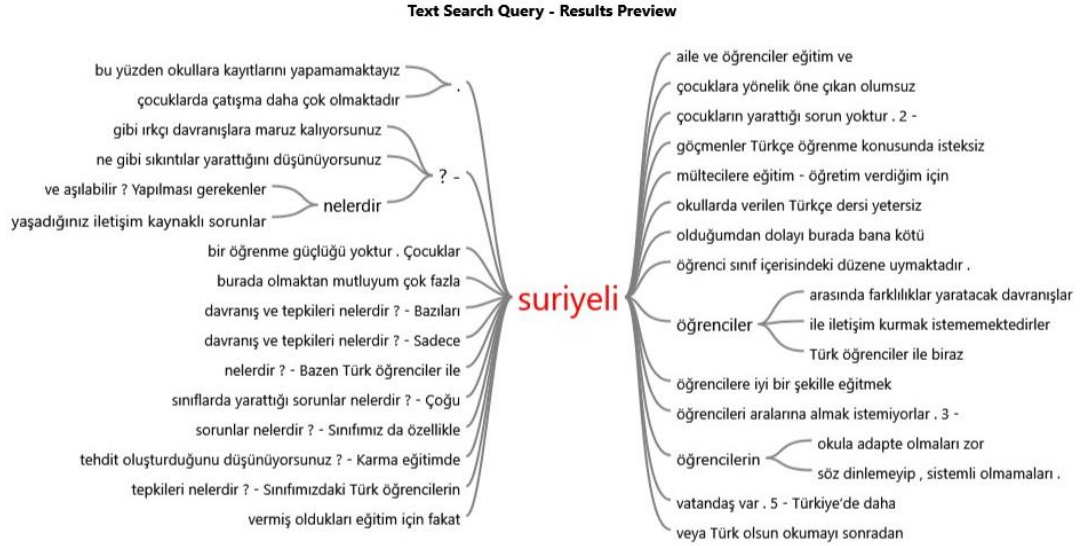
Şekil 22. Türkçe Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Türkçe dilinden kaynaklı ders başarısı ve iletişimdeki sorunların kaynağında öğrencilerin dersleri anlamakta sıkıntı yaşadıkları gibi konuşmada ve ders için iletişimde de bu sorunun varlığını görebilmekteyiz. Buun yanısıra öğretmenlerin ise Suriyeli öğrencilerin derslere karşı bir ilgisizliği, isteksizliğin olduğu söylenebilir. Ayrıca velilerin çocuklarına evde destek sağlamadığı ile ek eğitimin verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

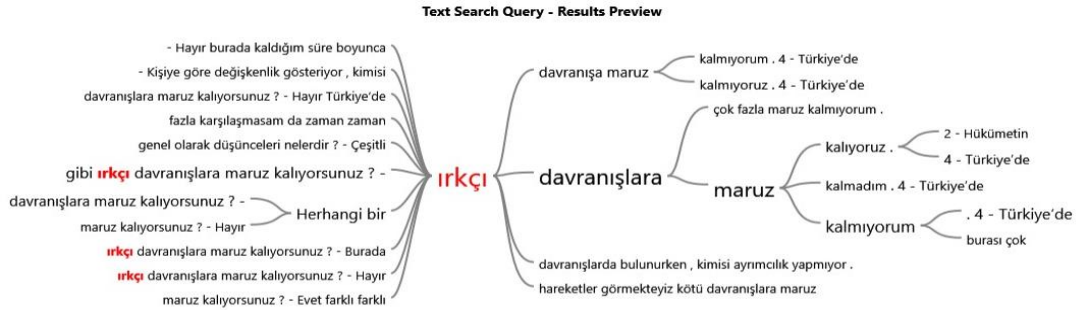
Şekil 23. Uyum Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Bulgular ışığında yaşanan uyum sorunundan yola çıkarak yapılan ayrıntılı analizde uyum probleminin var olduğu, gerek aile bireyleri gerekse çocukların bu uyum problemi ile başa çıkamadıkları ve burada yaşadıkları süre zarfında bu durumun hayatlarını etkilendiği sonucuna varılabilir. Bunun önlenmesi için daha etkin ve verimli bir uyum programının hazırlanması gerektiği söylenebilir.

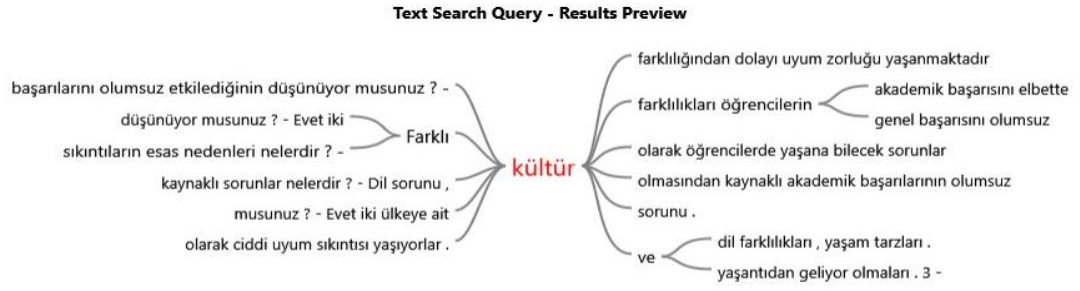
Şekil 26. Suriyeli Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Yukardaki bulgulara benzer bulguların burda da olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Suriyeli açısından baktığımızda gerek veli gerekse öğretmenlerin verilen türkçe dersinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Yaşanan uyum sorunlarının nedeni olarak suriyeli çocukları Türk çocukların arasın almadıklarından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

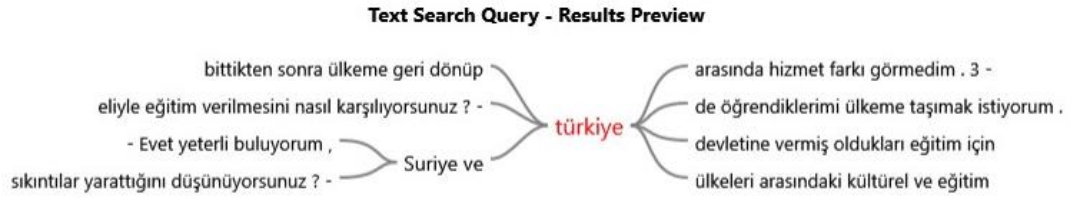
Şekil 27. ırkçı Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Analizlerde ifade edilen ırkçılık yapıyor söylemi açısından analiz edildiğinde okul paydaşlarının böyle bir durumla karşı karşıya kalmadıkları bununla birlikte çok az bir kesim ise ırkçı davranışlara maruz kaldığı söylenebilir.

Şekil 28. Kültür Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Kültür farkının öğrencinin akademik ve genel başarısını olumsuz etkilediği ve uyumsuzluğa da yol açtığı söylenebilir.

Şekil 29. Türkiye Kelimesine Yönelik Kelime Sıklıkları Analizi

Suriye ile Türkiye arasında Kültür ve eğitim sistemi farkı olduğu ayrıca Türkiyede öğrendiklerini ülkelerin götürmek istediklerini ifade ettikleri söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırmada ilkokul kademelerinde uygulanan iletişim modelinin yabancı uyruklu öğrenciler ve eğitim üzerinde olumlu bir etkisinin olup olmadığı, Hatay ve Gaziantep’de var olan ilkokullarda ve Türkiye genelinde farklı kültürden olan öğrencilerin birbirlerine nasıl uyum sağladıkları ve değerler eğitimine herhangi bir etkisinin olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın bu bölümünde, nicel ve nitel boyutlara ilişkin alt problemlere yönelik tartışmalara yer verilmiştir.

5.1 Çalışmanın Nicel Boyutuna İlişkin Tartışma

5.1.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerine Cinsiyetine Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Tartışma

Çalışmamızda, katılımcı öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine bakıldığında araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %45,57’sinin kız ve %54,43’ünün erkek olduğu, Şenol ve ark.’nın (2018) yapmış oldukları araştırma da ise katılımcıların çoğunluğunun kız olduğu, Coşkun ve Emin’in (2018) çalışmasında Suriyeli katılımcının çoğunluğunun bizim araştırmamıza benzer şekilde erkek olduğu tespit edilmiştir.

5.1.2 İkinci Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerin Yaşlarına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Tartışma

Bizim çalışmamızda katılımcıların %10,68’sinin 9 yaşında, %46,61’inin 10 yaşında, %31,25’inin 11 yaşında ve %11,46’sının 12 yaşında olduğu görülmüştür. Emin’in (2018) çalışmasında ise Türkiye’de yaşayan çoğu Suriyeli katılımcının yaş aralıklarının yarısının 0-18 yaş aralığında olduğu mevcut sayılarının hızlı arttığı ve çoğunluğunun bizim araştırmamıza benzer şekilde erkek olduğu tespit edilmiştir. Yine bizim çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular ışığında 9 yaş öğrencilerinin öğretmenleriyle kurdukları ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan

aldıkları puanların diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, ayrıca 10 yaşındaki öğrencilerin öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanların 12 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Bu konu üzerine alanyazın incelendiğinde, yapılan çalışmaların daha büyük yaş grupları üzerine olduğu ve ilkokul düzeyindeki öğrenciler için çok fazla araştırma yapılmadığı görülmektedir.

5.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerin Sınıflarına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde bulunan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki sosyokültürel uyum alt boyutundan almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaşına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Aliyev'in (2015) araştırmasında yabancı uyruklu öğrencilerin sınıflarına göre kültürlerarası uyum ölçeği puanları arasındaki fark incelendiğinde bizim araştırmamızın aksine yalnızca geline ülke/bölge değişkenine göre gruplar arasında anlamlı fark olduğu [$t(190) = 2.38; p<.05$] görülmektedir.

5.1.4 Dördüncü alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerin Türkiye'ye Gelme Zamanına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Tartışma

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğindeki dil uyumu ve iletişim alt boyutundan almış oldukları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit

edilmiştir ($p < 0,05$). Türkiye'ye bir yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldığı puanlar, Türkiye'ye üç yıl ve dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Ayrıca Türkiye'ye iki yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutu puanları dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrencilerden daha düşüktür. Öğrencilerin Türkiye'ye göç etme zamanına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p > 0,05$). Türkiye'ye dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrenciler Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan, Türkiye'ye bir yıl ve iki yıl önce göç etmiş öğrencilerden daha yüksek puan almıştır. Yıldırımalp ve ark.'nın (2017) çalışmasında katılımcıların 26'sı (% 86.7) Türkiye'de 1-3 yıldır yaşadıkları ve literatürde de belirtildiği üzere ve ilk aylarda geldikleri kültüre adapte olma, kaybettikleriyle yüzleşme gibi birtakım şeylerle yüzleştikleri fakat sonra kaybettiklerini geri alma çabasına girdikleri ve iş sahibi olma, barınma, aileyi bir arada tutma gibi konularda girişimci bir davranış sergiledikleri görülmektedir. Katılımcıların 4'ünün (% 13.3) Türkiye'de 4 yıl ve üzeri süredir yaşadığı tespit edilmiştir. Bizim çalışmamıza benzer şekilde geldikleri ilk zaman ve sonra ki yıllar arasında verdikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

5.2 Çalışmanın Nitel Boyutuna İlişkin Tartışma

5.2.1 Öğrenci Boyutuna İlişkin Tartışma

5.2.1.1 Birinci Alt Probleme (Türkiye'de Yaşamının Getirdiği Güçlükler Nelerdir? Ne Gibi Sıkıntılar Yaşıyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Öğrencilerin çoğunun Türkçeyi öğrenmekte ve dersi anlamakta zorluk çektiklerini, alışveriş, gelenek görenek farklılığında, diğer öğrencilerden şiddet görme ve hırsızlık konusunda neredeyse hiç sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bizim çalışmamıza benzer şekilde Güngör ve Şenel'in (2018) çalışmasında dil ve kültür uyumu olduğu, dili anlayamama ve bu nedenle programın gerisinde kalma, sonucunda ise akademik başarısızlık gibi sıkıntıların yaşandığı belirtilmiştir.

5.2.1.2 İkinci Alt Probleme (Türkiye’deki Yaşam Tarzı İle Kendi Ülkenizdeki Yaşam Tarzının Aynı Olduğunu Düşünüyor Musunuz Ve İki Ülke Arasında Kültürel Uyum Var Mıdır?) İlişkin Tartışma

Öğrencilerin kendi ülkelerindeki yaşam tarzı ile Türkiye’deki yaşam tarzı arasında görüş bildirirken aynı oranda öğrencinin iki ülke arasında fark olduğunu düşündükleri ve yine aynı oranda öğrencinin fark olmadığını düşündükleri görülmektedir. 4 öğrencinin ise kendi ülkesinde yaşamının daha iyi olduğu görüşünü bildirdiği görülmektedir. Sadece 1’er öğrencinin akrabalarının Türkiye’de bulunmamasından dolayı kendilerini yalnız hissettikleri, Türkiye’de kadın-erkek eşitliği olduğunu düşünmedikleri ve yine 1 öğrenci’nin bir fikrinin olmadığı şeklindedir. Levent ve Çayak’ın (2017) bulguları bizim bulgularımız ile benzerlik göstermektedir.

5.2.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Farklı Bir Kültüre Ait Olmanız Dolayısıyla Türkiye’de Ne Gibi İrkçi Davranışlara Maruz Kalıyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Elde ettiğimiz bulgulara göre 10 öğrencinin ırkçı davranışa maruz kalmadıkları ile 15 öğrencinin ise memnuniyetsizliklerini ifade ettiği söylenebilir. Çalışmamızda mülteci öğrencilerin Türkiye’de aıdat duygusu, yabancılaşma, dışlanma gibi bir takım ciddi ırkçı sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bizim bulgularımızı destekler nitelikte olan bulgular Gencer’in (2017) çalışmasında da görülmektedir. Bizim çalışmamızda katılımcıların çoğu bunu kendilerini Türk toplumunun bir parçası gibi görmediklerini ve Türk öğrencilerin onlarla alay ettiklerini belirtmişlerdir.

5.2.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Türkiye’de Bulunmaktan Memnun Musunuz? Memnuniyet Nedenleriniz Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Bulgularımıza göre, 10 öğrencinin Türkiye’de bulunmaktan mutlu olduklarını belirttikleri, çok yakın bir oranla 9 öğrencinin olumsuz görüş bildirerek memnun olmadıklarını öne sürdükleri, 3 öğrencinin bu konu hakkında düşündüklerinden emin olmadıkları ve 1 öğrencinin Türkiye’deki öğrencilerin kendileri ile alay ettiklerini düşündüğü görülmektedir. Bizim çalışmamızda elde edilen bulgular Gencer (2017), Özdemir (2018) bulgularına benzer şekilde yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ülkeden memnun olmadıklarını ve kendilerini Türk toplumunun bir parçası gibi

görmediklerini ve memnun olmama nedenleri arasında yaşadıkları en büyük sorunun dil sorunu ve dili bilmemelerinden kaynaklı olan bir takım sorunların olduğu tespit edilmiştir.

5.2.1.5 Beşinci Alt Probleme (Türkiye’de Daha Çok Kimlerle Vakit Geçiriyorsunuz? Neler Yapıyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Bizim çalışmamızda araştırmaya katılan katılımcılardan elde edilen bulgulara göre Türkiye’de daha çok arkadaşları ile, ders çalışarak ve aileleri ile vakit geçirdikleri, çok az öğrencinin oyun oynayarak, spor yaparak, telefon kullanarak ve tv programı izleyerek vakit geçirdikleri görülmektedir. Güngör ve Şenel’in (2018) çalışmasında benzer bulgulara rastlanmıştır ve öğrenciler en çok kendi ülkelerinden olan çocuklarla arkadaşlık kurduklarını ve vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Yıldırım alp ve arkadaşlarının (2017) yapmış oldukları çalışmada birçok Suriyelinin toplumdan izole bir şekilde yaşadığı ve bunun başlıca nedenin dil yetersizliği olduğu tespit edilmiştir ve zamanlarının büyük kısmını kendileri gibi göçmen olanlarla ve ağırlıklı olarak da diğer Suriyelilerle geçirdikleri, öz kültürlerinden kopuş yaşamadıkları ancak Türk toplumu ile de kaynaşamadıkları görülmüştür.

5.2.1.6 Altıncı Alt Probleme (Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrenci Olarak Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre iletişim kaynaklı sorunların en başında öğrencilerin dersi anlayamadıklarından ötürü akademik başarısızlık ve çevrelerindeki bireylerle iletişim kurma olduğunu görmekteyiz. Şimşir ve Dilmaç’ın (2018) yapmış oldukları araştırmada, öğrencilerin dil konusunda zorluk yaşadıkları ve bu yüzden iletişim kuramadıkları, Türkçe’yi anlamadıkları ve Türk arkadaşları ve onların aileleri ile iletişim kuramadıklarından dolayı bir takım sıkıntılar yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir. Alagöz ve Geçgil’in (2016) yapmış olduğu çalışmada mülteci öğrencilerin karşılaştığı en büyük sorunun dil sorunu olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Uzun ve Bütün’in (2016) çalışmasında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe bilmemelerinden dolayı okullarda ciddi sorunlar yaşadıkları, gerek öğretmenleriyle, gerek arkadaşlarıyla istedikleri düzeyde iletişim kuramadıkları ve bu durumdan memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Kirmayer ve ark.’nın (2011)

yapmış oldukları araştırma sonucunda ise yabancı uyruklu öğrencilerin dil sorunu yaşamalarının sonucunda ruh sağlıklarının olumsuz etkilendiği gözlemlenmiştir. Green'in (1998) yapmış olduğu araştırmada yabancı uyruklu çocukların farklı bir toplumda yaşaması sonucu öğrendikleri yabancı dilin yetersiz olmasından dolayı eğitim amaçlı yapılan testlerde diğer çocuklara göre daha düşük puanlar aldıkları ve bu nedenle akademik olarak başarısız oldukları sonucuna varılmıştır. Bu kapsam da araştırmadan elde edilen bulgular ile bizim bulgularımızın örtüştüğü görülmektedir.

5.2.2 Öğretmen Boyutuna İlişkin Tartışma

5.2.2.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Sınıflarda Yarattığı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Katılımcı öğretmenlerin verdikleri cevaplarda iletişim sorunu olduğu ve iletişime bağlı olarak dersi anlayamama, başarısızlık gibi bir takım akademik sorunların yaşandığı ve ihmalkarlık gösterip derslerine çalışmama, önemsememe, sosyal çevreye uyum, saygısızlık ve ailelerin çocuklarına yeterli zaman ayıramaması gibi sorunlar yaşadıklarını ifade ettiler ki bu bulgular akademik sorunlara sebep olan hususlar olduğu söylenebilir.. Benzer bulgulara Şimşir ve Dilmaç'ın (2018) araştırmasında rastlanmıştır.

5.2.2.2 İkinci Alt Probleme (Türk Öğrencilerin Bu Öğrencilere Karşı Tutum, Davranış Ve Tepkileri Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Çalışmamızda, Türk öğrencilerin bu öğrencileri dışladıkları, ayrımcılıktan, tepkili davranmaktan ve doğru düzgün iletişim kuramamaktan ötürü çatışma ve kavgaların yaşandığı verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Yaşanılan sorunların temelinde yine dil sorunu ve iletişim sorununun olduğu katılımcı öğretmenlerin verdikleri cevaplarda görülmektedir. Gencer (2017) araştırmasında bizim araştırmamıza benzer bulgular elde etmiştir.

5.2.2.3 Üçüncü Alt Probleme (İki Farklı Kültüre Ait Olan Öğrencilerin Ciddi Anlamda Uyum Problemi Yaşadıklarını Ve Bu Durumun Öğrenmelerine Etki Ettiğini, Akademik Başarılarını Olumsuz Etkilediğini Düşünüyor Musunuz?) İlişkin Tartışma

Katılımcı öğretmenlerin İki farklı kültüre ait olan öğrencilerin ciddi anlamda uyum problemi yaşadıklarını ve bu durumun öğrenmelerine etki ettiğini, akademik başarılarını olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz’ sorusuna verdikleri cevaplarda en fazla olumsuz etkilendiklerini düşündükleri ve uyum zorluğu yaşadıkları belirtilmiştir. Araştırmamızın bu bulgusu, Erdoğan (2014) ve Türk (2016) tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

5.2.2.4 Dördüncü Alt Probleme (Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Ne Gibi Sorunlar Yaşıyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Öğretmen katılımcıların verdikleri cevaplar ele alındığında Suriyeli öğrenciler açısından sınıf içerisinde olan sorunlar içerisinde en çok dil sorunundan kaynaklı iletişim sorunu ve kavgaların olduğu, mülteci öğrencilerin sınıf kurallarına uymakta zorluk çektikleri ve bu sorunların beraberinde arkadaş edinmede güçlük çektikleri, dedikodu olaylarının olduğu, dil sorunu kaynaklı yazma ve okumada bu öğrencilerin geri kaldıkları ve sınıf içerisinde ki düzene uymakta zorluk çektikleri tespit edilmiştir. . Bu bulgu, Özkarslı (2014) ve Tunç (2015) tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

5.2.2.5. Beşinci Alt Probleme (Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Yaşadığımız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Sınıf içerisinde katılımcı öğretmenlerin mülteci öğrencilerle yaşadıkları sorunların başında iletişim sorunu olduğunu ve bu öğrencilerin türkçeyi tam bilmedikleri, dilden ve kültürel farklılıklardan dolayı çekingen davrandıkları, düzene uymadıkları, empati kuramadıkları ve yaşadıkları sorunları paylaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bizim bulgularımızın aksine Seymen ve Tok’un (2015) yapmış oldukları araştırmada Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrenciler, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler diğerlerine göre daha avantajlı

bulunmuştur çünkü katılımcıların verdikleri cevaplardan anlaşıldığı üzere, o kültürün içinde bulunmanın, ikinci dil öğrenimini kolaylaştırdığını düşünmektedirler.

5.2.3 Veli Boyutuna İlişkin Tartışma

5.2.3.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Denilince İnsanların Sizinle İlgili Genel Olarak Düşünceleri Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Katılımcı velilerden elde edilen bulgulara göre insanların genel olarak onları aşağıladıkları, onlarla alay ettikleri ve hatta kötü muamele edildikleri ve çok az katılımcının da aksi bir görüş belirterek bir kısmın onlara karşı insancıl, barışçıl, normal ve şefkatli davrandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar verdikleri cevaplar da genellikle onlara kötü muamele edildiği, insanların onlara karşı alay edici ve aşağılayıcı tavırlar sergilediklerini düşündükleri tespit edilmiştir. Yapmış oldukları yorumlardan geldikleri ülkedeki tutum ve davranışlardan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu bulguya benzer nitelikte bulguya Bozbeyoğlu'nun (2015) araştırmasında rastlanılmıştır.

5.2.3.2 İkinci Alt Probleme (Hükümetin Size Sağladığı İmkan Ve Olanakları Yeterli Buluyor Musunuz? Daha Fazla Yapılmasını İsteddiğiniz Şeyler Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Velilerin, hükümet tarafından onlara sağlanan imkan ve olanakları 10 kişinin yeterli görmesi yanı sıra geriye kalan diğer katılımcıların görüşlerinin genel teması açısından yeterli bulmadıkları, onlara yeterli oranda iş imkanı sunulmadığı ve bu durumdan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Benzer bulguya Usta ve ark.'nın (2018) yapmış oldukları araştırmada rastlanılmıştır.

5.2.3.3 Üçüncü Alt Probleme (Türkiye'de Yaşayan Yerel Halkın Sizinle İlgili Yeterli Bilgiye Sahip Olduğunu Düşünüyor Musuz?) İlişkin Tartışma

Katılımcı velilerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, Türkiye'de yaşayan halkın onlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Ankaralı ve ark.'nın (2017) çalışması bizim bulgularımızı destekler niteliktedir.

5.2.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Eğitim Çağındaki Çocuğunuzu Okula Gönderiyor Musunuz?) İlişkin Tartışma

Elde edilen bulgular doğrultusunda, eğitim çağındaki çocukların okula gönderildiği görülmektedir. Suriyeli ailelerin eğitimin önemini bildikleri söylenebilir. Ancak Artan ve Arıcı'nın (2017) çalışmasında kamplardaki çocuk sayısından dolayı okul çağındaki mülteci çocukların yalnızca %13'ünün okula gittiği anlaşılmaktadır.

5.2.3.5 Beşinci Alt Probleme (Suriyeli Sığınmacı Olarak Türkiye'de Size Sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Katılımcı velilerin çoğunun sağlık hizmetlerini yeterli buldukları ve çok az oranda katılımcının yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Benzer bulguya Soysal ve Yağar'ın (2016) araştırmasında rastlanmıştır.

5.2.3.6 Altıncı Alt Probleme (Suriye'de Savaş Bittiği Takdirde Ne Yapmayı Düşünüyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Bu soru katılımcılara yöneltildiğinde çoğunluğun kendi ülkelerine dönmeyi istediği ve çok az oranda katılımcının Türkiye'de kalmak istediği tespit edilmiştir. Bu durumda, Türkiye'de olmaktan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Bizim bulgumuzun aksine Tatlıcıoğlu ve Apak'ın (2018) çalışmasında suriyeli mültecilerin geldikleri ilk zamanlarda kendi ülkelerine dönmek istedikleri ancak zaman içerisinde dönmeyi tercih edenlerin sayılarının azaldığını görmekteyiz.

5.2.3.7 Yedinci Alt Probleme (Suriyeli Göçmen Olarak Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Katılımcı velilerin vermiş oldukları cevaplara göre en fazla dil bilmemekten kaynaklı iletişim sorunu yaşadıkları söylenebilir. Bu bulguyu destekler nitelikte bulguya Çelik'in (2018) yapmış olduğu araştırmada görülmektedir.

5.2.4 Yönetici Boyutuna İlişkin Tartışma

5.2.4.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Ve Velilerinin Okullarda Ne Gibi Sıkıntılar Yarattığını Düşünüyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Katılımcı yöneticilere yöneltilen Suriyeli mülteci öğrencilerin ve velilerinin okullarda ne gibi sıkıntılar yarattığını düşünüyorsunuz sorusunda yine iletişime ve kültürel farklılıklara bağlı sorunların yaşandığı ve tam olarak öğrenciler dili bilmediklerinden ötürü sistemi anlayamadıkları ve disiplinsizlik, önemsememe, gibi sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Benzer bulguya Levent ve Çayak'ın (2017) çalışmasında rastlanmıştır. Genel olarak öğrencilerin iletişim yetersizliği ve kültürel farklılıklarından ötürü sıkıntıların yaşandığını yöneticiler düşünmektedir.

5.2.4.2 İkinci Alt Probleme (Bu Sıkıntıların Esas Nedenleri Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Bu sıkıntıların esas nedenlerinin sırasıyla; kültürel ve dil farkı olduğu, mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine yabancı olmaları, ekonomik sorun yaşamaları, aidiyet eksikliği kendilerini getirildikleri ülkeye ait hissetmemeleri katılımcı yöneticilerin vermiş oldukları cevaplarda belirtilmiştir. Bizim bulgularımız Erdem'in (2017) araştırmasıyla benzerlik göstermiştir ve öğrencilerin yaşadıkları esas sıkıntıların en başta dil, kültür, eğitim sisteminin farklılığı gibi nedenler olarak belirtilmiştir.

5.2.4.3 Üçüncü Alt Probleme (Bu Sıkıntılar Nasıl Önlenebilir Ve Aşılabilir? Yapılması Gerekenler Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Yapılması gerekenler nelerdir hakkında; eğitim ve öğretimin önemimi anlatmak, kültürel farklılık, oryantasyon programları, takviye ders vermek, takviye türkçe dersi vermek, türk öğrenciler ile aynı ortamda ve ayrımcılık yapmadan eşit bir eğitim ve velilere çocukların derlerinde nasıl yardımcı olabileceklerini anlatmak görüşlerini ortaya koymuşlardır. Katılımcıların verdikleri cevaplarda Türk öğrenciler ile aynı ortamda ve ayrımcılık yapmadan eşit bir şekilde eğitim vermenin doğru olduğu görüşünde oldukları, oryantasyon programları ile bu öğrencilere daha samimi bir ortam yaratılarak kendilerini bulundukları ülkeye ait hissetmeleri için imkan yaratılabileceği, takviye Türkçe dersler ve veliler ile çocuklarına nasıl yardımcı

olabilecekleri konusunda istişare edilerek bu sorunların giderilebileceği verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Taş ve Özcan'ın (2018) çalışmasında katılımcıların vermiş oldukları cevaplara göre doğru bir entegrasyon programı uygulanmaya konularak, bu vatandaşların eğitimlerine daha çok önem verilerek, onlara eşit haklar ve imkanlar verilerek önlenebilir. Bizim çalışmamız ile benzer sonuçlar elde edilmiştir.

5.2.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Okullarda Asayiş Ve Güvenlik Açısından Ne Gibi Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Katılımcı yöneticilerin Suriyeli mülteci öğrencilerin okullarda herhangi bir tehdit oluşturmadıklarını düşündüklerini belirtilmiştir. Ankaralı ve ark.'nın (2017) çalışmasında sığınmacıların okullarda asayiş ve güvenlik açısından herhangi bir tehdit oluşturmadığını ve ayrıca toplumda kültür çatışmasına sebep olduğunu düşünenlerin oranı anlamlı derecede düşük bulunmuştur $p<0.001$.

5.2.4.5. Beşinci Alt Probleme (Türkçe Bilmeyen 18 Yaş Altı Suriyeli Çocuklara Devlet Eliyle Eğitim Verilmesini Nasıl Karşılıyorsunuz?) İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan yöneticilerden elde edilen bulgulara göre çoğunluğun Türkçe bilmeyen 18 yaş altı Suriyeli çocuklara devlet eliyle eğitim verilmesinin daha sağlıklı ve verimli olacağına inandıkları, fakat çok az katılımcının ise devlet eliyle verilen eğitimi yetersiz gördüklerini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Moralı'nın (2018) yapmış olduğu çalışmada materyallerin eksik olduğu ve bunun öğrenciler açısından ciddi sorunlar yarattığı, müfredatın 18 yaş altı çocuklar için yeniden düzenlenmesi gerektiği, özellikle 10-12 yaş aralığında olan ve Türkçe bilmeyen çocuklar için disiplin konularında daha çok bilgilendirilmesi gerektiği ve devlet yardımlarının artırılması gerektiğine inandıkları tespit edilmiştir.

5.2.4.6 Altıncı Alt Probleme (Yönetici Olarak Suriyeli Göçmenlerle Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Tartışma

Yönetici olarak Suriyeli göçmenler ile yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir hakkında; ailelerin gereken önemi vermede isteksiz davranması, daha fazla ilgilenmek gerekir, eğitim ve öğretim olumsuz etkilenmekte, herhangi bir iletişim

problemi yaşamıyorum, kuralara uymamak, okul idaresi ile iletişim kurulamamakta, sistem ve düzeni anlayamamakta ve türkçe öğrenmede isteksiz ve yetersiz görüşlerini ortaya koymuşlardır. Yönetici olarak Suriyeli göçmenler ile yaşadığınız iletişim kaynaklı sorunlar nelerdir~sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, en çok bu öğrencilerin sistem ve düzeni anlayamadıklarından ötürü sorunlar yaşadıkları, türkçe öğrenmek için gerekli çabayı göstermedikleri ve bu konuda yeteri kadar istekli olmadıkları, hatta ailelerinin de onlara bu konuda yeteri kadar yardımcı olmadıklarını düşündükleri belirtilmiştir. Benzer bulguya Morali (2018), Biçer (2017), Kultas (2017) çalışmalarında rastlanmıştır.

5.2.5 Kelime Analizlerine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın amacı ile bağlantılı olarak en sık kullanılan kelimelerin başında “Türk, evet, iletişim, herhangi, sorun, düşünüyorum, eğitim, olarak, yeterli, sıkıntı” gelmektedir. Bu bulgulardan elde edilen sonuca göre, yaşanan sorunların ve problemlerin tespiti için yeterlidir kelime bulutuna ulaşıldığı değerlendirilebilir. Daha derinliğine bir analiz yapmak açısından araştırma nitel araştırma sorularının yönelik olarak problem durumunu ortaya çıkarmak amacıyla müteakip bulgularda da görüleceği gibi nelerin anlamlı olabileceği üzerinde durmak için analizimizi derinleştirdik. Yukarıdaki kelime sıklıkları diyağramındaki analizinden de anlaşılacağı gibi kültür, ırkçı davranışlar, suriyeli göçmenler ile ilgili yeterli bir bilgiye sahip olunmaması, savaş sonrası ülkelere dönme düşüncelerinin varlığı, türkiyede bulunmaktan dolayı mutlu olan ve olmayan kesimlerin var olduğu, eğitimlerinde uyum problemi yaşadıkları anlaşma ve okulda ise dil ve türkçeyi kullanmadan dolayı sıkıntı yaşadıkları ve suriye ile turkiyenin tarihsel bağları ve aile ilişkileri olmasına rağmen yaşam farkları ve kültür farklılıklarının olduğu yönünde bulgular ulaşılmıştır. Nvivo programının sağladığı kolaylığı da kullanarak yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumları daha derinliğine analiz etmek için kelime bulutu ve kelime sıklıklarından elde edilen bulgulardan yola çıkarak tek tek her bir kelimenin bağlantılı olduğu olumlu olumları nvivo12 plus programının text search query analiz butonunu kullanarak elde ettiğimiz bulgular müteakip şekillerde belirtilmiştir.

5.3 Çalışmanın Nicel Ve Nitel Boyutlarına İlişkin Karşılaştırmalı Tartışma

Çalışmamızdan elde edilen nitel ve nicel bulgular örtüşmektedir. Bulgularımız doğrultusunda göçmen öğrencilerin bir takım ırkçı tavırlara maruz kaldığı ve getirildikleri topluma onlar hakkında yeterince bilgi verilmediği ve yerel halkın onlar hakkında olumsuz düşünceler taşıdığı, bu yüzden, bazılarının Türkiye’de olmaktan memnun olduğu ve bazı katılımcılarının memnun olmadıkları, dil ve iletişim probleminden ötürü bu öğrencilerin anlamakta zorlandığı ve uyum problemi yaşadıkları, bunun sonucunda ise, akademik başarısızla karşılaştıkları yönünde nitel ve nicel bulgular elde edilmiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde nicel ve nitel boyuttaki bulgular ve tartışmalar incelenip, ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler aşağıda verilmiştir.

6.1 Çalışmanın Nicel Ve Nitel Boyutlarına İlişkin Sonuçlar

6.1.1 Çalışmanın Nicel Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Mülteci öğrencilerin cinsiyetlerine, yaş gruplarına ve eğitim aldıkları sınıflara göre incelemeler yapılmıştır ve farklı dilden dolayı birtakım sorunlar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu nedenle, Türkiye’de yaşadıkları süre boyunca uyum sağlama, asimilasyon, adapte olma gibi bir takım özverilerde bulunmuşlardır ve bu düzeylerde araştırmalarımız yürütülmüştür.

6.1.1.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerine Cinsiyetine Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Sonuçlar

Yapılan araştırma sonucunda mültecilerin cinsiyetlerine bakıldığında erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu fakat uyum sağlama, adapte olma süreçlerinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde cinsiyet farkına bakılmaksızın bu öğrencilerin benzer veya aynı sorunlarla karşılaştıkları ve yaşamış oldukları travmalardan ötürü kendileri içinde bir takım sorunların olduğu anlaşılmaktadır. Balcılar (2016) ve Barın (2015) çalışmalarında Türkiye’ye göç eden mültecilerin %75 den fazlasının korunmaya ihtiyacı olan kız çocuklarının olduğu ve en çok onların etki altında kaldığı ve geldikleri kültüre uyum sağlamakta zorlandıkları görülmüştür.

6.1.1.2 İkinci Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerin Yaşlarına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda çocukların önyargılı bir şekilde Türkiye’ye gelmedikleri yaşlarından ötürü önyargı taşımadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca 10 yaşındaki öğrencilerin öğretmenlerle ilişkiler ve eğitim uyumu alt boyutundan aldıkları puanlar

12 yaşındaki öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Bu da yaşları arttıkça bazı şeylerde öğrencilerin zorlandıkları ve ilişkilerinin değiştiğini göstermektedir. Mc Brien (2017)'a göre çocuklar erken yaştan önyargı sahibi olmayı bilirler ve etraflarında olan olumsuz tavırları fark etme potansiyeline sahiptirler. Bu yüzden, erken yaşta farklı ülkeye getirilen ve uyum sağlamaya çalışan çocuklar için bu süreç onların psikolojisi ve gelişimi için son derece önemlidir.

6.1.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerin Sınıflarına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre Kültürlerarası Uyum Ölçeğinde yer alan dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ve genel olarak öğrencilerin uyum sağlamak için çaba gösterdikleri görülmüştür. Benzer olarak Tekin ve Yüksek (2017) ve Mohammed ve Thomas (2017) yaptıkları araştırmada mülteci ve Türk öğrencilerin aynı sınıfta bulunmalarının onlar için avantaj sağladığı ve öğrencilerin daha çok kaynaşmaya çalıştıkları, iletişim kurdukları ve daha az dışlandıkları sonucuna varılmıştır.

6.1.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Suriyeli Öğrencilerin Türkiye'ye Gelme Zamanına Göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği Puanları Arasında Fark Var Mıdır?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda öğrencilerin Türkiye'ye gelme zamanlarına göre Kültürlerarası Uyum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Türkiye'ye bir yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutundan aldığı puanlar, Türkiye'ye üç yıl ve dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Ayrıca Türkiye'ye iki yıl önce göç etmiş olan öğrencilerin dil uyumu ve iletişim alt boyutu puanları dört yıl ve daha uzun süre önce göç etmiş öğrencilerden daha düşük olduğu sonuca varılmıştır. Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmanın sonuçlarıyla benzer sonuçlar görülmüştür. Karasu (2016) ve Erdoğan (2015) tarafından yapılan çalışmalara göre Suriye'den gelen mülteciler ilk yıllarda olumlu tavırlar sergilemek için çaba göstermişlerdir ancak sonraki yıllarda dışlandıklarını düşünerek kendilerini soyutlayıp kendi çevrelerinden olan kişilerle arkadaşlık

kurmaya ve hatta zamanla ülkelerine geri dönmek istedikleri sonucuna varılmıştır. Araştırmaların sonuçları bizim araştırmamızla benzerlik göstermiştir.

6.1.2 Çalışmanın Nitel Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında elde edilen nitel verilerden aşağıdaki sonuçlar çıkarılmıştır;

6.1.2.1 Öğrenci Boyutuna İlişkin Sonuçlar

6.1.2.1.1 Birinci Alt Probleme (Türkiye’de Yaşamının Getirdiği Güçlükler Nelerdir? Ne Gibi Sıkıntılar Yaşıyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin çoğunun Türkçeyi öğrenmekte ve dersi anlamakta zorluk çektiklerini, alışveriş, gelenek görenek farklılığında, diğer öğrencilerden şiddet görme ve hırsızlık konusunda neredeyse hiç sorun yaşamadıkları sonucuna varılmıştır. Polat (2012) dil sorunu çözülmeyen mülteci çocukların sağlıklı iletişim kuramadıklarını ve gelenek göreneklerde farklılıklar ve bir takım sıkıntılar yaşandığı, benzer şekilde Yılmaz (2015) mülteci öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişim kurarken aralarındaki en büyük sıkıntılardan birisinin dil sorunu olduğu sonucuna varılmıştır.

6.1.2.1.2 İkinci Alt Probleme (Türkiye’deki Yaşam Tarzı İle Kendi Ülkenizdeki Yaşam Tarzının Aynı Olduğunu Düşünüyor Musunuz Ve İki Ülke Arasında Kültürel Uyum Var Mıdır?) İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin kendi ülkelerindeki yaşam tarzı ile Türkiye’deki yaşam tarzı arasında fark olduğunu düşündükleri sonucuna varılmıştır. Nur ve ark.’nın (2018) araştırmasında öğrencilerin kültür farkı ve yaşam tarzı bakımından iki ülkenin farklı olduğunu düşündükleri sonucuna varılmıştır.

6.1.2.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Farklı Bir Kültüre Ait Olmanız Dolayısıyla Türkiye’de Ne Gibi İrkçi Davranışlara Maruz Kalıyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamız neticesinde genel olarak öğrencilerin ırkçı davranışlara maruz kalmadıkları sonucuna varılmıştır. Tunç (2015) araştırmasında benzer sonuçlar elde etmiştir ve Türkiye’deki Suriyeliler ile Türk toplumunun beklentileri davranışları ve

tavırları ile beklentilerin evrensel nitelikte olduğu, Türk toplumunun Suriyelileri kabul etme oranının ve Türkiye’de bulunmaktan da memnun oldukları sonucuna varılmıştır.

6.1.2.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Türkiye’de Bulunmaktan Memnun Musunuz? Memnuniyet Nedenleriniz Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda genel olarak öğrencilerin Türkiye’de bulunmaktan memnun oldukları sonucuna varılmıştır. Tunç (2015) araştırmasında benzer sonuçlara rastlanılmıştır.

6.1.2.1.5 Beşinci Alt Probleme (Türkiye’de Daha Çok Kimlerle Vakit Geçiriyorsunuz? Neler Yapıyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda, Türkiye’de daha çok arkadaşları ile, ders çalışarak ve aileleri ile vakit geçirdikleri, çok az öğrencinin oyun oynayarak, spor yaparak, telefon kullanarak ve tv programı izleyerek vakit geçirdikleri sonucuna varılmıştır. Karasu’nun (2016) araştırmasında benzer sonuçlar elde edilmiştir ve mültecilerin en çok ailelerini ve kendi vatandaşları ile kenti dolaşarak vakit geçirdikleri görülmüştür.

6.1.2.1.6 Altıncı Alt Probleme (Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrenci Olarak Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Çalışmamızda en önemli ve başlıca sorunun dil sorunu olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların eğitiminde sorun olan dil yetersizliği, Türkçeyi iyi konuşamamalarından dolayı kendilerini ifade edememesi ve ailelerin dil bilmemelerinden kaynaklı onlarla etkili iletişim kurulamaması en temel sorun olarak tespit edilmiştir. Benzer olarak Hurley, Medici, Stewart & Cohen (2011)’in yapmış oldukları çalışmalarda çocukların dil engeli nedeniyle öğretmenleri ve arkadaşları ile iletişime geçemedikleri için kendilerini duygusal olarak kötü hissettikleri sonucuna varılmıştır.

6.1.2.2 Öğretmen Boyutuna İlişkin Tartışma

6.1.2.2.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Sınıflarda Yarattığı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda, Suriyeli öğrenciler açısından sınıf içerisinde olan sorunlar içerisinde en çok dil sorunundan kaynaklı iletişim sorunu ve kavgaların olduğu,

mülteci öğrencilerin sınıf kurallarına uymakta zorluk çektikleri ve bu sorunların beraberinde arkadaş edinmede güçlük çektikleri, dedikodu olaylarının olduğu, dil sorunu kaynaklı yazma ve okumada bu öğrencilerin geri kaldıkları ve sınıf içerisinde ki düzene uymakta zorluk çektikleri sonucuna varılmıştır. Dil sorunun en önemli sorunlardan biri olduğu benzer çalışmalarda da vurgulanmıştır (Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016; Polat, 2012; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016; Uzun ve Bütün, 2016).

6.1.2.2.2 İkinci Alt Probleme (Türk Öğrencilerin Bu Öğrencilere Karşı Tutum, Davranış Ve Tepkileri Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda, Türk öğrencilerin bu öğrencileri dışladıkları, ayrımcılıktan, tepkili davranmaktan ve doğru düzgün iletişim kuramamaktan ötürü çatışma ve kavgaların yaşandığı verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Yaşanılan sorunların temelinde yine dil sorunu ve iletişim sorununun olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu veriler Elde edilen bu veriler, literatürdeki Aykırı (2017) ve Erdem (2017) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

6.1.2.2.3 Üçüncü Alt Probleme (İki Farklı Kültüre Ait Olan Öğrencilerin Ciddi Anlamda Uyum Problemi Yaşadıklarını Ve Bu Durumun Öğrenmelerine Etki Ettiğini, Akademik Başarılarını Olumsuz Etkilediğini Düşünüyor Musunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonucunda iki farklı kültüre ait olan öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilendiklerini düşündükleri ve uyum zorluğu yaşadıkları sonucu elde edilmiştir. Literatür taraması sonucunda dil sorunun, bu tür sorunların yaşanmasına neden olduğu ve akademik başarısızlık ile sonuçlandığı (Aykırı, 2017; Gözübüyük Tamer, 2017; Kultas, 2017) görülmüştür.

6.2.2.2.4 Dördüncü Alt Probleme (Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Ne Gibi Sorunlar Yaşıyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırma neticesinde, iletişim sorunu olduğu ve iletişime bağlı olarak dersi anlayamama, başarısızlık gibi bir takım akademik sorunların yaşandığı ve ihmalkarlık gösterip derslerine çalışmama, önemsememe, sosyal çevreye uyum, saygısızlık ve ailelerin çocuklarına yeterli zaman ayıramaması gibi sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Benzer sonuçlara Aykırı (2017), Erdem (2017), Kağnıcı

(2017), Kultas (2017), Levent ve Çayak (2017) ve Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016)'ın Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili yürütmüş oldukları çalışmalarda görülmüştür ve en büyük sorunun dil sorunu olduğu sonucuna varılmıştır.

6.1.2.2.5 Beşinci Alt Probleme (Sınıf İçerisinde Mülteci Öğrencilerle Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonucunda, en başında türk dilini tam olarak bilmedikleri, hem dilden ötürü hem de kültürel farklılıklarından ötürü Türkiye’de sorun yaşadıkları, yaşadıkları sorunları paylaşamadıkları, empati kuramadıkları ve çekingen davrandıkları görülmüştür. Elde edilen bu veriler, Taştan ve Çelik (2017) ve Çoça (2015)'nın araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermiştir.

6.1.2.3 Veli Boyutuna İlişkin Sonuçlar

6.1.2.3.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Denilince İnsanların Sizinle İlgili Genel Olarak Düşünceleri Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamız neticesinde genellikle onlara kötü muamele edildiği, insanların onlara karşı alay edici ve aşağılayıcı tavırlar sergilediklerini düşündükleri tespit edilmiştir. Yapmış oldukları yorumlardan geldikleri ülkedeki tutum ve davranışlardan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Yıldırım alp ve ark.'nın (2017) çalışmasında benzer sonuçlar görülmüştür.

6.1.2.3.2 İkinci Alt Probleme (Hükümetin Size Sağladığı İmkan Ve Olanakları Yeterli Buluyor Musunuz? Daha Fazla Yapılmasını İsteddiğiniz Şeyler Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Genel olarak hükümetin yeterli imkan ve olanakları sağlamadıkları sonucuna varılmıştır. Benzer sonuçlar Seydi (2014) ve Çetin (2016) çalışmalarında görülmektedir.

6.1.2.3.3 Üçüncü Alt Probleme (Türkiye’de Yaşayan Yerel Halkın Sizinle İlgili Yeterli Bilgiye Sahip Olduğunu Düşünüyor Musuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamız sonucunda Türkiye’de yaşayan halkın onlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Tümeğ (2018)'in

araştırmasında elde edilen sonuçlardan yerel halkın yeterli derecede bilgiye sahip olmamasından dolayı birtakım sorunların yaşandığı görülmektedir.

6.1.2.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Eğitim Çağındaki Çocuğunuzu Okula Gönderiyor Musunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızda, eğitim çağındaki çocukların okula gönderildiği görülmektedir. Ancak, Levent ve Çayak'ın (2017) araştırmasında yeterli oranda öğrencinin okullara gönderilmediği ve sonuç olarak ailelerin bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadığı görülmektedir.

6.1.2.3.5 Beşinci Alt Probleme (Suriyeli Sığınmacı Olarak Türkiye’de Size Sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamız sonucunda, çoğunun sağlık hizmetlerini yeterli buldukları ve çok az oranda katılımcının yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Çallı (2014)'nın yapmış olduğu araştırma sonucuna göre mültecilere yönelik sigortadan yararlanma konusunda yasal düzenlenmeler yeniden yapılmalı ve bu vatandaşların mağduriyet durumları acilen giderilmelidir çünkü katılımcıların verdikleri cevaplardan sağlık hizmetlerinden memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

6.1.2.3.6 Altıncı Alt Probleme (Suriye’de Savaş Bittiği Takdirde Ne Yapmayı Düşünüyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Genel olarak ülkelerine geri dönmeyi düşündükleri ve Türkiye’den memnun olmadıkları sonucuna varılmıştır. Benzer sonuçlara Süleymanov (2016) araştırmasında yer almaktadır. Katılımcılar savaşın bitmesiyle ülkelere geri dönmeyi düşündüklerini öne sürmüşlerdir.

6.1.2.3.7 Yedinci Alt Probleme (Suriyeli Göçmen Olarak Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Katılımcı velilerin vermiş oldukları cevaplara göre en fazla dil bilmemekten kaynaklı iletişim sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer sonuçlar Korkmaz (2016) ve Kardeş (2018) çalışmalarında görülmüştür.

6.1.2.4 Yönetici Boyutuna İlişkin Sonuçlar

6.1.2.4.1 Birinci Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Ve Velilerinin Okullarda Ne Gibi Sıkıntılar Yarattığını Düşünüyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamızın sonucunda tam olarak öğrenciler dili bilmediklerinden ötürü sistemi anlayamadıkları ve disiplinsizlik, önemsememe, gibi sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Kaplan, Stolk, Valibhoy, Tucker & Baker (2016) benzer sonuçlar elde etmiştir.

6.1.2.4.2 İkinci Alt Probleme (Bu Sıkıntıların Esas Nedenleri Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Sonuç olarak, sıkıntıların esas nedenlerinin sırasıyla; kültürel ve dil farkı olduğu, mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine yabancı olmaları, ekonomik sorun yaşamaları, aidiyet eksikliği kendilerini getirildikleri ülkeye ait hissetmemeleri katılımcı yöneticilerin vermiş oldukları cevaplarda belirtilmiştir. Sarı (2014), Özgök ve Sarı (2016) çalışmalarında aynı sonuçlar elde edilmiştir.

6.1.2.4.3 Üçüncü Alt Probleme (Bu Sıkıntılar Nasıl Önlenebilir Ve Aşılabilir? Yapılması Gerekenler Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Katılımcıların verdikleri cevaplarda Türk öğrenciler ile aynı ortamda ve ayrımcılık yapmadan eşit bir şekilde eğitim vermenin doğru olduğu görüşünde oldukları, oryantasyon programları ile bu öğrencilere daha samimi bir ortam yaratılarak kendilerini bulundukları ülkeye ait hissetmeleri için imkan yaratılabileceği, takviye Türkçe dersler ve veliler ile çocuklarına nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda istişare edilerek bu sorunların giderilebileceği sonucuna varılmıştır. Özgök ve Sarı'nın araştırması bizim bulgularımızın sonuçlarını destekler nitelikte olup yöneticiler oryantasyon programlarının öğrenciler için yararlı olacağını öne sürmüşlerdir.

6.1.2.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Okullarda Asayiş Ve Güvenlik Açısından Ne Gibi Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Sonuç olarak Suriyeli mülteci öğrencilerin okullarda herhangi bir tehdit oluşturmadıklarını düşündüklerini görülmüştür. Öztürk (2018) ve Seydi (2014) çalışmalarındaki sonuçlar bizim çalışma sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir.

6.1.2.4.5 Beşinci Alt Probleme (Türkçe Bilmeyen 18 Yaş Altı Suriyeli Çocuklara Devlet Eliyle Eğitim Verilmesini Nasıl Karşılıyorsunuz?) İlişkin Sonuçlar

Çoğunluğa göre Türkçe bilmeyen 18 yaş altı Suriyeli çocuklara devlet eliyle eğitim verilmesinin daha sağlıklı ve verimli olacağına inandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Tanrıkulu (2017) ve Levent ve Çayak (2017) benzer şekilde devletin vereceği eğitim desteğinin bu öğrenciler için daha yararlı olacağını düşündükleri görülmektedir.

6.1.2.4.6 Altıncı Alt Probleme (Yönetici Olarak Suriyeli Göçmenlerle Yaşadığınız İletişim Kaynaklı Sorunlar Nelerdir?) İlişkin Sonuçlar

Araştırmamız neticesinde, en çok bu öğrencilerin sistem ve düzeni anlayamadıklarından ötürü sorunlar yaşadıkları, Türkçe öğrenmek için gerekli çabayı göstermedikleri ve bu konuda yeteri kadar istekli olmadıkları, hatta ailelerinin de onlara bu konuda yeteri kadar yardımcı olmadıklarını düşündükleri görülmüştür. Zeren (2019), Özservet (2017) ve Barın (2015) araştırmalarında benzer bulgular elde etmişlerdir ve benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

6.1.3 Çalışmanın Nicel Ve Nitel Boyutlarına İlişkin Karşılaştırmalı Sonuçları

Çalışmamızın nicel ve nitel verileri incelendiğinde, bir takım krizlerin, savaşların ve doğal afetlerin sonucunda günümüzde göç olayı artmıştır. Türkiye konumu itibarıyla sürekli göç almakta ve göç eden ve Türkiye'ye sığınan mülteci ülkelerin başında Suriye olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, Türkiye göç nedeniyle bir takım sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların belki de en önemlisi eğitim sorunudur. Yapılan bu araştırma sonucunda, Meb'e bağlı Gaziantep ve Hatay ilkokullarında eğitim görmekte olan Suriyeli mülteci öğrencilerin iletişim kurma, dili anlamama, başarısızlık, dışlanma, ayrımcılık, kendilerini ait hissedememe gibi bir takım dil ve iletişim sorunu, akademik ve sosyal anlamda ciddi sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Genel olarak öğretmenlerin ve Türk toplumunun bu öğrenciler konusunda yeteri kadar bilgilendirilmediği ve farkındalıklarını artırmaya yönelik veya onları bu konuda eğitmek amacıyla yeteri kadar destek verilmediği anlaşılmıştır. Bazı duyarlı öğretmenlerin kendi çabaları ile sınıflarında bulunan bu öğrencilere kendilerine

ayrılan vakitten özveride bulunarak ekstra destek sağlandığı ve bu tutumdan dolayı öğretmenlerinden memnun olduklarını ancak eğitim imkanlarını yeterli bulmadıklarını ve memnun olmadıklarını öğrenmiş bulunmaktayız. Araştırma sonuçlarını incelediğimizde, dil ve iletişim sorununu çözmek için bu öğrencilere dil eğitiminin artırılması gerektiği ve aileleri ile daha çok irtibat kurularak bu öğrencilerin ihtiyaçlarının ve sıkıntılarının giderilmesi gerektiği, sosyal etkinlikler ve rehberlik eğitimine daha çok önem verilmesi gerektiği söyleyebilmekteyiz.

Bu çocukların yaşadıkları travmalardan kurtulabilmeleri ve ruhsal sorunlarından arınmaları için öncelikle fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması, sonrasında ise geldikleri veya getirildikleri ülkeye adapte olabilmeleri sağlıklı bir eğitim alabilmeleri için onlara yardımcı olunmaya çalışılmalıdır. Sınıflarında yabancı uyruklu öğrenci bulunan tüm öğretmenlere daha çok eğitim verilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bu öğretmenler mülteci öğrencilerin kültürel (dil, aile yapısı, ülkesi, ekonomik durumları, psikolojileri) ve etnik yapıları hakkında bilgi edinmeleri ve tüm bunlara uygun şekilde davranmaları, bu durumdaki öğrencilere yardımcı olmaları gerekmektedir. Türkiye’de bu konu üzerine bir çok çalışma yapılmıştır ve bu çocukların mağduriyetlerinin giderilmesi için bir takım önlemler alınırken, eğitimlerine devam edebilmeleri için onlar için eğitim kampları kurulmuş ve dil öğrenmelerini kolaylaştırmak için ciddi adımlar atılmıştır. Bu çocukların dil eğitimi almalarının yanında geldikleri topluma uyum sağlayabilmeleri için vatandaşlık eğitimi de öngörülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim programını değiştirerek Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası uygulamaya çalışmış ve değişikliğe uğramıştır. Mülteci öğrenciler devlet okullarında kabul görmeye başlayınca kadar onlar için geçici eğitim merkezleri kurulmuş ve bu merkezlerde Suriye müfredatı öğretilmeye devam edilmiştir. Ancak yaptığımız araştırma sonucunda elde ettiğimiz sonuçlara göre bu öğrencilerin yaşadıkları sorunların önüne tam olarak geçilememiştir. Dil sorunu’nun yanında, sosyal ve psikolojik sorunlar devam etmiştir. İki farklı kültür olması nedeniyle, mülteci öğrenciler kendilerini dışlanmış ve yalnız hissetmeye devam etmişlerdir. Yine araştırma sonucuna göre, tüm sorunları yeniden gözden geçirilerek Türk toplumu ile birlikte yaşayacak olan bu insanlara bir takım imkanlar ve eğitim programları tanınarak sağlıklı bir ortamda, huzur içerisinde yaşamaları mümkün kılınabilir. Ancak hiçbir tedbir alınmadan bu insanları toplum içerisine ve sınıflara dahil etmek kendi vatandaşlarımız için de sıkıntılı

olabileceğinin yanı sıra tamamen bir kaos olabileceği de unutulmamalıdır. Yapmış olduğumuz araştırma sonucuna göre, başta dil sorunu, ekonomik sorunlar, öğretmenlerin yeterli donanım ve eğitime sahip olmaması, yerel halkın mültecilere tutumu ve onların getirildikleri topluma uyum sağlama çalışmaları gibi konu ile ilişkili başlıklar öne çıkmaktadır. Bu başlıklar incelenirken, temel sorun olan dil sorununu çözmek için ve iletişimi kolaylaştırmak adına devletin yoğun ve etkili bir şekilde çalışarak kurs merkezleri açması ve yakından takibini yapması gerekmektedir.

Ayrıca bu vatandaşların ülkeye bir takım sebeplerden ötürü geldiği veya getirildikleri unutulmamalıdır ve toplumsal uyuma engel olabilecek olan her türlü sosyal medya tarafından olabilecek olan haberler bir şekilde engellenmelidir ve toplumsal uyum süreci desteklenmelidir. Herkesin eşit eğitim hakkına sahip olduğu düşünülerek mülteci vatandaşların çocuklarının ve kendilerinin kayıp olmaması ve eğitimlerini tamamlayabilmeleri için daha özverili ve özenle çalışılırken toplumsal ve eğitimsel politikalar sağlam temellere dayandırılmalıdır. Karaça'nın (2017) bildirdiğine göre;

“Eğitim, kişilerin karakterini geliştirir, onları erdemli insan yapar. Birey sorumluluğu, özgüven, dürüstlük ve diğer doğru davranışların çoğu bu süreçte kazanılır. Her birey için eğitim son derece önemlidir; çünkü bireyler aldıkları eğitimler sayesinde hayatlarını iyi bir şekilde devam ettirebilir ve hayalini kurdukları yaşama ulaşmayı eğitim sayesinde başarabilirler. Eğitim hem bireyler için hem de o bireylerin ait olduğu toplum için faydalıdır. Bu nedenle de eğitim sadece birey odaklı değil aynı zamanda toplumun gelişimi ve refahı için de önemlidir.”

6.2 Öneriler

6.2.1 Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Öğretmenlerin sınıflarında bulunun mülteci öğrenciler ve ailelerinin Türkiye Cumhuriyeti'ne ve halkına karşı düşüncelerinin araştırılması ve tespit edilmesi,
- Bu öğrencilerinin her türlü, sosyal, fiziksel, psikolojik ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi,

- Mülteci öğrencilerin getirildikleri ülkeyi sevmeye, sahiplenme ve kendilerini bu ülkeye ait hissetmeleri için bir takım sosyal aktivitelerin artırılması veya uygulamaya konulması,

- Suriyeli öğrenciler için en büyük sorun ve başarısızlık nedeni olan dil sorununun çözümü için gerekli tüm adımların atılması ve eğitim programlarının yeniden gözden geçirilerek, öğretmenlerin bu konuda daha çok bilgilendirilmesi için eğitim programları ve seminerler düzenlenmesi,

- Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi etkin ve doğru bir şekilde kullanabilmeleri için okullardaki öğrencilerin yaş gruplarına uygun olarak ek Türkçe dersleri yaygınlaştırılması,

- En başta Suriyeli öğrenciler olmak üzere ihtiyaç duyan tüm Suriyelilere üzerlerindeki savaşın

etkilerini ve korkularını azaltmak için psikolojik destek hizmetleri sağlanması,

- Okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlar tarafından Suriyeli öğrenciler ve hatta Türk öğrenciler için psikolojik destek verilmesi teşvik edilmesi,

- Suriyeli öğrencilerin yoğun olduğu sınıflarda görevli olan öğretmenlerin, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılması ve barış eğitimi konusunda daha bilinçli eğitim almaları,

- Okul yöneticilerine ve öğretmenlere Suriyeli öğrencilerin geldiği kültür ile Türk öğrencilerin geldiği kültür kapsamında eğitim hizmetini en iyi şekilde sunabilmeleri için çok kültürlü eğitim seminerleri verilmesi,

- Ayrıca göçmen öğrencilerin uzun bir süre Türkiye’de yaşayacakları düşünülerek öğretmenlerin ve yerel halkın bu konuda kendilerini geliştirmesi ve yeterliliklerini artırması için kültür eğitim programları oluşturulması,

6.3. Araştırma Sonucumuza Göre Öneriler

- Bu konu üzerine yapılan araştırmaların artırılması ve ilköğretim düzeyindeki çocuklar için daha çok araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, C.O. ve Ergünay, O. (2012). Türkiye’de Değerler Üzerine Gerçekleştirilen Lisansüstü Tezlerin Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Perspektifinden İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-16.
- Ankaralı, H., Pasin, Ö., Karacan, B., Tokar, M., Künüroğlu, M., Muhammed, Ç. ve Nur, B. Ş. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılara Bakış Açısı, 122-132.
- Akar, H. (2017). Kişilerarası İletişim Motivasyonları: İnsanların Çevrelerindeki Kişilerle İletişime Girme Sebepleri Üzerine Bir Araştırma, *Humanities Sciences (NWSAHS)*, 12(2):76-89.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 58-83.
- Alağöz, S. B. ve Geçgil, T. (2016). Türkiye’deki Yabancı Öğrenci Sorunlarının Tanımlanması ve Çözüm Önerileri, 494-502. Konya, Turkey. (Online). Retrieved from <http://www.uubk2016.org/en/home/>
- Aliyev, R. (2015). Türkiye’deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlerarası Etkileşim Algısının İncelenmesi, 49-71.
- Alsubaie, A. M. (2015). Examples of Current Issues in the Multicultural Classroom, 86-90.
- Arı, Ş. (2010). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören yabancılara Türkçe öğretimi üzerine bir değerlendirme (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, M. (2011). Mesleki Eğitim Youyla Mültecilerin Sosyal Entegrasyonu Projesi. (Online). Retrieved from <http://www.hakis.org.tr/uploads/yayinlar/yayin-pdf-28.pdf>

- Artan, T. ve Arıcı, A. (2017). İstanbul'da Yaşayan Geçici Statüsündeki Suriyelilere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Değerlendirilmesi, 1-21.
- Apak, H. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği, 53-70.
- Ateş, T.Ö. (2017). Türkiye’de Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğrencilere Kazandırılması İstenen Olumlu Özellikler Üzerindeki Etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 41-60.
- Aydın, H. ve Kaya, Y. (2017). Türkiye'deki Suriyeli mülteci öğrencilerin karşılaştığı eğitim ihtiyaçları ve engeller: nitel bir vaka çalışması, 456-473.
- Balcı, A. (1993). Etkili Okul. Kuram, Uygulama ve Araştırma. Ankara: Yavuz Dağıtım.
- Bogdan, R.C. ve Biklen, S.K. (1998). Qualitative research in education: an introduction to theory and methods.(3rd Edition). USA: Allyn and Bacon.
- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları, 60-80.
- Biçer, N. (2017). Yabancılarla Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 236-247.
- Biklen, S. K. and Casella, R. (2007). A practical guide to the qualitative dissertation. Teachers College, Colombia University. New York, London.
- Bircan, T. ve Sunata, U. (2015). Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Eğitim Değerlendirmesi, 226-237.
- Çallı, M. (2014) Genel Sağlık Sigortasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Türk-İş 15. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi, s.277-306.
- Çelik, Y. (2018). Türkiye’de Suriyeli Çocuklara Yönelik Uygulanan Eğitim Politikalarının İncelenmesi: Tespitler, Sorunlar ve Öneriler. Ankara, 1-170.
- Cemaloğlu, N. (2018). Stratejik Eylem Planı. (Online). Retrieved from file:///C:/Users/civil/Downloads/StratejikEylemPlanTur.pdf

- Çetinkaya, Ö. ve Alparslan, M. A. (2011). Duygusal Zekanın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, p.363-377.
- Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye’deki Uygulamaya Bir Bakış, 429-436.
- Çoban, O. (2011). Shannon-Weaver Modeli.
- Creswell, J.W. (2009). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions (Third edition). London: Sage. Retrieved from <https://www.onurcoban.com/2011/09/shannon-weaver-modeli.html>
- Creswell, J. W. (2012). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. (4th edition). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Coşkun, İ. ve Emin, N. M. (2018). Türkiye’de Göçmenlerin Eğitimi: Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri. (Online). Erişim; https://ilke.org.tr/images/yayin/pdf/turkiyede_gocmenlerin_egitimi_mevcut_durum_ve_cozum_onerileri.pdf
- Demir, R. ve Okşar, Y. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Din Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Kilis İli Örneği, 285-312.
- Demirel, K. (2017). Shannon and Weaver İletişim Modeli. Retrieved from <https://medium.com/@kenan.demirel/shannon-ve-weaver-i%CC%87leti%C5%9Fim-modeli-dd9115f07048>
- Demirtaş ve Günes, (2002). Üçüncü Bin Yılda Üniversiteler ve Toplumsal Kalkınma. *Eurasian Journal of Educational Research*, 7.
- Dilmaç, B. ve Şimşir, Z. (2016). *Okullarda Değerler Eğitimi*, 1-25.
- Duman, T., Yavuz, N. ve Karakaya, N. (2010). İnsan Hakları Ve Demokrasi (Vatandaşlık Bilgisi). Ankara: Data Yayınları.
- Emin, N., M. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi, 20.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 1321-1333.

- Ercan, S. M. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması, 14-21.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26-42.
- Erdoğan, M. M. (2014). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi,
- Ereş, F. (2015). Problems of the Immigrant Students’ Teachers: Are They Ready to Teach? *International Education Studies*, 64-71.
- Erdoğan, İ. (1998). Gerbner’in Ekme Tezi ve Anlattığı Öyküler Üzerine Bir Değerlendirme, 149-180.
- Erdoğan, İ. (2010). Serbest köleliğin egemen modeli: Shannon and Weaver’in ve Lasswell’in Eleştirisi. Retrieved from <http://irfanerdogan.com/makaleler4/shannon.pdf>
- Gencer, E. T. (2017). Göç ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler, 838-851.
- Gültekin, M. (2018). Yabancı Uyruklu Öğretmen Adaylarının Türkiye’deki Eğitimlerine Yönelik Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Örneği, 7-20.
- Güçlü, M. (2015). Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Araştırmalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1-13.
- Güngör, F. ve Şenel, A. E. (2018). Yabancı Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Eğitim – Öğretiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri, 124-173.
- Güven, S. (2018). Sınıf Yönetiminde İletişim, İletişim Engelleri ve Suriyeli Öğrenciler, 1293- 1308.

- Green, J. P. (1998). A meta- analysis of the effectiveness of bilingual education. The Public Policy Clinic of The Department of Government, University Of Texas At Austin.
- Gönenç, Ö. E. (2016). İletişimin Tarihsel Süreci. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/212208>
- Hacıoğlu, A. (2018). Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Eğitim aracılığı ile Entegrasyonu, 1-55.
- Han, T. (2015). Yabancı/İkinci olarak Türkçe ve İngilizce Sınıflarında Kültür Öğretimi, Kastamonu Eğitim Dergisi.
- Hökelekli, H. (2010). Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi, 1-70.
- İplikçi, G., H. (2015). İletişimde Temel Modeller ve Kitle İletişim Modelleri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1309 -8039 (Online).
- İmamoğlu, V., H. ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: *Sinop İli Örneği*, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 530-546.
- Kağınç, Y., D. (2017). Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik Danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar. *Elementary Education Online*, 2017; 16(4): 1768-1776.
- Kapkın, B., Çalışkan, Z. ve Sağlam, M. (2018). Türkiye’de 1999-2017 Yılları Arasında DeğerlerEğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 185-209.
- Kanıpek, K. ve Balıkcıoğlu, İ. (2015). Kıbrıs’ta Bankaların Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Günümüz Bankacılık Dışı Faaliyetlerin Kamuoyu Üzerindeki Etkisi, 174.
- Kapkın, B., Çalışkan, Z. ve Sağlam, M. (2018). Türkiye’de 1999-2017 Yılları Arasında Değerler Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi, 185-209.
- Karaca, K. (2015). Değerler Eğitimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? *Eğitimsen*, 1-20.

- Karaça, N., Z. (2017). Suriyeli Mülteci Gençlerde Kimlik Sorunu/Karmaşası. (Online). Retrieved from https://insamer.com/tr/suriyeli-multeci-genclerde-kimlik-sorunukarmasasi_759.html
- Karataş, Z. (2019). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Süreci, 1-22.
- Kaya, A. (2016). Kişilerası İlişkiler ve Etkili İletişim, 1-293.
- Kaya, Ş. (2009). İnşaat Sektöründe İletişim ve İletişim Stilleri Üzerinde Bir Araştırma, 47.
- Kılıç, A.V. ve Gökçe, T.A. (2018). Türkiye’deki Temel Eğitimde Suriyeli Öğrencilerin Sorunları, 215-227.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., ve Elma, C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin SosyoKültürel ve Ekonomik Sorunları, 26-39.
- Kıvrak, M. (2016). İletişim Nedir? Retrieved from http://mucahitkivrak.baun.edu.tr/index_dosyalar/iletisim.pdf
- Kızıl, Ö. ve Dönmez, C. (2017). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Bazı Sorunların Değerlendirilmesi, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4, pp. (207-239).
- Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. G., Guzder, J. and Pottie, K. (2011). Common mental health problems in immigrants and refugees: general approach in primary care. *Canadian Medical Association Journal*, 183 (12).
- Koçoğlu, A. ve Yelken, Y. T. (2018). Suriyeli Öğrencilere Türkçe Dil Becerileri Kazandırma Sürecinde İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programları İle İlgili Öğretmen Görüşleri, 131-160.
- Kolunsağ, A. ve Özdemir, V.G. (2007). Sürdürebilir Oryantasyon Modeli ve Sakarya Üniversitesi’ndeki Durum. *Saü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 211-229.

- Kotluk, N. (2018). Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitime İlişkin Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının ve Görüşlerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Van.
- Köprülü ve Öznacar, (2017). 2009-2017 Yılları Arasında Yapılan Liderlik ve Etkili Liderlik Alan Çalışması. *Turkish Online Journal of Educational Technology*.
- Köprülü, F. (2018). Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Okulların Örgütlenme Düzeylerinin Kolej Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi.
- Kultas, E. (2017). Türkiye'de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitimi sorunu (Van İli örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21-46.
- Lundberg, A. (2014). Teachers Talk: A Case Study of the Experience of Working Across Cultures With Immigrant Children and Their Families, 1-322.
- Maxwell, A. J. (2005). Qualitative research design: An interactive approach. Applied Social Research Methods Series. Volume 42, Sage Publication: Thousand Oaks, London, New Delhi.
- Mestav, O. (2014). İletişim. Retrieved from <http://www.akademik.adu.edu.tr/myo/cine/webfolders/File/ders%20notlari/iletisim.pdf>
- Miles, M.B and Huberman, A.M. (1994). Qualitative data analysis: an expanded sourcebook. 2nd ed. – Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications.
- TC Milli Eğitim Bakanlığı, (2017). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi. Retrieved from https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Content/Dosyalar/02171217_ArastYrma_ve_raporlar.pdf

- Moralı, G. (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar, 1428-1449.
- Muslu, F. (2013). Shannon-Weaver Modeli. Retrieved from <http://kitleiletisimteorileri.blogspot.com/2013/04/shannon-weaver-modeli.html>
- Neslitürk, S. (2013). Anne Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öğretici, B. (2011). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimine Yönelik Uygulamaların Etkililiğinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler, 1-172.
- Özdemir, B., E. (2018). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerle Birlikte Eğitim Alan Türk Öğrencilerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 1199-1219.
- Özkarslı, F. (2014). “Suriye’den Türkiye’ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı” (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin).
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. (3rd ed.). Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Pehlivan, B.K. (2005). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma, 17-23.
- Perreira, K. M. and Ornelas, I. J. (2011). The physical and psychological wellbeing of immigrant children. *The Future of Children*, 21(1), 195-218.
- Polat, S. ve Kırıkkaya, B., E. (2004). Gürültünün Eğitim Ortamına Etkileri, 2-12.
- Ram, Ü. (2016). Okulda Olumlu Kişilerarası İlişkiler Geliştirme, 1-20.

- Sağlam, M., Özüdoğru, F. ve Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi'ne Etkileri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 87-109.
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi, 65-81.
- Saklan, E., ve Erginer, A. (2017). Classroom Management Experiences with Syrian Refugee Students. *Education Journal*, 207-214.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar, 208-229.
- Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum, 302-323.
- Şenol, D., Dinç, A. ve Kala, H. (2018). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilerin Demografik Özellikleri ve Gelecek Beklentileri Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme, 1-7.
- Seymen, H. ve Tok, M. (2015). İleri düzey yabancı uyruklu öğrencilerin zorlandıkları kültürel dil unsurlarının tespiti ve sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(3), 1188-1212.
- Şimşek, H. ve Kula, S. S. (2018). Türkiye'nin Göçmen Politikasında İhmal Edilen Boyut: Eğitsel Uyum Programı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5-21.
- Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 1719-1737.
- Şişman, M. (2011). Öğretim liderliği (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 127-144.
- Tatlıcıoğlu, O. ve Apak, H. (2018). Suriyeliler Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme, 227-254.

- Taş, Y., H. ve Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi, 36-54.
- Tezcan, M. (2016). Kültür ve Eğitim İlişkileri, 1-15.
- Turan, M. ve Polat, F. (2017). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu İlköğretim Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 31-60.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. TESAM Akademi Dergisi, 2(2), 29- 63.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli mültecilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme. Marmara İletişim Dergisi, 25, 145-157.
- Uğurlu, Z. (2018). Suriyeli Sığınmacı Öğrencilerin Okula Uyum Sorunlarının Çözülmesi Ve Desteklenmesinde Öğretmen Etkisi, 185-347.
- Uzunkol, E. (2014). Hayat Bilgisi Öğretiminde Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Öğrencilerin Özsaygı Düzeyleri, Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Empati Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uzuntaş, A. (2011). Etkili İletişim: Anlatabilmek ve Anlayabilmek. Vol:21 No:1 Kastamonu Education Journal.
- Uzun, E. M. and Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmenlerin Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1.
- Ünal, Y. (2009). Bilgi Toplumunun Tarihçesi. Retrieved from http://www.johschool.com/Makaleler/294323555_123_pdfsam_5.pdf
- Ültanır, G. (2013). The Relationship Between Education and Culture- The Worry as to What Cultural Dimensions are to be transmitted to the Young Generation in Education, 291-309.

- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan, F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği, 203-254.
- Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi İlişkin Bir Durum Çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-23.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (Genişletilmiş 7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırımalp, S., İsmaoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, 107 – 126.

GARİBAN

ORIJINALLIK RAPORU

%8

BENZERLİK ENDEKSİ

%8

İNTERNET
KAYNAKLARI

%3

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

docs.neu.edu.tr

İnternet Kaynağı

%6

2

gradworks.umi.com

İnternet Kaynağı

%1

3

media.proquest.com

İnternet Kaynağı

%1

4

edepot.wur.nl

İnternet Kaynağı

%1

Alıntılarını çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

< %1

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat